

Teppo Kröger, Lina van Aershot & Jiby Mathew Puthenparambil

HOIVATYÖ MUUTOKSESSA

Suomalainen vanhustyö pohjoismaisessa vertailussa

Hoivatyö muutoksessa

Suomalainen vanhustyö pohjoismaisessa
vertailussa

Teppo Kröger
Lina Van Aerschot
Jiby Mathew Puthenparambil

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
YFI julkaisuja – YFI Publications 6
2018

© 2018 Kirjoittajat ja Jyväskylän yliopisto

ISBN 978-951-39-7372-8

ISSN 2342-3366

Tiivistelmä

NORDCARE2-tutkimushanke on pohjoismaisen tutkijaryhmän vuonna 2015 toteuttama uusintatutkimus kymmenen vuotta aiemmasta tutkimuksesta, joka tuotti ensimmäistä kertaa vertailukelpoista tietoa hoivatyön työtehtävistä ja työolosuhteista eri Pohjoismaissa. Tämä raportti esittää hankkeen keskeisimmät tulokset suomalaisen hoivatyön näkökulmasta. NORDCARE2-hankkeen kyselyaineisto kerättiin syksyllä 2015. Suomessa tutkimuksen otoksena toimi molemmilla kerroilla Superin, JHL:n ja Tehyn vanhustyötä tekevistä jäsenkunnasta tehty satunnaisotos. Sairaanhoidajat eivät sisälly tutkimukseen. Vuonna 2005 kysely lähetettiin Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa kussakin 1200 vastaajalle ja vuonna 2015 2000 vastaajalle. Vuonna 2005 tutkimuksen vastausprosentti oli 72 ja kymmenen vuotta myöhemmin 55 prosenttia.

Henkilökunnan ikärakenteessa on tapahtunut muutos, kun yksi suuri ikäluokka on vuoden 2005 jälkeen jäänyt eläkkeelle ja nuoret työntekijät ovat tulleet tilalle. Tämä sukupolvenvaihdos on nostanut myös henkilökunnan koulutustasoa.

Raportin tulokset osoittavat useita huolestuttavia kehityssuuntia suomalaisessa vanhushoivatyössä. Jotkut yksittäiset asiat ovat muuttuneet myönteiseen suuntaan, mutta yleiskuva suomalaisen vanhustyön tilasta ja kehityksestä on negatiivinen. Ympäri vuorokautisessa hoivassa eli laitoshoidossa ei ole juurikaan tapahtunut positiivista kehitystä ja kotihoidon työolosuhteet ovat heikentyneet aiemmasta.

Kotihoidossa on tapahtunut vuosien 2005 ja 2015 välillä enemmän muutoksia kuin laitoshoidossa. Asiakasmäärät ovat nousseet jokaisessa työvuorossa merkittävästi ja tämä on johtanut suomalaisen kotihoidon työntekijöiden työpaineen nousuun Pohjoismaiden korkeimmalle tasolle. Kiristynyt työpaine näkyy sekä palkallisen että palkattoman ylityön lisääntymisenä. Luottamus kotihoidon työntekijöiden ja heidän esimiestensä välillä on kärsinyt, sillä työntekijät ovat kokeneet vaikutusmahdollisuuksiensa ja esimiehen tuen vähentyneen ja samaan aikaan työhönsä kohdistuvan kontrollin lisääntyneen.

Kotihoidon työntekijät ovat aiempaa huomattavasti huolestuneempia terveydestään ja turvallisuudestaan. Samaan aikaan väkivalta ja sen uhka sekä myös seksuaalinen häirintä ja työntekijöihin kohdistuva kritiikki ovat nousseet Suomen kotihoidossa selvästi muita Pohjoismaita yleisemmiksi. Suomalainen kotihoidon henkilökunta on myös sairauslomilla muita maita enemmän. Suomalaiset työntekijät ovat myös Pohjoismaiden kriittisimpiä hoivan laadun ja yksilöllisyyden suhteen. Työntekijöiden riittämättömyyden tunteet ovat kasvaneet, koska he eivät koe pystyvänsä tarjoamaan asiakkailleen riittävää hoitoa ja henkilöstön vähäisyyden pelätään usein aiheuttavan riskejä asiakkaille. Kaiken kaikkiaan kotihoidon työntekijät arvioivat työolosuhteittensa viimeaikaisen kehityksen olleen kielteistä. Tämän tuloksena nykyisen työnsä lopettamista vakavasti harkitsevien osuus on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa ja vuonna 2015 jopa kaksi viidestä (41 %) kotihoidon työntekijästä harkitsi lopettamista.

Laitoshoidon (ml. erimuotoiset asumispalveluyksiköt) puolella kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset ovat olleet vähäisempiä, mutta toisaalta lähtötilanne oli

laitoshoidossa monessa suhteessa kotihoitoa heikompi. Muiden Pohjoismaiden laitoshoitoyksiköiden henkilöstömitoititus oli vuonna 2015 arkisin päivävuorossa 26–65 prosenttia Suomen yksiköitä korkeampi. Iltavuorossa Ruotsin ja Norjan hoitoyksiköiden henkilöstömitoititus oli puolestaan 49–60 prosenttia korkeampi kuin Suomessa ja Tanskassa.

Työ laitoshoidossa on raskaampaa kuin kotihoidossa, ja henkilökunnan fyysiset ja henkiset rasitusoireet ovat hyvin yleisiä. Huomattava muutos on ollut laitoshoidon työntekijöiden kasvanut huoli omasta terveydestään ja turvallisuudestaan. Väkivaltaa tai sen uhkaa viikoittain kokevien osuus on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa ja oli vuonna 2015 peräti 40 prosenttia. Väkivallan lisäksi myös seksuaalinen häirintä on suomalaisissa laitoksissa lisääntynyt ja on jo yleisintä Pohjoismaissa.

Kuten kotihoidossa, suomalaiset hoivatyöntekijät ovat laitoshoidossakin Pohjoismaiden kriittisimpiä hoidon yksilöllisyyden sekä asiakkaille aiheutuvien riskien suhteen. Suomessa ja Tanskassa kaksi viidestä laitoshoidon työntekijästä ei itse haluaisi vanhana ottaa vastaan oman yksikkönsä tarjoamaa apua. Työntekijöiden kokemaa työn kontrollointia on kasvanut myös laitoshoidossa ja samaan aikaan vaikutusmahdollisuudet oman työn organisointiin ovat vähentyneet. Hoitajien näkemys työn saamasta arvostuksesta oli heikolla tasolla niin 2005 kuin 2015. Myös laitoshoidossa suomalainen henkilökunta katsoo työolosuhteidensa heikentyneen aiemmasta, ja työnsä lopettamista harkitsee tässäkin ryhmässä lähes kaksi viidestä (38 %).

Sisällysluettelo

Tiivistelmä...	3
1. Johdanto...	9
2. Tutkimusaineisto...	10
3. Perustiedot suomalaisista hoivatyöntekijöistä...	12
4. Hoivatyön työtehtävät...	16
4.1. Hoivatyön työtehtävät kotihoidossa...	16
4.2. Hoivatyön työtehtävät laitoshoidossa...	19
5. Hoivatyön asiakkaiden määrä ja hoitoisuus...	23
5.1. Hoivatyön asiakkaiden määrä ja hoitoisuus kotihoidossa...	23
5.2. Hoivatyön asiakkaiden määrä ja hoitoisuus laitoshoidossa...	25
6. Hoivatyön työpaineet ja raskaus...	31
6.1. Hoivatyön työpaineet ja raskaus kotihoidossa...	31
6.2. Hoivatyön työpaineet ja raskaus laitoshoidossa...	35
7. Hoivatyön laatu...	39
7.1. Hoivatyön laatu kotihoidossa...	39
7.2. Hoivatyön laatu laitoshoidossa...	42
8. Hoivatyön terveys- ja turvallisuusriskit...	45
8.1. Hoivatyön terveys- ja turvallisuusriskit kotihoidossa...	45
8.2. Hoivatyön terveys- ja turvallisuusriskit laitoshoidossa...	54
9. Hoivatyön työyhteisöt ja esimiestyö...	64
9.1. Hoivatyön työyhteisöt ja esimiestyö kotihoidossa...	64
9.2. Hoivatyön työyhteisöt ja esimiestyö laitoshoidossa...	67
10. Hoivatyöntekijöiden kokema arvostus ja lopettamisaikheet...	70
10.1. Hoivatyöntekijöiden kokema arvostus ja lopettamisaikheet kotihoidossa...	70
10.2. Hoivatyöntekijöiden kokema arvostus ja lopettamisaikheet laitoshoidossa...	74
11. Johtopäätökset...	79
11.1. Johtopäätökset suomalaisen kotihoidon hoivatyön kehityksestä ja tilasta...	79
11.2. Johtopäätökset suomalaisen laitoshoidon hoivatyön kehityksestä ja tilasta...	80
11.3. Lopuksi...	81
Lähteet...	82
Liitteet...	83

Taulukot ja kuviot

Taulukko 1. Vastaajien määrät ja vastausprosentit, Pohjoismaat, 2005 ja 2015	11
Taulukko 2. Vastaajien perustiedot, Suomi, 2005 ja 2015	13
Taulukko 3. Vastaajien perustiedot, Pohjoismaat, 2015.....	15
Kuvio 1. Kotihoidon työtehtävät Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	17
Kuvio 2. Mielenpiteet kotihoidon työtehtävien kirjaamiseen kuluvasta ajasta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	18
Kuvio 3. Kotihoidon työtehtävien mielekkyys Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	18
Kuvio 4. Kotihoidon työtehtävien mielekkyys Pohjoismaissa, 2015 (%)	19
Kuvio 5. Laitoshoidon työtehtävät Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	20
Kuvio 6. Mielenpiteet laitoshoidon työtehtävien kirjaamiseen kuluvasta ajasta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	21
Kuvio 7. Laitoshoidon työtehtävien mielekkyys Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	21
Kuvio 8. Laitoshoidon työtehtävien mielekkyys Pohjoismaissa, 2015 (%)	22
Kuvio 9. Kotihoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (keskiarvo)	23
Kuvio 10. Kotihoidon työntekijöiden mielenpiteet asiakasmäärästään työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	24
Kuvio 11. Kotihoidon asiakkaiden hoitotarpeet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	24
Kuvio 12. Kotihoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Pohjoismaissa, 2015 (keskiarvo)	25
Kuvio 13. Laitoshoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (keskiarvo)	26
Kuvio 14. Laitoshoidon työntekijöiden mielenpiteet asiakasmäärästään työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	26
Kuvio 15. Laitoshoidon asiakkaiden hoitotarpeet Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	27
Kuvio 16. Laitoshoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Pohjoismaissa, 2015 (keskiarvo)	28
Kuvio 17. Paikkamäärä laitoshoidon yksiköissä Pohjoismaissa, 2015 (keskiarvo)	29
Kuvio 18. Laitoshoidon henkilöstömitoitus aamu- ja iltavuorossa Pohjoismaissa, 2015 (asiakasta per työntekijä)	30
Kuvio 19. Kotihoidon työpaine Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	31
Kuvio 20. Kotihoidon työpaine Pohjoismaissa, 2015 (%).....	32
Kuvio 21. Työpaineet Suomen kotihoidossa, 2005 ja 2015 (%)	33
Kuvio 22. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	34
Kuvio 23. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus kotihoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%).....	34
Kuvio 24. Laitoshoidon työpaine Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	35
Kuvio 25. Laitoshoidon työpaine Pohjoismaissa, 2015 (%).....	36
Kuvio 26. Työpaineet Suomen laitoshoidossa, 2005 ja 2015 (%)	37
Kuvio 27. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus laitoshoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	38

Kuvio 28. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus laitoshoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%).....	38
Kuvio 29. Asiakkaiden kohtaaminen kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	39
Kuvio 30. Kotihoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	40
Kuvio 31. Kotihoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Pohjoismaissa, 2015 (%).....	40
Kuvio 32. Näkemykset kotihoidon yksilöllisyydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)	41
Kuvio 33. Näkemykset kotihoidon asiakkaille aiheutuvista riskeistä Pohjoismaissa, 2015 (%).....	42
Kuvio 34. Asiakkaiden kohtaaminen laitoshoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	42
Kuvio 35. Laitoshoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	43
Kuvio 36. Laitoshoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Pohjoismaissa 2015 (%).....	43
Kuvio 37. Näkemykset laitoshoidon yksilöllisyydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)	44
Kuvio 38. Näkemykset laitoshoidon asiakkaille aiheutuvista riskeistä Pohjoismaissa, 2015 (%).....	45
Kuvio 39. Kotihoidon työntekijöiden oma arvio terveydentilastaan Pohjoismaissa, 2015 (%).....	46
Kuvio 40. Kotihoidon henkilökunnan rasitusoireet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	47
Kuvio 41. Kotihoidon henkilökunnan rasitusoireet Pohjoismaissa, 2015 (%)	48
Kuvio 42. Kotihoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	49
Kuvio 43. Kotihoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	50
Kuvio 44. Kotihoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	51
Kuvio 45. Kotihoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	52
Kuvio 46. Kotihoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	53
Kuvio 47. Kotihoidon työntekijöiden huoli asiakkaiden aggressiivisuudesta Suomessa, 2015 (%).....	53
Kuvio 48. Kotihoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan ja asiakkaiden aggressiivisuudesta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	54
Kuvio 49. Laitoshoidon työntekijöiden oma arvio terveydentilastaan Pohjoismaissa, 2015 (%).....	55
Kuvio 50. Laitoshoidon henkilökunnan rasitusoireet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	56
Kuvio 51. Laitoshoidon henkilökunnan rasitusoireet Pohjoismaissa, 2015 (%)	57
Kuvio 52. Laitoshoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	58
Kuvio 53. Laitoshoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	59

Kuvio 54. Laitoshoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	60
Kuvio 55. Laitoshoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	61
Kuvio 56. Laitoshoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	62
Kuvio 57. Laitoshoidon työntekijöiden huoli asiakkaiden aggressiivisuudesta Suomessa 2015 (%).....	62
Kuvio 58. Laitoshoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan ja asiakkaiden aggressiivisuudesta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	63
Kuvio 59. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet kotihoidon työssä Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	64
Kuvio 60. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet kotihoidon työssä Pohjoismaissa, 2015 (%)	65
Kuvio 61. Kotihoidon työntekijöiden kokemus työn kontrolloinnista ja luottamus työtoverien osaamiseen Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	65
Kuvio 62. Kokemus liiallisesta työn kontrolloinnista kotihoidon työssä Pohjoismaissa, 2015 (%).....	66
Kuvio 63. Aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	66
Kuvio 64. Aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen kotihoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%).....	67
Kuvio 65. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet laitoshoidon työssä Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	68
Kuvio 66. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet laitoshoidon työssä Pohjoismaissa, 2005 ja 2015 (%).....	69
Kuvio 67. Laitoshoidon työntekijöiden kokemus työn kontrolloinnista ja luottamus työtoverien osaamiseen Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	69
Kuvio 68. Kokemus liiallisesta työn kontrolloinnista laitoshoidon työssä Pohjoismaissa, 2015 (%).....	70
Kuvio 69. Kotihoidon työntekijöiden kokemus työn arvostuksesta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	71
Kuvio 70. Kotihoidon työntekijöiden huoli palkan riittävydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)	72
Kuvio 71. Kotihoidon työolosuhteiden muutossuunta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	73
Kuvio 72. Kotihoidon työolosuhteiden muutossuunta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	73
Kuvio 73. Lopettamisaikheet kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	74
Kuvio 74. Lopettamisaikheet kotihoidossa Pohjoismaissa 2015 (%).....	74
Kuvio 75. Laitoshoidon työntekijöiden kokemus työn arvostuksesta Suomessa, 2005 ja 2015 (%).....	75
Kuvio 76. Laitoshoidon työntekijöiden huoli palkan riittävydestä Pohjoismaissa, 2015 (%).....	76
Kuvio 77. Laitoshoidon työolosuhteiden muutossuunta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)....	76
Kuvio 78. Laitoshoidon työolosuhteiden muutossuunta Pohjoismaissa, 2015 (%).....	77
Kuvio 79. Lopettamisaikheet laitoshoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)	77
Kuvio 80. Lopettamisaikheet laitoshoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%)	78

1. Johdanto

Vuonna 2005 pohjoismaainen tutkijaryhmä keräsi vertailevan kyselyaineiston suomalaisten, ruotsalaisten, norjalaisten ja tanskalaisten hoivatyöntekijöiden parissa. Tämä Tukholman yliopiston professorin Marta Szebehelyn johtama NORDCARE-hanke tuotti ensimmäistä kertaa vertailukelpoista tietoa hoivatyön työtehtävistä ja työolosuhteista eri Pohjoismaissa. Suomen näkökulmasta hankkeen tulokset raportoitiin *Hoivan tekijät* -tutkimusraportissa (Kröger ym. 2009).

Syksyllä 2015 lähes sama tutkijaryhmä toisti kyselytutkimuksen. Professori Szebehely on johtanut myös tätä uutta NORDCARE2-nimellä kulkevaa hanketta. Norjaa on edelleen edustanut senioritutkija Mia Vabø NOVA-tutkimuslaitoksesta Oslost ja Suomea professori Teppo Kröger Jyväskylän yliopistosta. Tanskan edustajaksi vaihtui professori Tine Rostgaard KORA-tutkimuslaitoksesta Kööpenhaminasta. Tutkimusryhmä kävi vuonna 2005 käytetyn kyselylomakkeen huolellisesti lävitse, poisti siitä joitain kysymyksiä ja lisäsi joitain uusia. Päämääränä oli kuitenkin säilyttää vertailukelpoisuus vuoden 2005 tuloksiin mahdollisimman suuressa määrin. Tällä kertaa päätettiin keskittyä ainoastaan vanhustyöhön, joten vuoden 2005 tutkimuksessa mukana ollut vammaistyo jäi tästä hankkeesta pois.

Tämä käsillä oleva raportti raportoi vuoden 2015 keskeisimmät tulokset suomalaisen hoivatyön näkökulmasta. Kuten edelliselläkin kerralla, kiinnostuksen kohteena on nytkin Suomen tilanteen vertaaminen toisiin Pohjoismaihin ja sitä kautta suomalaisen hoivatyön erityispiirteiden tunnistaminen sekä sen kipukohtien paikantaminen. Toisaalta tällä kertaa pystytään tekemään myös ajallisia vertailuja ja katsomaan, mitkä asiat ovat kymmenessä vuodessa muuttuneet ja mitkä pysyneet ennallaan.

Missään Pohjoismaassa ei ole olemassa valtakunnallista vanhustyöntekijöiden rekisteriä, jonka avulla aineistonkeruu olisi ollut mahdollista toteuttaa. Ammattiliitot kokoavat alan työntekijät kattavimmin, ja tämän johdosta NORDCARE-hankkeen molemmat kierrokset on toteutettu yhteistyössä alan ammattijärjestöjen kanssa. Tutkijat saivat käyttöönsä satunnaisotannan ammattiliittojen vanhustyössä työskentelevien jäsenten osoitteista. Ammattiliitoilla oli puolestaan mahdollisuus kommentoida kyselylomakkeen kysymyksiä. Tutkimuksen toteuttamiseen ammattijärjestöt eivät ole osallistuneet. Tutkijaryhmä on kerännyt ja analysoinut aineiston sekä raportoinut saamansa tulokset täysin itsenäisesti. Tutkimuksen rahoitus on tullut ruotsalaiselta yhteiskuntatieteellistä tutkimusta rahoittavalta FORTE-tiedeneuvostolta (Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd). Suomen osatutkimusta on vuoden 2018 aikana rahoittanut myös Suomen Akatemian Ikääntymisen ja hoivan tutkimuksen huippuyksikkö (CoE AgeCare).

Suomessa vanhustyön hoivatyöntekijät ovat järjestäytyneet kolmeen eri ammattijärjestöön: Suomen lähi- ja perushoitajaliittoon (SuPer), Julkisten ja hyvinvointialojen liittoon (JHL) ja Tehyyn. Kaikki kolme järjestöä ovat tehneet tutkijaryhmän kanssa yhteistyötä, mistä kiitos. Erityiskiitos jokaiselle tutkimukseen vastanneelle hoivatyöntekijälle.

2. Tutkimusaineisto

NORDCARE-tutkimus toteutettiin ensimmäisen kerran vuonna 2005. Kyselytutkimukseen vastasi vammaisten ja vanhusten parissa työskenteleviä hoivatyöntekijöitä neljässä Pohjoismaassa: Suomessa, Ruotsissa, Norjassa ja Tanskassa. Toisen kerran sama kyselytutkimus tehtiin vuonna 2015 ainoastaan vanhusten kanssa työskenteleville hoitajille. Kummallakaan kerralla kysely ei ole kattanut sairaanhoitajia vaan ainoastaan perustason hoivatyöntekijät (kuten lähihoitajat, perushoitajat ja hoitoapulaiset) ennen kaikkea sen johdosta, että sairaanhoitajien rooli vanhustyössä poikkeaa eri Pohjoismaiden välillä.

Molemmilla kerroilla vastaajat tavoitettiin kussakin maassa toimivien ammattiliittojen kautta, sillä hoivatyöntekijät ovat suurimmaksi osaksi niiden jäseniä. Liitot poimivat osoiterekistereistään osallistujat satunnaisotannalla. Tutkimuksen toteutuksesta myös keskusteltiin ammattiliittojen edustajien kanssa eri maissa. Suomessa yhteistyötä tätä varten tehtiin JHL:n, SuPerin ja Tehyn kanssa. Tutkimuksen osallistujat valittiin Suomessa näistä kolmesta järjestöstä samassa suhteessa kuin ne ilmoittivat itsellään olevan vanhustyössä toimivia hoivatyöntekijöitä. Ruotsissa yhteistyötä tehtiin Kommunal-liiton kanssa, Tanskassa FOA:n kanssa ja Norjassa Fagforbundetin kanssa. Ennen varsinaista aineistonkeruuta kyselylomaketta testattiin hoivatyöntekijöiden ryhmillä kaikissa maissa.

Tutkimus toteutettiin lähettämällä kysely postitse otantaan poimituille hoitajille. Otokseen valittiin sekä julkisella että yksityisellä sektorilla ja järjestöissä työskenteleviä hoiva-avustajia, lähihoitajia, perushoitajia ja muilla vastaavilla ammattinimikkeillä työskenteleviä hoivatyöntekijöitä. Vuonna 2005 kysely tehtiin helmikuun 2005 ja huhtikuun 2005 välisenä aikana käyttäen kussakin maassa eri kieliversiota. Suomessa hoivatyöntekijöille, jotka tiedettiin äidinkieleltään ruotsinkielisiksi, lähetettiin suomalaisen lomakkeen ruotsinkielinen versio (ks. Kröger ym. 2009). Kysely lähetettiin Suomessa tällöin 1200 hengelle. Heille, jotka eivät vastanneet ensimmäiseen kirjeeseen, lähetettiin muistutuskirje. Heille, jotka eivät vastanneet muistutuskirjeenkään jälkeen, lähetettiin toinen muistutuskirje ja sen mukana uudelleen kyselylomake.

Samaa menetelmää käytettiin myös vuonna 2015, jolloin aineisto kerättiin jokaisessa neljässä maassa syys-joulukuussa 2015. Vuonna 2015 kysely lähetettiin Suomessa 1479 Superin jäsenelle, 442 JHL:n jäsenelle ja 79 Tehyn jäsenelle, yhteensä 2000 hengelle. Tutkimukseen oli tällä kertaa mahdollisuus vastata myös internetissä, mutta tätä mahdollisuutta käytti hyväkseen vain harva. Vuonna 2015 Suomen aineiston keräämisessä avusti tutkimusavustaja Emilia Leinonen. Sen analysointiin ja tämän raportin kirjoittamiseen ovat puolestaan osallistuneet projektitutkija Jiby Mathew Puthenparambil ja tutkijatohtori Lina Van Aerscht.

Kyselylomakkeessa oli kysymyksiä teemoittain liittyen hoitajien työpaikkaan, työolosuhteisiin, asiakkaisiin, työtovereihin ja esimiehiin. Myös työntekijöiden fyysisestä ja henkisestä hyvinvoinnista sekä alan vaihtamiseen liittyvistä ajatuksista kysyttiin.

Lomake sisälsi myös taustatieto-osion, jossa kysyttiin muun muassa ikää, sukupuolta ja koulutustaustaa.

Ensimmäisellä kierroksella vuonna 2005 kyselyn otos oli 1200 vastaajaa jokaisesta neljästä maasta. Toisella kierroksella otosta kasvatettiin 2000 vastaajaan. Kummallakin kierroksella otokseen oli jokaisessa maassa päätynyt joitain vastaajia, jotka eivät työskennelleet hoivatyössä eli jotka eivät kuuluneet tutkimuksen kohdejoukkoon. Heidät on poistettu otoksesta ennen vastausprosenttien laskemista. Kyselyn vastausprosentti oli neljässä maassa vuonna 2005 kaikkiaan 72,4 % (N=3208) ja 55,0 % vuonna 2015 (N=3801) (taulukko 1). Suomessa vastauksia kertyi 726 kappaletta vuonna 2005 ja 976 kappaletta vuonna 2015. Suomen vastausprosentit noudattivat lähes täydellisesti koko tutkimuksen yhteisiä vastausprosentteja: 72,4 % vuonna 2005 ja 55,1 % vuonna 2015. Kymmenessä vuodessa vastausprosentti laski selvästi, niin kuin ne ovat viime aikoina yleisestikin kyselytutkimuksissa laskeneet, mutta vastaajien lukumäärä on silti riittävä luotettavan tutkimuksen tekemiseen.

Taulukko 1. Vastaajien määrät ja vastausprosentit, Pohjoismaat, 2005 ja 2015

	2005*		2015	
	Vastaajien määrä	Vastausprosentti	Vastaajien määrä	Vastausprosentti
Norja	906	73,5	925	51,6
Ruotsi	735	66,6	770	53,5
Suomi	726	72,4	976	55,1
Tanska	841	76,9	1130	59,3
Yhteensä	3208	72,4	3801	55,0

* Vuoden 2005 luvuissa ovat tässä taulukossa mukana myös vammaistyössä työskennelleet vastaajat, jotka eivät ole mukana tämän raportin analyyseissa.

Tässä raportissa tutkimuksen tulokset esitetään taulukkoina ja kuvioina, joissa esitellään vastausten suoria jakaumia. Tekstin sisässä olevissa kuvioissa ei ilmoiteta kyseisten kysymysten vastaajamääriä. Tämä tieto ja kyseisten kysymysten tarkemmat vastausjakaumat selviävät liitetaulukoista. Tulokset esitetään perustatietoja lukuun ottamatta erikseen kotihoidon ja ympärivuorokautisen hoidon (laitoshoidon) osalta. Vuoden 2005 vastaajista vain vanhustyössä työskennelleet on otettu mukaan analyysiin, eli vammaistyössä työskennelleet on jätetty nyt analysoidusta aineistosta pois, jotta tuloksia pystytään vertaamaan vuosien 2005 ja 2015 välillä. Selvyden vuoksi ne vastaajat, jotka ilmoittivat työskentelevänsä sekä kotihoidossa että laitospäivähoitoympäristössä, on poistettu nyt raportoitavissa analyyseissä kummankin tutkimusvuoden aineistosta. Kotihoidon ja laitoshoidon tulokset perustuvat siten vain niissä päätoimisesti työskentelevien hoivatyöntekijöiden vastauksiin.

3. Perustiedot suomalaisista hoivatyöntekijöistä

Tutkimukseen osallistuneiden suomalaisten vanhustyöntekijöiden ikärakenteessa on tapahtunut kymmenen vuoden aikana muutos (taulukko 1). Vuonna 2005 selvästi yli puolet (57 %) henkilökunnasta oli 25–54 -vuotiaita, vuonna 2015 alle puolet (46 %). Vuoden 2005 vanhin yli 54-vuotiaiden ikäryhmä on jäänyt jo eläkkeelle ja tilalle on tullut uusi alle 35-vuotiaiden ikäluokka. Vuonna 2015 työntekijöissä oli vuotta 2005 runsaammin sekä nuorimpia (alle 35-vuotiaita) että vanhimpia (vähintään 55-vuotiaita) työntekijöitä.

Hoivatyön sukupuolittuneisuus ei ole kymmenessä vuodessa juurikaan muuttunut: se on edelleen ylivoimaisesti (96 %) naisten tekemää työtä. Suomen ulkopuolella syntyneiden osuus (2 %) ei myöskään ole kasvanut juuri lainkaan. Jo vuonna 2005 puolella (49 %) henkilökunnasta oli vähintään kaksivuotinen hoitotyön koulutus ja kymmentä vuotta myöhemmin vastaava koulutus on peräti kolmella neljäsosalla (73 %). Suomessa hoivatyössä on hyvin vähän (2 %) työntekijöitä, joilla ei ole lainkaan alan koulutusta. Alan työkokemuksen pituus on kymmenessä vuodessa lyhentynyt, sillä etenkin niiden työntekijöiden osuus, joilla on yli kymmenvuotinen työkokemus, on vähentynyt (67 % → 58 %). Tämä selittyy edellä mainitulla nuorten työntekijöiden suurella osuudella vuonna 2015.

Taulukko 2. Vastaajien perustiedot, Suomi, 2005 ja 2015

Muuttujat	2005	2015
	(N=651) %	(N =961) %
Ikä		
Alle 35	18	23
35–44	25	16
45–54	32	31
55 tai yli	25	31
Sukupuoli		
Nainen	99	96
Mies	1	4
Syntymämaa		
Suomi	99	98
Muu	1	2
Hoitotyön koulutus		
Ei ole	5	2
Vähemmän kuin vuosi	8	2
1–2 vuotta	38	23
Yli 2 vuotta	49	73
Työkokemus vanhusten parissa		
Alle 5 vuotta	20	26
6–9 vuotta	13	17
10–19 vuotta	32	29
yli 20 vuotta	35	28
Työnantaja		
Kunta, kuntayhtymä tai valtio	87	72
Yksityinen yritys	6	20
Osuuskunta, säätiö, järjestö tai yhdistys	7	8
Työsuhde		
Vakituinen työsuhde (palkattu toistaiseksi)	78	82
Määräaikainen työsuhde (sijaisuus, koeaika, muu)	21	16
Tuntimääräinen työsuhde (tuntipalkka/tarvittaessa töihin)	1	2
Pääasiallinen työskentelypaikka		
Kotihoito/kotipalvelu/kotisairaanhoido	19	23
Vanhusten laitos tai asumispalveluyksikkö	69	67
Sekä kotihoidossa että laitospäivähoitoympäristössä	7	5
Päivätoiminnassa, kuntoutusyksikössä	5	5
Osa- vai kokoaikatyö		
Kokoaikatyö / 35+ h/vko	91	87
Osa-aikatyö/ 30–34.9 h/vko	2	6
Osa-aikatyö / 25–29.9 h/vko	1	1
Osa-aikatyö / <25 h/vko	6	6

Hoiva-alan työnantajakentässä on tapahtunut kymmenessä vuodessa selvä muutos: kun vuonna 2005 vain noin joka kahdeskymmenes (6 %) vanhustyötä tekevä hoitaja työskenteli yritykselle, vuonna 2015 yritysten palveluksessa oli jo joka viides hoitaja (20 %). Julkisen työnantajan palveluksessa työskentelevien osuus on vähentynyt samaa tahtia. Järjestöjen osuudessa ei ole tapahtunut juuri muutoksia. Määräaikaisten työsuhteiden osuus on hieman laskenut (21 % → 16 %) ja vakituisten työsuhteiden osuus vastaavasti noussut (78 % → 82 %). Pääasiallinen työskentelypaikka on pysynyt varsin ennallaan. Laitoksessa tai erimuotoisissa asumispalveluyksiköissä (joista kaikista tässä raportissa käytetään jatkossa yhteisnimitystä laitoshoido) työskenteli vuonna 2015 edelleen kaksi kolmesta (67 %). Kokoaikatyö on edelleen selkeä pääperiaate (87 %), vaikka 30–35 -tuntinen työviikko onkin tullut aiempaa yleisemmäksi (2 % → 6 %).

Jos samoja henkilökunnan perustietoja tarkastellaan pohjoismaisessa kehityksessä, suomalaisen hoivatyön erityispiirteet nousevat esille (taulukko 2). Suomen vanhushoivan työntekijät ovat keskimäärin 46-vuotiaita ja siten hieman nuorempia kuin norjalaiset, ruotsalaiset ja tanskalaiset kollegansa. Suomen työntekijäkunnan alhaisempi keski-ikä näkyy myös siinä, että täällä on selvästi eniten (26 %) työntekijöitä, joilla on alasta alle viiden vuoden työkokemus. Hoivatyö on kussakin maassa edelleen naisten tekemää työtä, joskin Ruotsissa lähes joka kymmenes (8 %) alan työntekijä on mies. Ruotsin hoivatyöntekijöissä on myös Pohjoismaiden korkein osuus maan ulkopuolella syntyneitä: peräti joka neljäs (25 %) ei ole syntynyt Ruotsissa. Tässä suhteessa Suomi (2 %) poikkeaa selvästi myös Norjasta ja Tanskasta, joissa joka kymmenes (9–11 %) vanhustyöntekijä on syntynyt maan ulkopuolella.

Taulukko 3. Vastaajien perustiedot, Pohjoismaat, 2015

	Norja (n=925)	Ruotsi (n=769)	Suomi (n=976)	Tanska (n=1130)
	%	%	%	%
Ikä (Keskiarvo, vuosia)	50	47	46	50
Mieshoitajien osuus	4	8	4	4
Ulkomailla syntyneiden hoitajien osuus	11	25	2	9
Työkokemus vanhusten parissa				
Alle 5 vuotta	8	18	26	13
6–9 vuotta	11	12	17	16
10–19 vuotta	32	33	29	33
yli 20 vuotta	48	37	28	39
Työnantaja				
Kunta, kuntayhtymä tai valtio	96	85	72	88
Yksityinen yritys	3	14	20	9
Osuuskunta, säätiö, järjestö tai yhdistys	2	1	8	3
Työsuhde				
Vakituinen työsuhde (palkattu)	95	90	82	95
Määräaikainen työsuhde (sijaisuus,	3	5	16	4
Tuntimääräinen työsuhde	2	6	2	2
Pääasiallinen työskentelypaikka				
Kotihoito/kotipalvelu/kotisairaanhoido	18	30	23	35
Vanhusten laitos tai	71	64	67	56
Sekä kotihoidossa että laitosmaisessa	6	4	5	3
Päivätoiminnassa, kuntoutusyksikössä	5	2	5	6
Osa- vai kokoaikatyö				
Kokoaikatyö / 35+ h/vko	41	48	87	49
Osa-aikatyö/ 30–34.9 h/vko	18	26	6	35
Osa-aikatyö / 25–29.9 h/vko	17	16	1	13
Osa-aikatyö / <25 h/vko	24	10	6	3

Suomi erottuu myös työnantajien perusteella: sekä yritysten (20 %) että järjestöjen (8 %) osuus hoivatyöntekijöiden työnantajana Suomessa on selvästi korkein – ja vastaavasti julkisen sektorin osuus (72 %) selvästi matalin. Toisaalta työsuhteet ovat edelleen Suomessa (16 %) selvästi muita Pohjoismaita useammin määräaikaisia. Suomi on ainut Pohjoismaa, jonka hoivatyöntekijät ovat pääsääntöisesti (87 %) kokoaikatyössä, kolmessa muussa maassa yli puolet työntekijöistä tekee osa-aikatyötä.

4. Hoivatyön työtehtävät

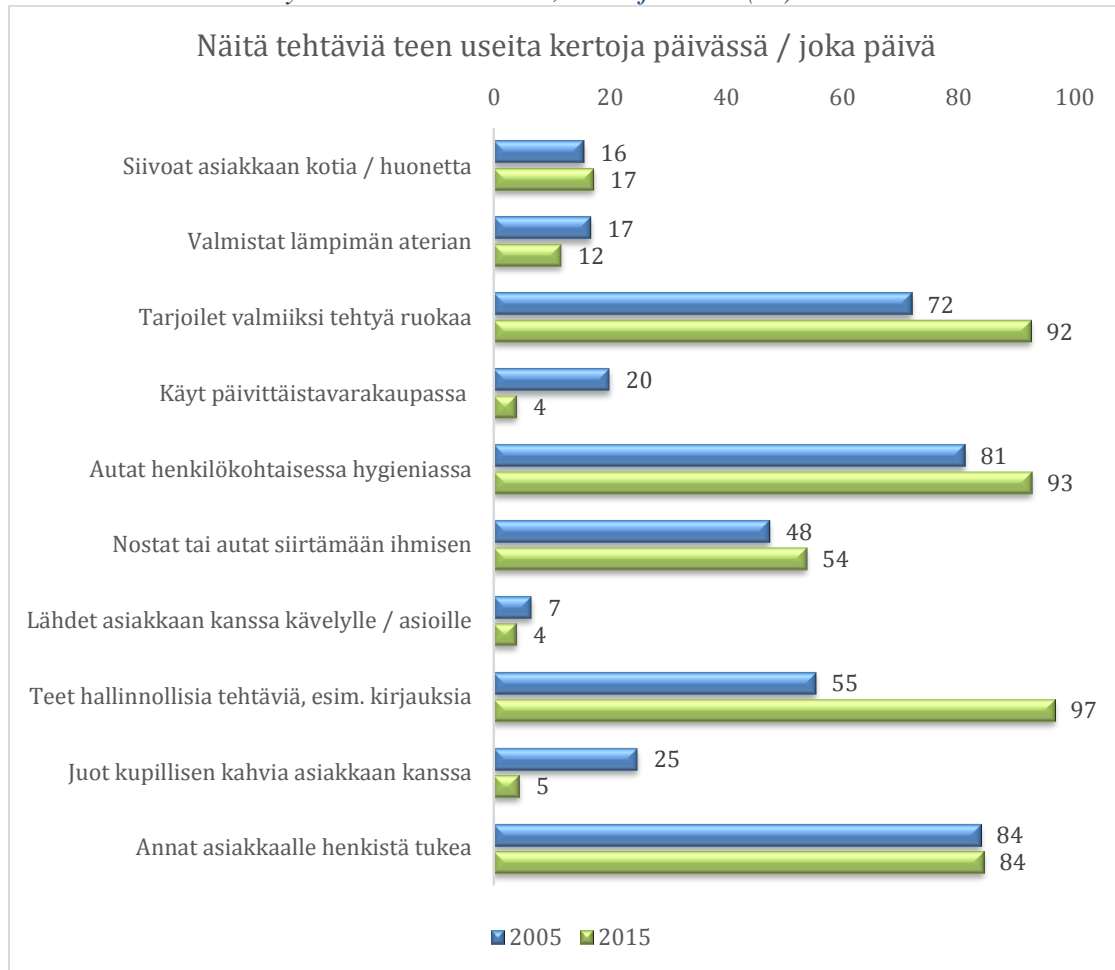
4.1. Hoivatyön työtehtävät kotihoidossa

Tässä raportissa käsitellään ensimmäisenä teemana hoivatyön työtehtäviä. Kotihoito ja hoito laitosmaisissa olosuhteissa poikkeavat kuitenkin huomattavasti toisistaan, minkä vuoksi näitä kahta vanhustyön toiminta-aluetta tarkastellaan erikseen.

Kotihoidon työtehtävät ovat osittain pysyneet ennallaan, mutta myös muutoksia on tapahtunut vuosien 2005 ja 2015 välillä (kuvio 1). Suurin muutos kymmenessä vuodessa on ollut hallinnollisten tehtävien ja kirjaamisen lisääntyminen. Kirjaamista ja muita hallinnollisia tehtäviä päivittäin tekevien työntekijöiden osuus on lisääntynyt yli 40 prosenttiyksikköä, sillä vuonna 2015 näitä tehtäviä tekee päivittäin käytännössä jokainen (97 %).

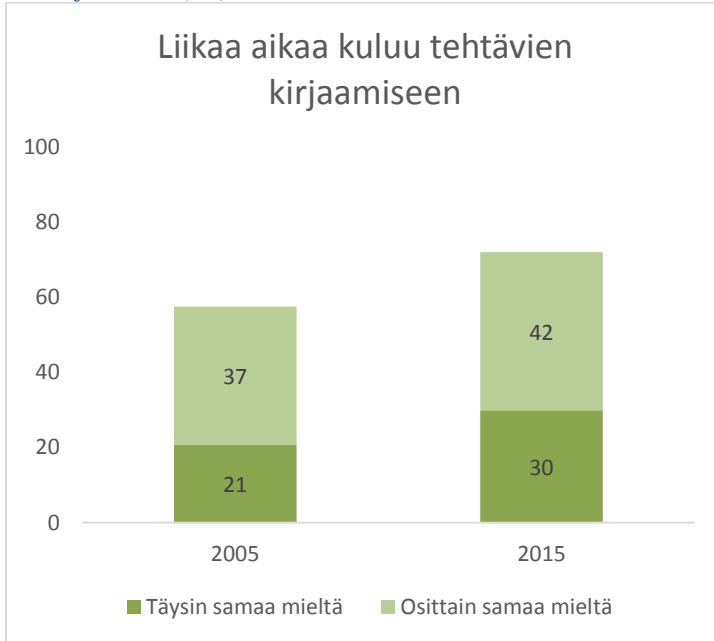
Työn organisoinnin muutos – jossa tukitoimet kuten ateria- ja kauppapalvelut on erotettu kotihoitotyöstä erillisiksi palveluiksi – näkyy siten, että kotihoitajat entistä harvemmin käyvät kaupassa (20 % → 4 %) tai valmistavat lämmintä ruokaa (17 % → 12 %). Avustaminen hygieniassa entistä useammin (81 % → 93 %) viittaa siihen, että kotihoidon palvelujen käyttäjät ovat entistä huonokuntoisempia ja tarvitsevat aiempaa enemmän apua henkilökohtaisissa tarpeissa. Merkittävä muutos on myös se, että työntekijät yhä harvemmin voivat käyttää aikaa asiakkaiden sosiaaliseen tukeen ja vuorovaikutukseen. Yhteisiä päivittäisiä kahvihetkiä asiakkaidensa kanssa viettävien työntekijöiden osuus on romahtanut kymmenessä vuodessa (25 % → 5 %). Päivittäiset siivoustehtävät olivat harvinaisia (16 %) jo vuonna 2005, joten tässä suhteessa ei ole tapahtunut muutosta.

Kuvio 1. Kotihoidon työtehtävät Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

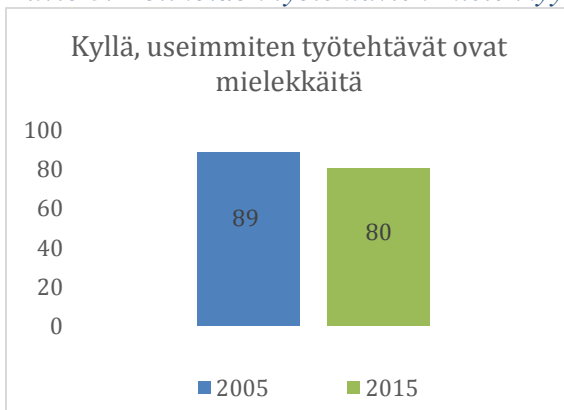
Hallintoon ja kirjaamiseen käytetystä ajasta kysyttiin myös erillisessä kysymyksessä (kuvio 2). Vuonna 2005 reilu puolet (58 %) oli joko täysin tai osittain sitä mieltä, että tehtävien kirjaamiseen kuluu liikaa aikaa, mutta kymmenen vuotta myöhemmin tätä mieltä oli jo lähes kolme neljästä (72 %).

Kuvio 2. Mielenpiteet kotihoidon työtehtävien kirjaamiseen kuluva ajasta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

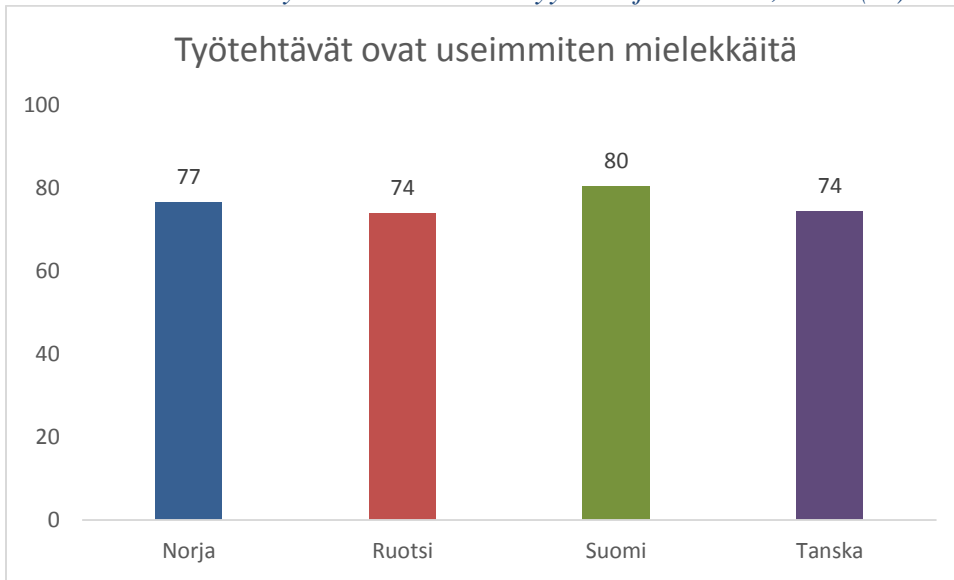
Kokemukset kotihoidon työtehtävien mielekkyydestä eivät ole radikaalisti muuttuneet, sillä ylivoimainen enemmistö kokee ne edelleen mielekkäiksi. Työtehtävät useimmiten mielekkäiksi kokevien kotihoidon hoivatyöntekijöiden osuus on kymmenessä vuodessa kuitenkin vähentynyt yhdeksän prosenttiyksikköä (kuvio 3).

Kuvio 3. Kotihoidon työtehtävien mielekkyys Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Kun verrataan suomalaisten kotihoidon työntekijöiden kokemuksia työtehtävistään pohjoismaisiin kollegoihin, työn mielekkyys on Suomessa edelleen lievästi muita maita korkeammalla (kuvio 4). Toisissa Pohjoismaissa työtehtävänsä kokee useimmiten mielekkäiksi noin kolme neljäsosaa (74–77 %) kotihoidon työntekijöistä.

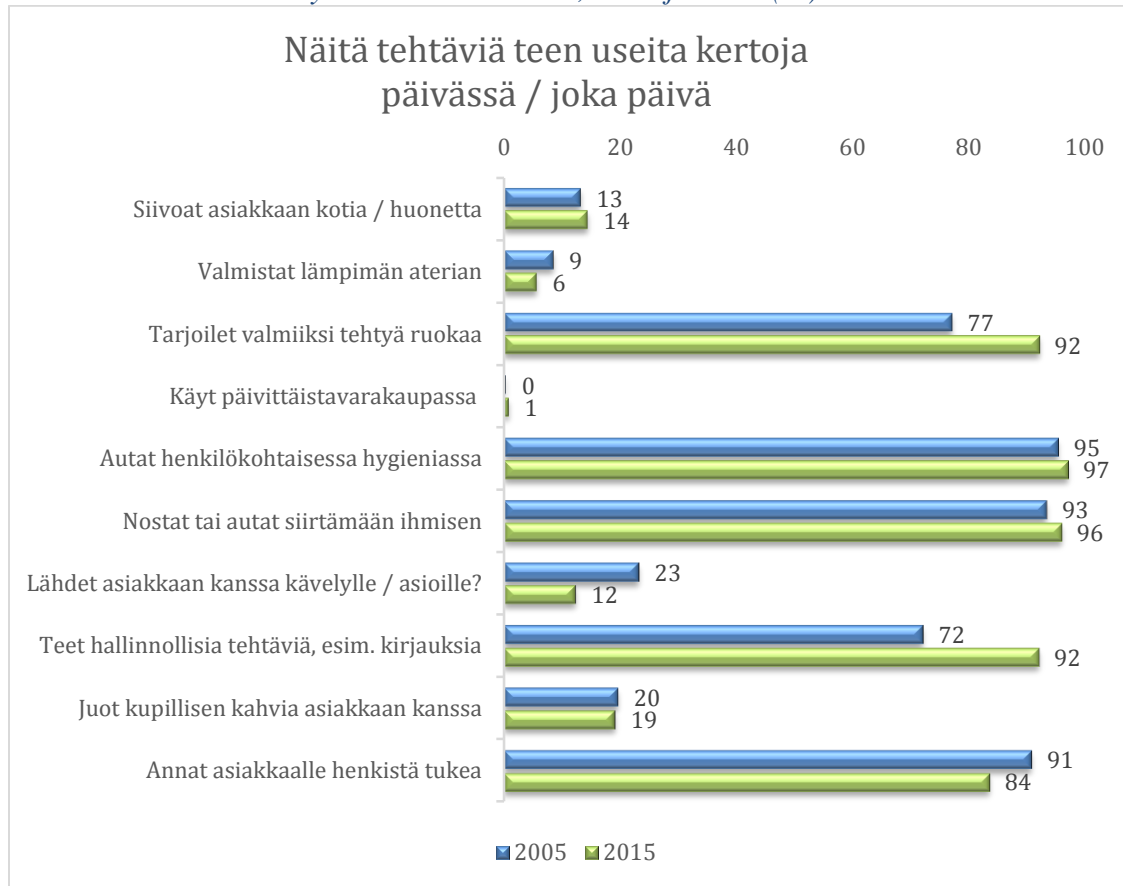
Kuvio 4. Kotihoidon työtehtävien mielekkyys Pohjoismaissa, 2015 (%)

4.2. Hoivatyön työtehtävät laitoshoidossa

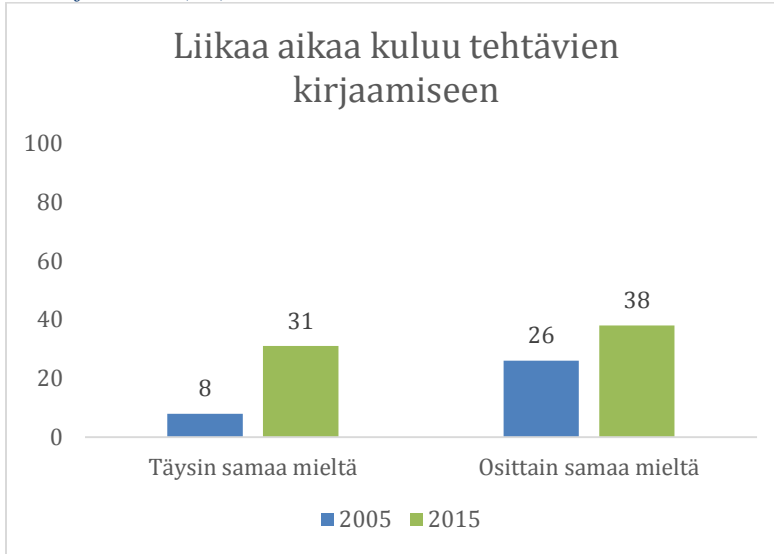
Laitosmaisissa olosuhteissa työskentelevien hoivatyöntekijöiden työtehtävien suurin muutos on kotihoidon tapaan kirjaamisen lisääntyminen, vaikka lisäys ei olekaan yhtä suuri kuin kotihoitajilla (kuvio 5). Vuonna 2005 noin kolme neljästä (72 %) teki kirjaamista ja muita hallinnollisia tehtäviä päivittäin, kun vuonna 2015 sitä teki kotihoidon tapaan lähes jokainen (92 %). Myös valmisruoan tarjoilutehtävät ovat lisääntyneet laitostyössä (77 % → 92 %). Mahdollisuus ulkoilla päivittäin asiakkaiden kanssa on sen sijaan vähentynyt kymmenessä vuodessa (23 % → 12 %).

Kuvio 5. Laitoshoidon työtehtävät Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

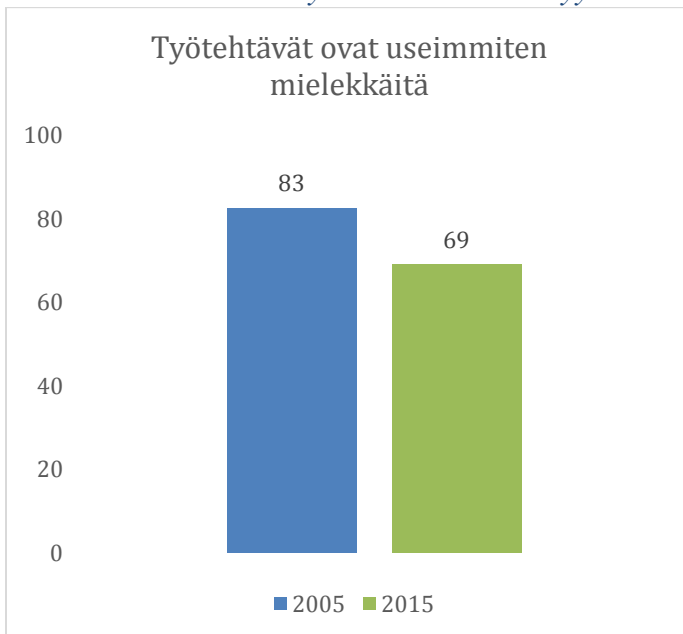
Laitoshoidon työntekijät kokevat samoin kuin kotihoidossa työskentelevät, että kirjaamiseen käytetään liikaa aikaa (kuvio 6). Muutos tässä asiassa on ollut laitoshoidossa kotihoitoakin suurempi: vuonna 2005 vastaajista kolmannes (34 %) oli sitä mieltä, että dokumentointiin meni liiaksi aikaa, mutta vuonna 2015 näin ajatteli peräti neljä viidestä (79 %).

Kuvio 6. Mielenpiteet laitoshoidon työtehtävien kirjaamiseen kuluva ajasta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Kokemus siitä, että työtehtävät ovat useimmiten mielekkäitä, on laitoshoidossa vähentynyt 14 prosenttiyksikköä vuodesta 2005 vuoteen 2015 (kuvio 7). Vuonna 2005 näin ajatteli yli neljä viidestä (83 %), mutta kymmentä vuotta myöhemmin enää vain noin kaksi kolmesta (69 %). Pudotus tässä asiassa on laitoshoidossa ollut kotihoitoa suurempi.

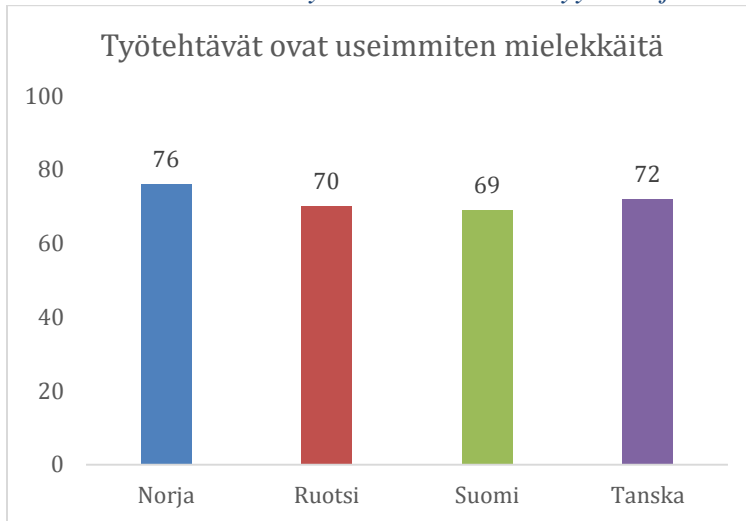
Kuvio 7. Laitoshoidon työtehtävien mielekkyys Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Verrattuna ympärivuorokautisen hoidon työntekijöihin muissa Pohjoismaissa, työtehtävät koetetaan Suomessa muita maita harvemmin mielekkäiksi (kuvio 8). Järjestys on siten tässä suhteessa toinen kuin kotihoitossa. Kun Suomessa 69 % kokee työtehtävänsä

useimmiten mielekkäiksi, toisissa Pohjoismaissa tämä osuus on hieman suurempi (70–76 %).

Kuvio 8. Laitoshoidon työtehtävien mielekkyys Pohjoismaissa, 2015 (%)

5. Hoivatyön asiakkaiden määrä ja hoitotarpeet

5. 1. Hoivatyön asiakkaiden määrä ja hoitotarpeet kotihoidossa

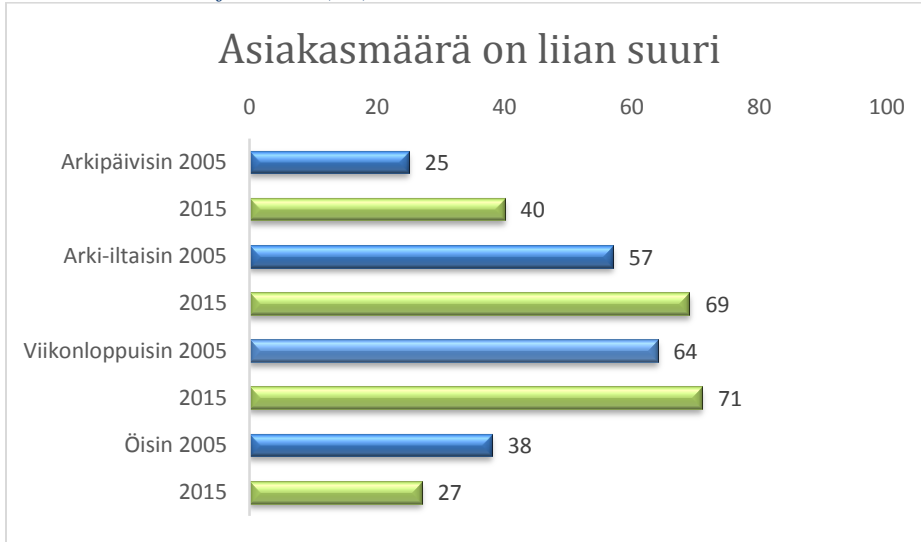
Työmäärän lisääntymisestä kotihoidossa kertoo työvuoron aikana autettavien asiakkaiden määrän kasvu (kuvio 9). Suurin muutos on tapahtunut yövuoroissa, joissa autettavia asiakkaita oli vuonna 2015 keskimäärin 11 enemmän kuin vuonna 2005. Myös arkipäivisin asiakkaiden määrän kasvu on merkittävä. Vuonna 2005 päivävuoron aikana asiakkaita oli keskimäärin 7, mutta vuonna 2015 jo 10. Asiakasmäärä on kasvanut myös iltavuorojen aikana.

Kuvio 9. Kotihoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (keskiarvo)

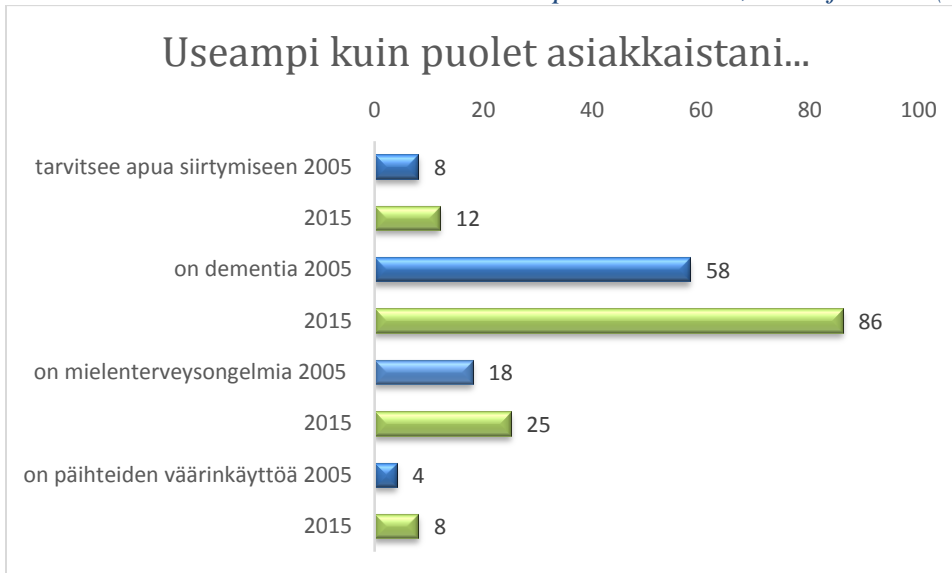
Kokemus siitä, että asiakasmäärä on liian suuri, on kasvanut erityisesti arkipäivisin ja arki-iltaisain (kuvio 10). Vuonna 2015 kotihoidon työntekijöistä 40 prosenttia koki, että asiakkaita on liikaa arkipäiväisin, kun vuonna 2005 tätä mieltä oli 25 prosenttia. Myös ilta- ja viikonloppuvuoroissa asiakkaita oli liikaa vuonna 2015 useamman työntekijän mielestä kuin kymmenen vuotta aiemmin. Yllättäen yövuoroissa kokemus asiakasmäärien liiallisuudesta on vähentynyt kymmenessä vuodessa, vaikka asiakkaiden määrä on samaan aikaan lisääntynyt.

Kuvio 10. Kotihoidon työntekijöiden mielipiteet asiakasmäärästään työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Asiakkaiden tarpeet ovat muuttuneet kymmenessä vuodessa vaativammiksi (kuvio 11). Kotihoidon työntekijöistä 4 prosenttia vastasi vuonna 2005, että puolella tai useammalla heidän asiakkaistaan on päihteiden väärinkäyttöä. Vuoteen 2015 osuus on kaksinkertaistunut 8 prosenttiin. Myös mielenterveyden ongelmia on yhtä useammalla, ja myös apua liikkumiseen tarvitsevat aikaisempaa useammat asiakkaat. Muistisairauksien suhteen kymmenessä vuodessa on tapahtunut merkittävä muutos. Jo vuonna 2005 useampi kuin joka toinen työntekijä (58 %) vastasi, että useammalla kuin puolella hänen asiakkaistaan on dementia. Vuonna 2015 näin vastasi lähes yhdeksän kymmenestä (86 %).

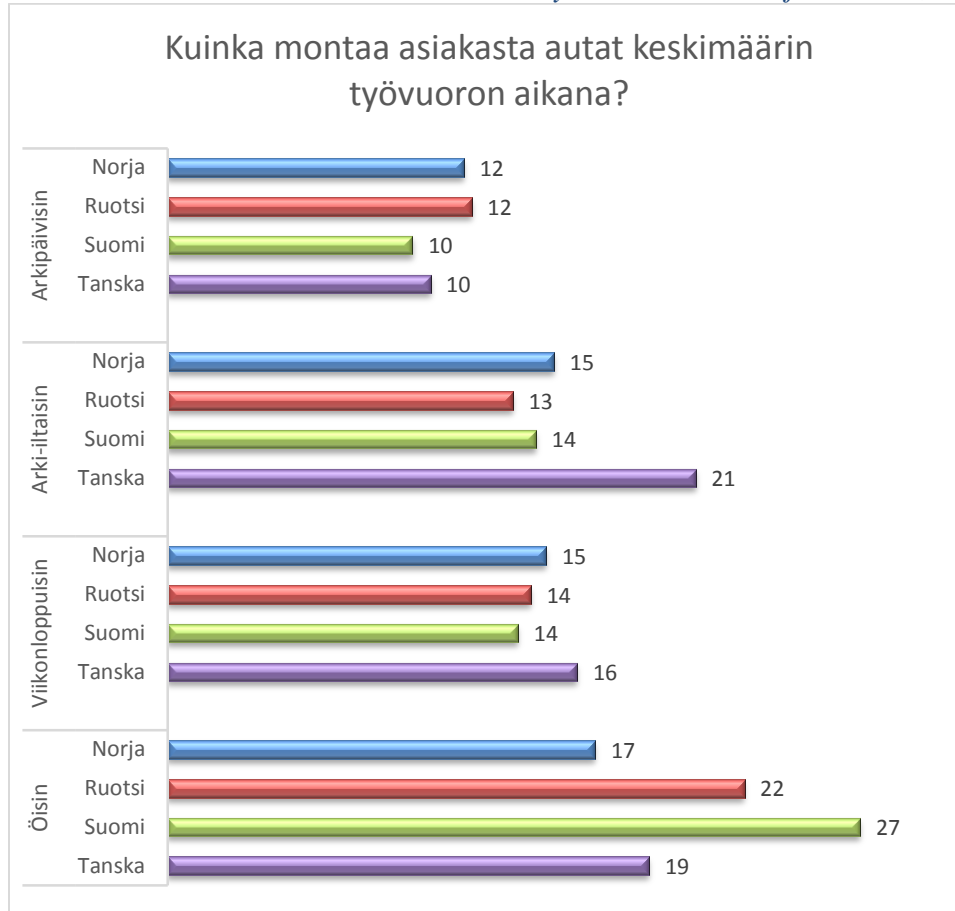
Kuvio 11. Kotihoidon asiakkaiden hoitotarpeet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Kotihoidon asiakasmäärät eivät ole Suomessa muihin Pohjoismaihin verrattuna

poikkeuksellisia paitsi yövuorojen osalta (kuvio 12). Suomalaisen kotihoitajan vastuulla on yövuorojen aikana peräti 27 asiakasta, mikä on huomattavasti enemmän kuin muissa Pohjoismaissa. Tanskassa on puolestaan arki-iltavuoroissa suuremmat asiakasmäärät kuin muualla.

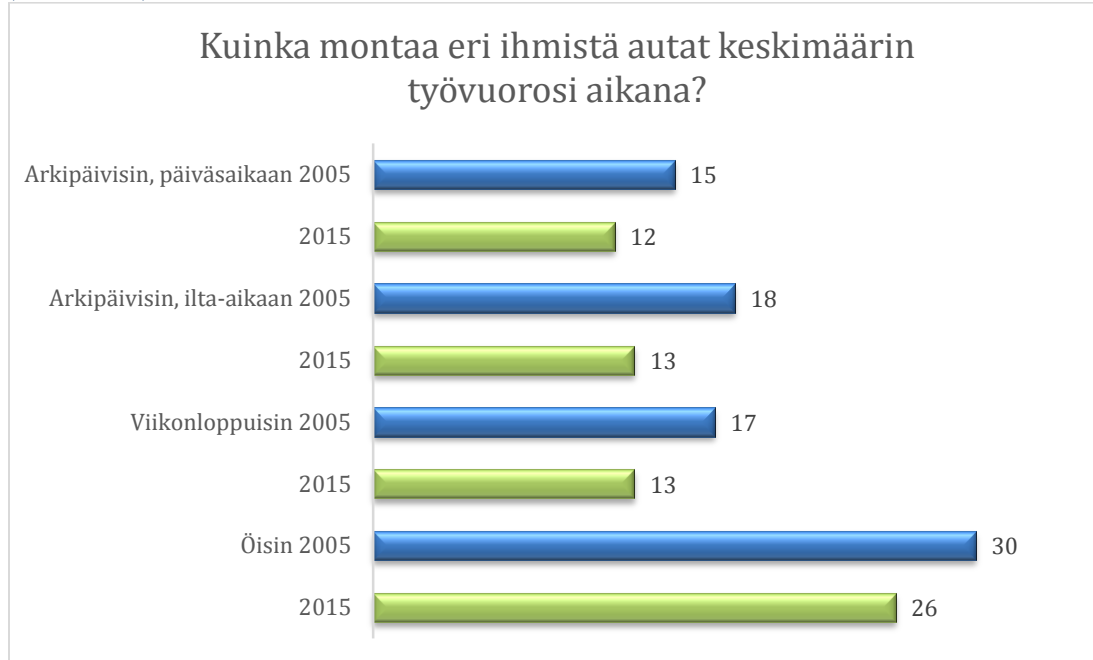
Kuvio 12. Kotihoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Pohjoismaissa, 2015 (keskiarvo)

5. 2. Hoivatyön asiakkaiden määrä ja hoitotarpeet laitoshoidossa

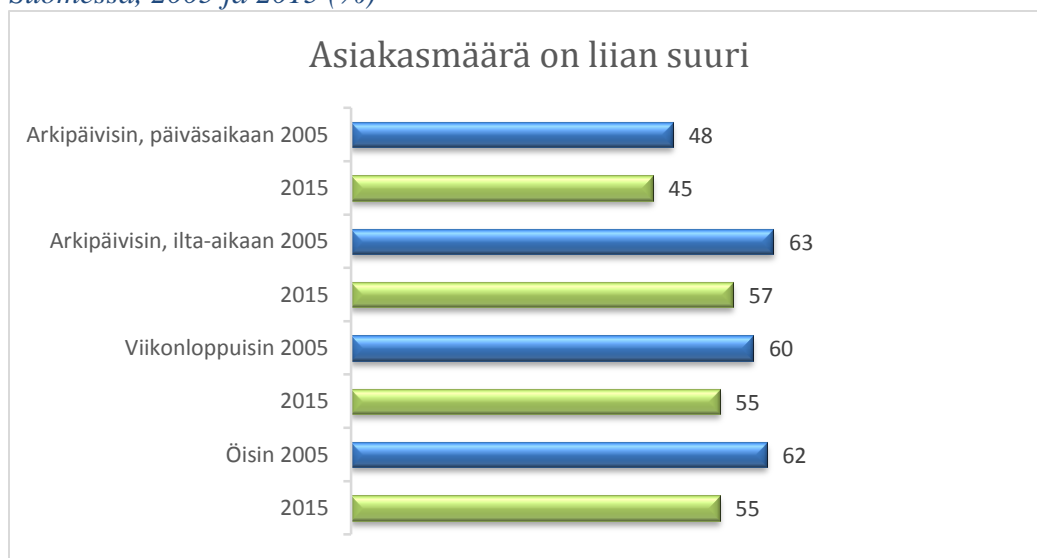
Toisin kuin kotihoidossa, laitospäivisen hoidon asiakasmäärät ovat vastausten mukaan jossain määrin vähentyneet vuodesta 2005 vuoteen 2015 (kuvio 13). Tämä koskee kaikkia vuoroja niin arkisin kuin viikonloppuisin. Esimerkiksi päivävuorossa työntekijä hoiti 15 asiakasta vuonna 2005, mutta kymmentä vuotta myöhemmin 12 asiakasta.

Kuvio 13. Laitoshoidon asiakkaiden määrä työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (keskiarvo)

Asiaksmäärien lievän vähenemisen myötä ympärivuorokautisen hoidon työntekijöiden kokemukset asiakasmäärien liiallisuudesta ovat myös hieman vähentyneet (kuvio 14), mikä on päinvastainen kehityssuunta kuin kotihoidossa. Kuitenkin kaikissa työvuoroissa noin puolet (45 % – 57 %) laitoshoidon työntekijöistä koki asiakasmäärien olevan edelleen liian suurina.

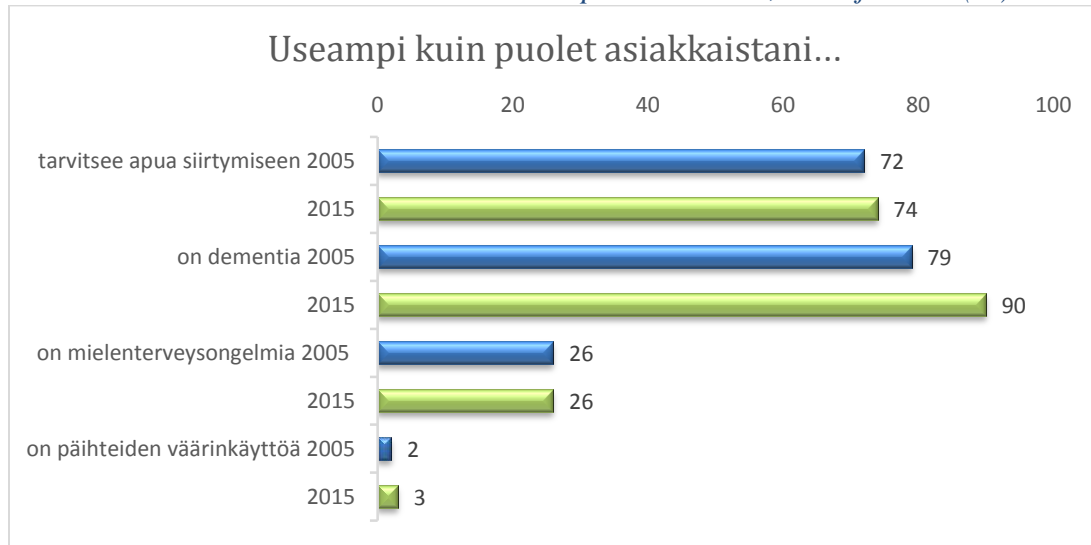
Kuvio 14. Laitoshoidon työntekijöiden mielipiteet asiakasmäärästään työvuoroittain Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Asiakkaiden kunnon ja hoidon tarpeiden muutokset liittyvät laitoshoidon puolella muistisairaiden osuuden lisääntymiseen (kuvio 15). Muita muutoksia ei työntekijöiden

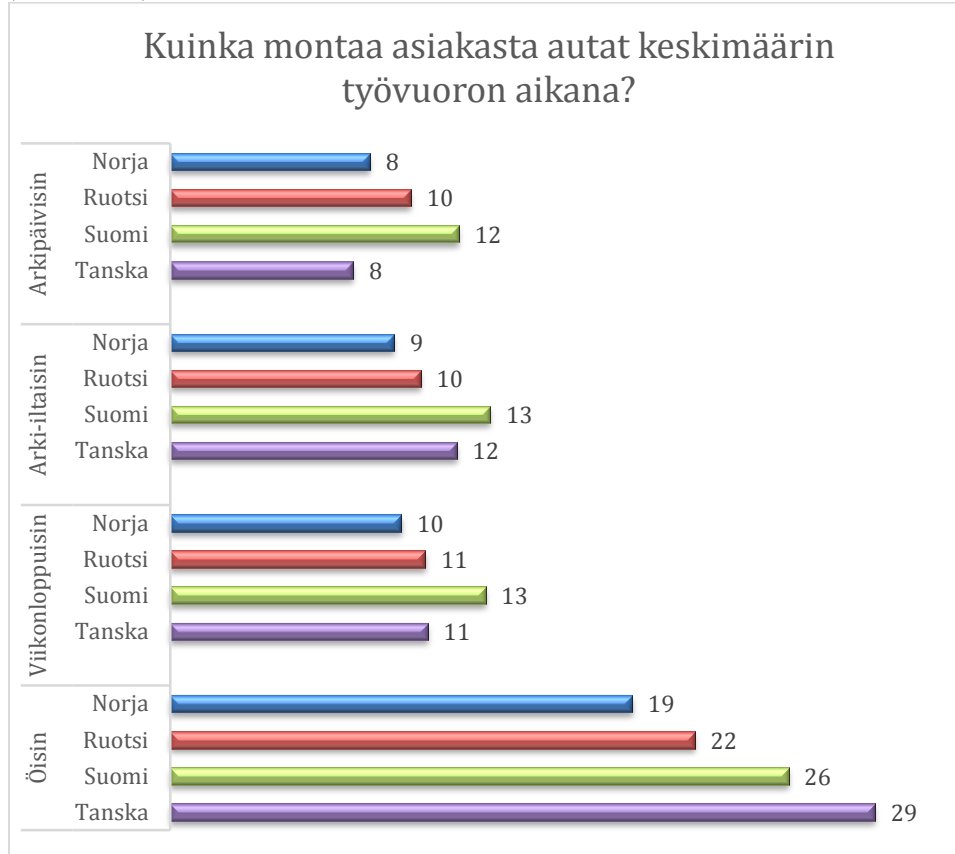
mukaan ole heidän asiakaskunnassaan juurikaan tapahtunut.

Kuvio 15. Laitoshoidon asiakkaiden hoitotarpeet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

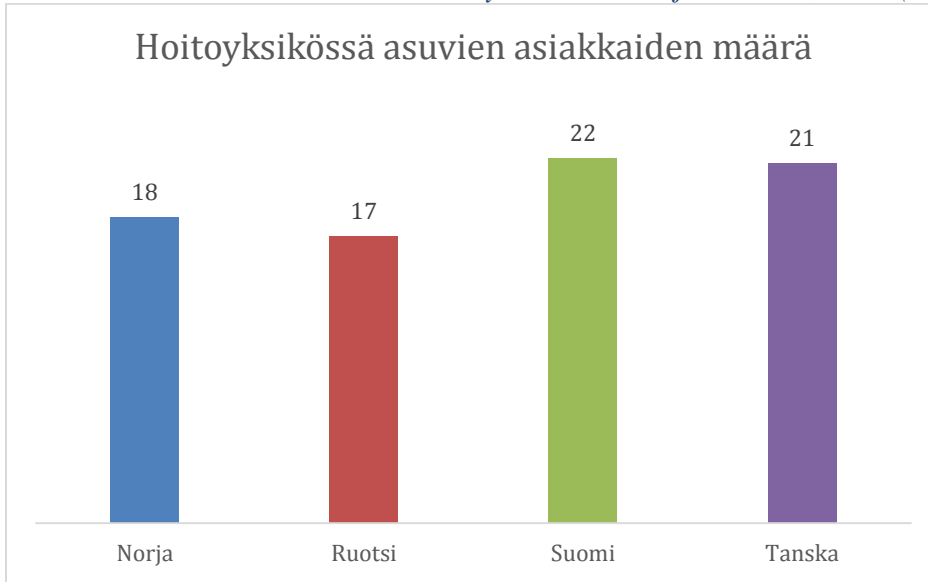
Kotihoidon osalta työntekijöiden asiakasmäärät olivat Suomessa muiden Pohjoismaiden tasolla, mutta laitoshoidossa tilanne on toinen (kuviot 15 ja 16). Suomessa asiakkaiden määrä on kaikissa muissa vuoroissa paitsi yövuoroissa selvästi suurempi kuin muissa Pohjoismaissa. Esimerkiksi päivävuorossa suomalainen hoivatyöntekijä työskentelee keskimäärin 12 asiakkaan kanssa, mutta ruotsalainen 10 ja norjalainen 8 ja tanskalainen työntekijä 7 asiakkaan kanssa. Myös ilta- ja viikonloppuvuoroissa suomalaisilla työntekijöillä on enemmän asiakkaita kuin heidän pohjoismaisilla kollegoillaan. Yövuorot muodostavat poikkeuksen, sillä niiden aikana asiakasmäärä on korkein Tanskassa. Öisinkin suomalaisten työntekijöiden asiakasmäärät ovat kuitenkin selvästi Norjaa ja Ruotsia korkeammat.

Kuvio 16. Laitoshoidon asiakkaiden määrä työvuorottain Pohjoismaissa, 2015 (keskiarvo)

Pelkkä työntekijän asiakasmäärä ei kuitenkaan vielä tarkoita samaa kuin henkilökuntamitoitus. Työntekijän korkea asiakasmäärä voi johtua matalan henkilöstömitoituksen sijaan tai ohessa myös hoitoyksikön suuresta koosta. Suomessa osoittautuikin olevan keskimääräisesti Pohjoismaiden suuremmat laitousyksiköt (kuvio 17). Suomalaisissa laitoshoidon yksiköissä asuu keskimäärin 22 asiakasta, kun Ruotsissa asukkaita on 17 ja Norjassa 18. Tanskan keskimäärin 21-paikkaiset yksiköt ovat kuitenkin suuruudeltaan lähellä Suomea.

Kuvio 17. Paikkamäärä laitoshoidon yksiköissä Pohjoismaissa, 2015 (keskiarvo)

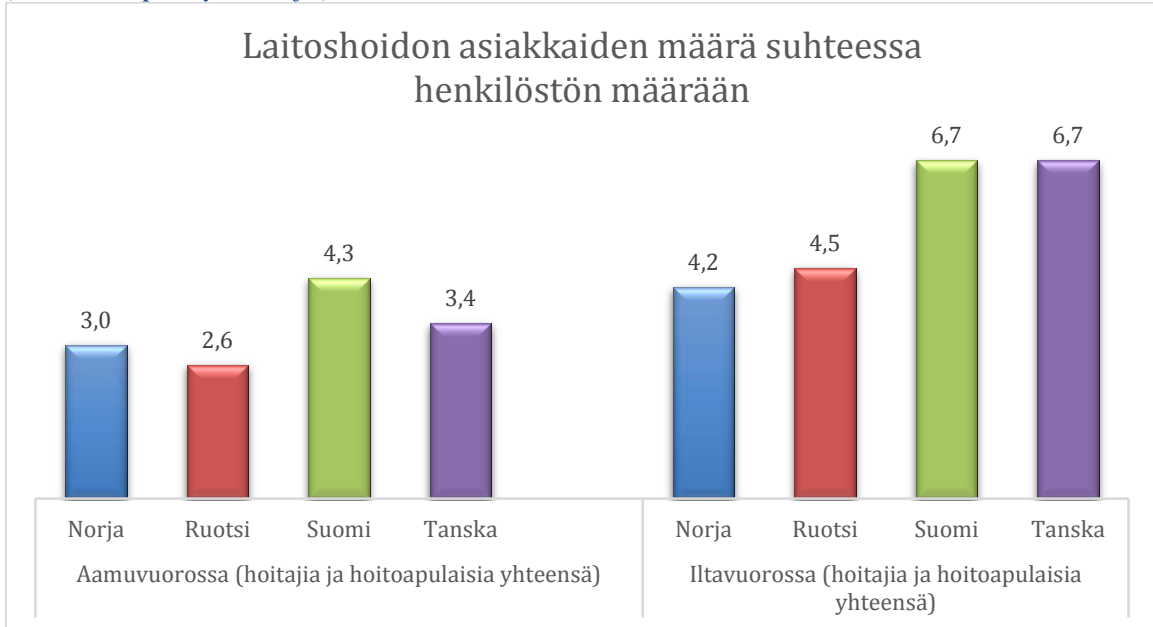

Suurempi yksikkökoko ei kuitenkaan välttämättä yksin selitä Suomen ja muiden Pohjoismaiden välistä eroa asiakasmäärissä. Henkilöstömitoituksen selvittämiseksi vastaajilta kysyttiin tavanomainen henkilökunnan määrä omassa yksikössään aamu- ja iltavuoron aikana (klo 9.15 ja klo 20.15). Hoivatyöntekijöiden lisäksi kysyttiin tässä kysymyksessä erikseen myös työvuorossa olevien sairaanhoitajien lukumäärä ja molemmat henkilökuntaryhmät laskettiin yhteen. Tämän jälkeen kyseisen yksikön paikkamäärä jaettiin työvuorossa olevan henkilöstön määrällä. Tulokset kertovat siten, kuinka monta asiakasta kutakin hoitohenkilökunnan jäsentä kohden yksikössä on.

Aamuvuoron henkilöstömitoitus osoittautui Suomessa huomattavasti muita Pohjoismaita matalammaksi (kuvio 18). Suomessa yhtä työntekijää kohden on 4,3 asiakasta, mutta Ruotsissa vain 2,6, Norjassa 3,0 ja Tanskassakin selvästi Suomea vähemmän eli 3,4. Toisin sanottuna toisilla Pohjoismaita oli laitoshoidossa aamuvuorossa tämän kyselyn aineiston perusteella 26–65 prosenttia Suomea korkeampi henkilöstömitoitus.

Iltavuorossa henkilöstömitoitus on jokaisessa maassa selvästi aamuvuoroa matalampi eli asiakkaita on työntekijää kohden enemmän kuin aamuvuorossa. Iltavuorojen osalta maat jakautuvat kahteen selvään ryhmään. Suomessa ja Tanskassa asiakkaita oli 6,7 työntekijää kohden, kun Ruotsissa oli asiakkaita 4,5 ja Norjassa 4,2. Ruotsissa ja Norjassa oli siten iltavuorossa 49–60 prosenttia korkeampi henkilökuntamitoitus kuin Suomessa ja Tanskassa.

Kuvio 18. Laitoshoidon henkilöstömitoitus aamu- ja iltavuorossa Pohjoismaissa, 2015 (asiakasta per työntekijä)

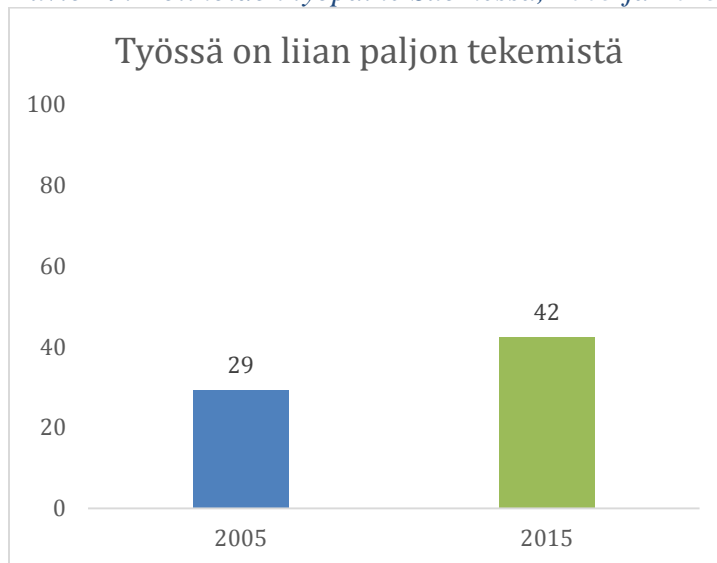

6. Hoivatyön työpaineet ja raskaus

6.1. Hoivatyön työpaineet ja raskaus kotihoidossa

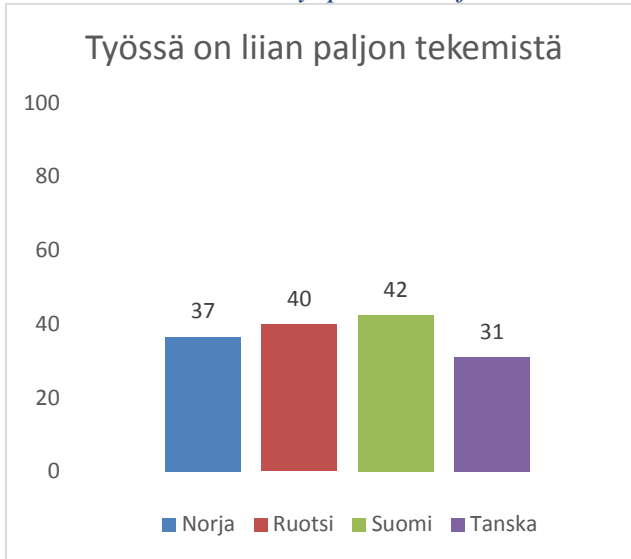
Kotihoidon asiakasmäärät ovat kasvaneet, mutta miten työntekijöiden kokemus työpaineestaan on muuttunut? Vuonna 2005 vajaa kolmannes (29 %) sanoi, että heillä on useimmiten työssään liian paljon tekemistä (kuvio 19). Vuonna 2015 saman vastauksen antoi yli kaksi viidestä (42 %). Työpaineen liialliseksi kokevien osuus on siten noussut 13 prosenttiyksikköä kymmenessä vuodessa.

Kuvio 19. Kotihoidon työpaine Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

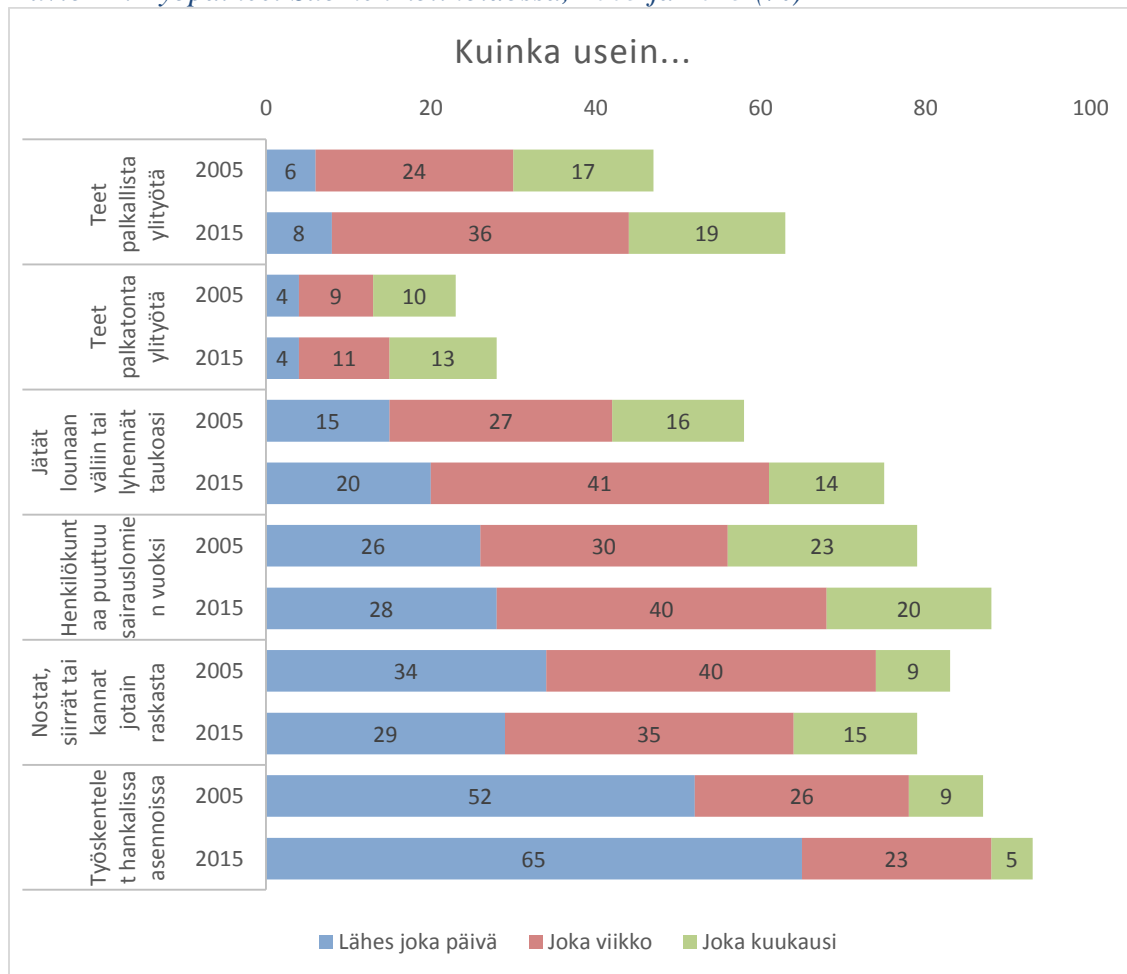
Pohjoismaisessa vertailussa suomalaiset kotihoidon työntekijät kokevat useimmin, että työtä on liian paljon (kuvio 20). Tanskassa vain alle kolmannes (31 %) ilmoitti vuonna 2015 työtä olevan liian paljon, ja myös Norjan (37 %) sekä Ruotsin (40 %) työmääräänsä tyytymättömien osuus jäi Suomen tasoa (42 %) alemmaksi.

Kuvio 20. Kotihoidon työpaine Pohjoismaissa, 2015 (%)

Tämän yleisen työpainekysymyksen tulokset tarkentuvat, kun katsotaan työntekijöiden työpaineita yksityiskohtaisemmin (kuvio 21). Sekä palkalliset että palkattomat ylityöt ovat lisääntyneet. Vuonna 2005 vajaa puolet (47 %) kotihoidon työntekijöistä teki palkallista ylityötä vähintään kerran kuukaudessa mutta vuonna 2015 lähes joka kaksi kolmasosaa (63 %). Nopeimmin on noussut viikoittain ylityötä tekevien osuus. Samaan aikaan vähintään joka kuukausi palkatonta ylityötä tekevien osuus on noussut viidellä prosenttiyksiköllä (23 % → 28 %). Yksi työpaineita mittaava kysymys koski lounastauton jättämistä väliin tai sen lyhentämistä työn kiireen vuoksi. Vuonna 2005 lounastunnista tinki päivittäin tai viikoittain 42 prosenttia. Kymmenen vuotta myöhemmin niin teki peräti 61 prosenttia.

Kuvio 21. Työpaineet Suomen kotihoidossa, 2005 ja 2015 (%)

Kotihoidon henkilökunnalta kysyttiin myös, kuinka usein heidän työpaikoiltaan puuttuu henkilökuntaa sairaslomien, muiden vapaiden tai täyttämättömien virkojen johdosta (kuvio 21). Sekä vuonna 2005 että vuonna 2015 reilu neljännes henkilökunnasta (26 % → 28 %) vastasi työntekijävajauksen olevan päivittäistä. Sen sijaan viikoittaiset henkilökuntavajaukset ovat lisääntyneet kotihoidossa selvästi: vuonna 2015 jo kaksi viidestä (40 %) ilmoitti henkilökuntaa puuttuvan viikoittain.

Työn fyysistä raskautta mitattiin kysymällä yhtäältä raskaiden asioiden tai ihmisten nostamisesta, siirtämisestä tai kantamisesta sekä toisaalta hankalista työasennoista (kuvio 21). Raskaat nostotehtävät ovat kymmenessä vuodessa tulleet kotihoidossa lievästi aiempaa harvinaisemmiksi, joskin edelleen lähes kolmasosa (29 %) suoritti niitä päivittäin. Samaan aikaan päivittäiset hankalat työasennot ovat kuitenkin lisääntyneet (52 % → 65 %). Työpaineet ja kiire ovat siten kotihoidossa lisääntyneet ja samaan aikaan työ on pysynyt fyysisesti vähintään yhtä raskaana kuin ennenkin.

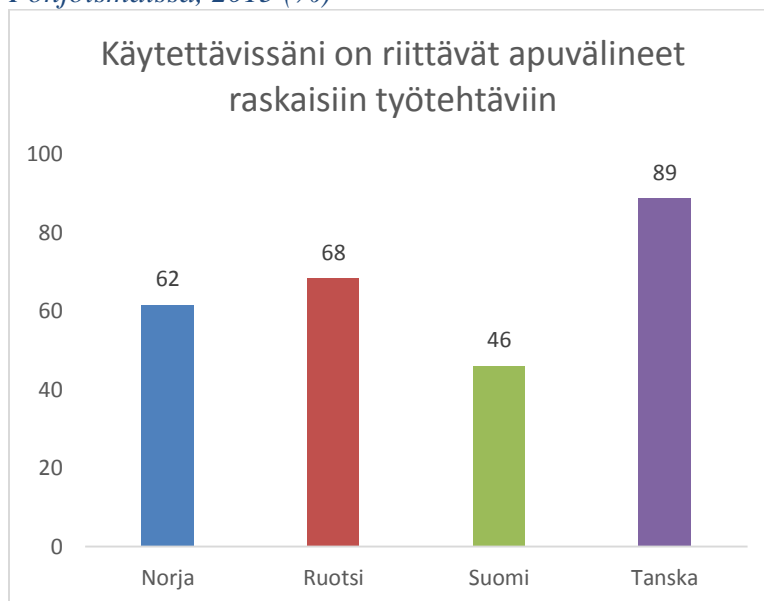
Raskaiden nostotehtävien lievää vähentymistä selittää todennäköisesti se, että samaan aikaan kotihoidon henkilökunnan käytettävissä on raskaissa työtehtävissä jonkin verran aiempaa paremmin apuvälineitä (kuvio 22).

Kuvio 22. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Apuvälineiden saatavuuden lievistä positiivisesta kehityksestä huolimatta Suomen kotihoito on tässä asiassa huomattavasti muita Pohjoismaita jäljessä (kuvio 23). Siinä, missä Suomessa riittävät apuvälineet on edelleenkin käytettävissään vain alle puolella työntekijöistä (46 %), Norjassa ja Ruotsissa ne ovat kahdella kolmasosalla (62 %, 68 %) ja Tanskassa peräti yhdeksällä kymmenestä (89 %) kotihoidon työntekijästä.

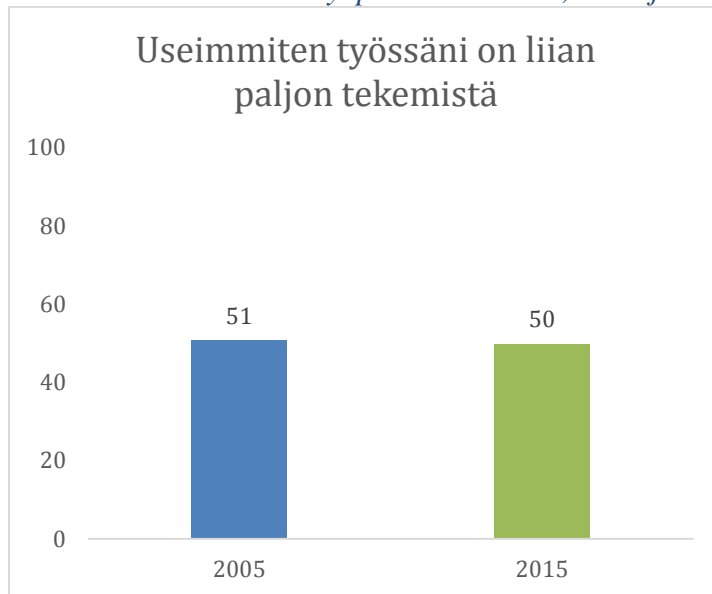
Kuvio 23. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus kotihoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%)

6.2. Hoivatyön työpaineet ja raskaus laitoshoidossa

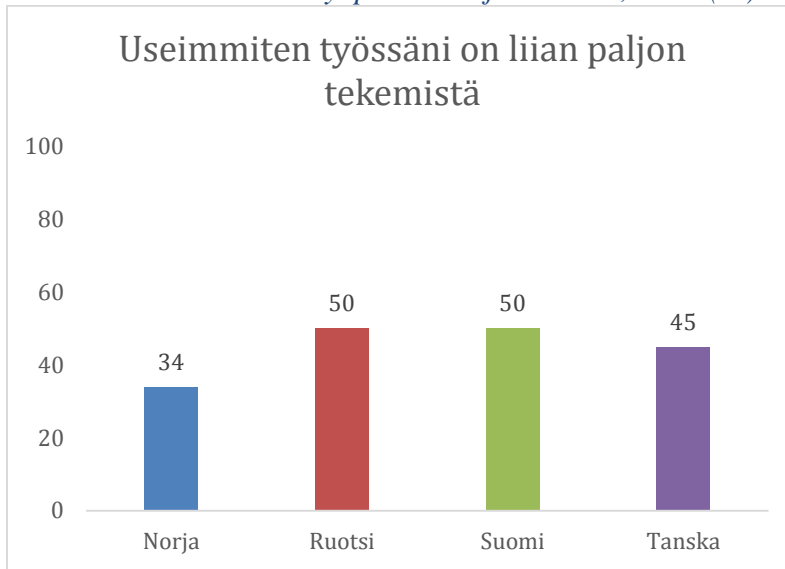
Toisin kuin kotihoidossa, laitoshoidon osalta yleisessä työpaineessa ei ole tapahtunut muutosta (kuvio 24). On kuitenkin huomattava, että kiire ja työpaine ovat laitoshoidossa edelleen kotihoitoa yleisempiä kokemuksia: peräti puolet laitosten henkilökunnasta ilmoitti, että työtä on liikaa. Vuonna 2005 työpaine oli kotihoidossa selvästi laitoshoidoa alemmalla tasolla, mutta kymmenen vuotta myöhemmin kotihoidon tilanne ei ole enää juurikaan laitoshoidoa parempi. Samaan aikaan laitoshoidon tilanne ei ole tässä suhteessa kohentunut.

Kuvio 24. Laitoshoidon työpaine Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

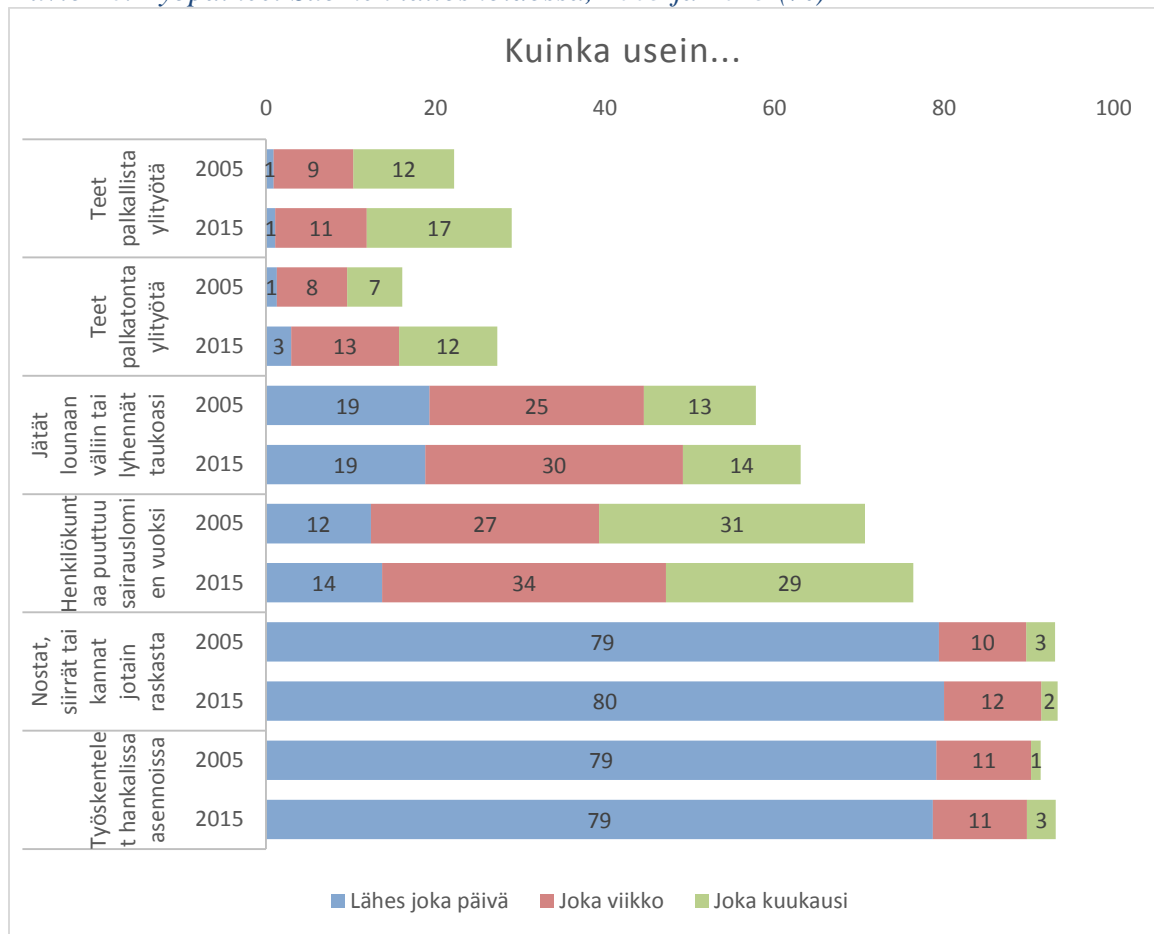
Pohjoismaisessa vertailussa työpaine on korkein Suomessa ja Ruotsissa (kuvio 25). Molemmassa maissa puolet laitosten hoivatyöntekijöistä vastaa, että tehtävää työtä on useimmiten liikaa. Tanskassakin 45 % pitää työmääräänsä liiallisena. Tässä suhteessa Norja näyttyy vähemmän ongelmallisena kuin toiset Pohjoismaat.

Kuvio 25. Laitoshoidon työpaine Pohjoismaissa, 2015 (%)

Laitoshoidon henkilökunnan keskuudessa vähintään kerran kuussa tehtävät palkalliset ylityöt ovat jossain määrin lisääntyneet (22 % → 29 %) (kuvio 26). Suurempi muutos on tapahtunut palkattomissa ylitöissä, jotka ovat nousseet yhtä yleisiksi palkallisten ylitöiden kanssa. Vuonna 2005 kuudesosa (16 %) henkilökunnasta ilmoitti tekevänsä palkatonta ylityötä kuukausittain tai useammin, mutta vuonna 2015 näin teki jo yli neljäsosa (28 %). Lounastauon jättäminen väliin tai sen lyhentäminen oli vuonna 2015 hieman yleisempää kuin vuonna 2005. On huomattavaa, että puolet (49 %) laitosten hoivatyöntekijöistä ilmoittaa tinkivänsä lounastunnista vähintään kerran viikossa.

Kuvio 26. Työpaineet Suomen laitoshoidossa, 2005 ja 2015 (%)

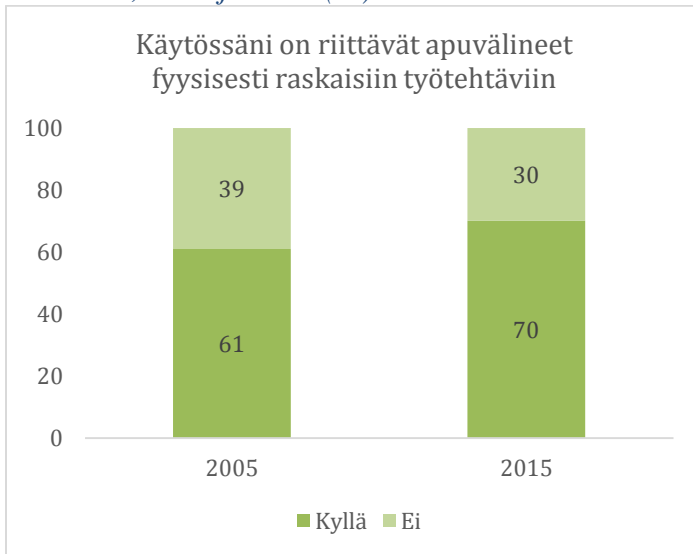

Päivittäisestä tai viikoittaisesta henkilöstövajauksesta sairauslomien ym. syiden johdosta raportoi vuonna 2015 lähes joka toinen laitoshoidon hoivatyöntekijä (48 %), mikä on yhdeksän prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2005 (kuvio 26). Kotihoidossa henkilökunnan vajaukset ovat kuitenkin vielä laitushoitoakin yleisempiä.

Työskentely laitoshoidossa oli jo vuonna 2005 fyysisesti erittäin raskasta ja sitä se on edelleen (kuvio 26). Neljä viidestä työntekijästä (79–80 %) ilmoitti kumpanakin vuonna joutuvansa päivittäin sekä työskentelemään hankalissa asennoissa että nostamaan tai siirtämään raskaita ihmisiä tai esineitä. Ero työhön kotihoidossa on edelleen selvä: laitushoitotyö on fyysisesti huomattavasti raskaampaa.

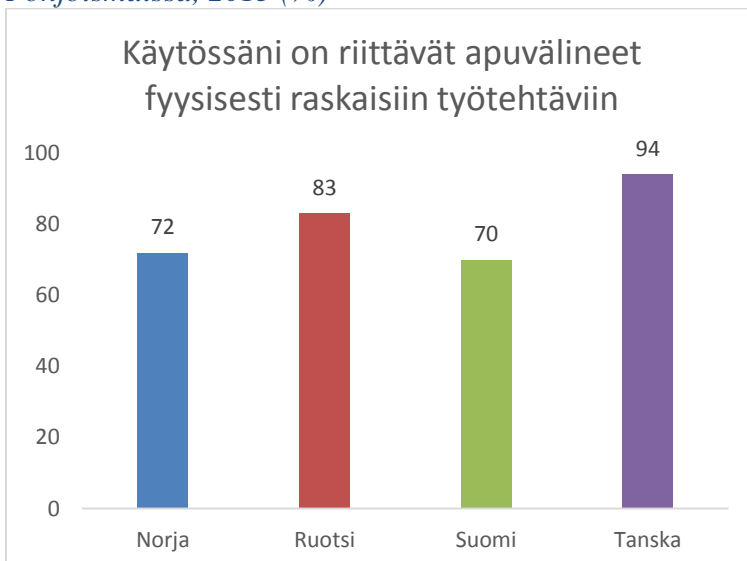
Lievää kohennusta apuvälineiden saatavuudessa raskaisiin työtehtäviin on tapahtunut myös laitoksissa: saatavuus on noussut yhdeksän prosenttiyksikköä ja vuonna 2015 se kattoi yli kaksi kolmesta (70 %) (kuvio 27).

Kuvio 27. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus laitoshoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Positiivisesta viimeaikaisesta kehityksestä huolimatta Suomi jää laitosisissa ympäristöissä tapahtuvan hoitotyön apuvälineiden saatavuudessa Pohjoismaiden peränpitäjäksi samaan tapaan kuin kotihoidossa (kuvio 28). Tanskassa lähes jokaisella (94 %) laitosten hoivatyöntekijällä on käytössään tarvittavat raskaiden tehtävien apuvälineet ja Ruotsissakin yli neljällä viidestä (83 %). Norja (72 %) on ainut Pohjoismaa, joka on tässä suhteessa lähellä Suomea (70 %).

Kuvio 28. Raskaissa työtehtävissä tarvittavien apuvälineiden saatavuus laitoshoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%)

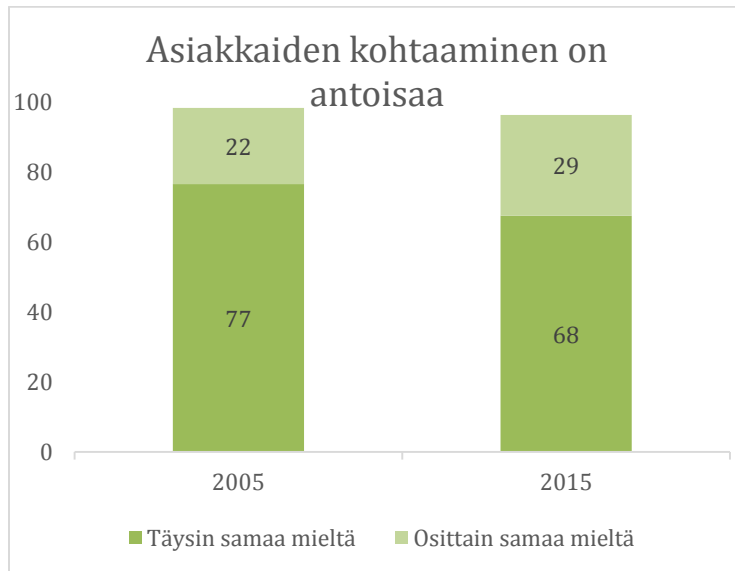

7. Hoivatyön laatu

7.1. Hoivatyön laatu kotihoidossa

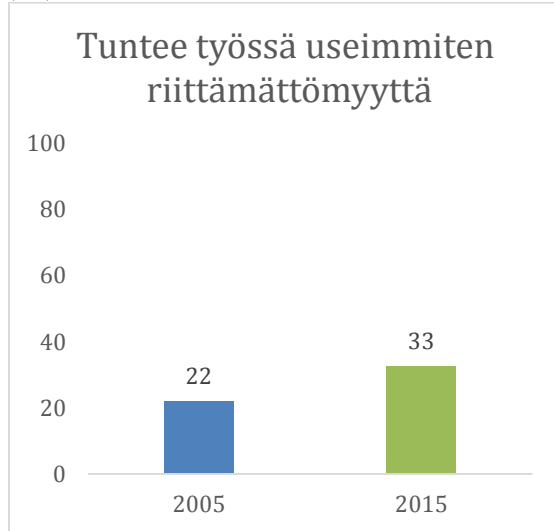
Hoivatyön keskeisimmäksi motivaatiotekijäksi on usein mainittu vuorovaikutus asiakkaiden kanssa ja mahdollisuus auttaa heitä. Tätä hoitotyön ulottuvuutta mitattiin tässä kyselyssä asenneväittämällä ”asiakkaitten kohtaamisissa saan usein paljon myös itselleni”. Vuonna 2005 kolme neljäsosaa (77 %) kotihoidon työntekijöistä oli täysin samaa mieltä tämän väittämän kanssa, mutta näin vastaavien osuus oli kymmentä vuotta myöhemmin vähentynyt yhdeksällä prosenttiyksiköllä (68 %) (kuvio 29). Osittain samaa mieltä väittämän kanssa olevien osuus kasvoi, joten asiakastyön motivoivuus ei ole kotihoidossa kadonnut, mutta se on kuitenkin kymmenen vuoden aikana heikentynyt. Näkyykö tämä motivaation heikentyminen myös hoivatyön laadussa?

Kuvio 29. Asiakkaiden kohtaaminen kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

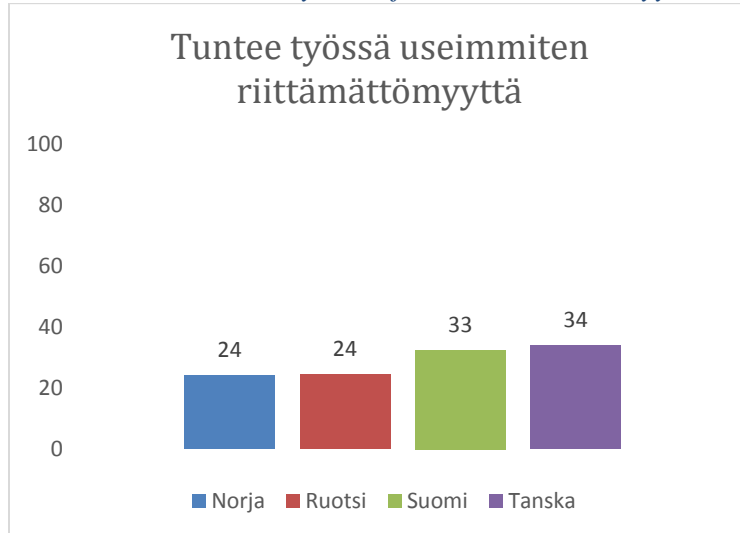
Hoivatyön laadusta kyselyssä kysyttiin usealla epäsuoralla kysymyksellä. Ehkä merkittävimmissä kysymyksissä vastaajilta kysyttiin ”tapahtuuko sellaista, että tunnet itsesi riittämättömäksi, koska asiakkaat eivät saa sinun mielestäsi kohtuullista apua?”. Vuonna 2005 vahvimman kannan (“kyllä, useimmiten”) kysymykseen otti hieman yli viidennes (22 %) kotihoidon työntekijöistä (kuvio 30). Kymmentä vuotta myöhemmin joka kolmas (33 %) kotihoidossa työskentelevä vastaaja ilmoitti tuntevansa itsensä riittämättömäksi useimmiten, koska hänen asiakkaansa eivät saa kohtuullista apua. Tämä muutos on kotihoidon laadun näkökulmasta huolestuttava.

Kuvio 30. Kotihoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Saman kysymyksen suhteen Pohjoismaat muodostavat selvästikin kaksi eri ryhmää (kuvio 31). Norjassa ja Ruotsissa neljäsosa (24 %) kotihoidon henkilökunnasta tuntee itsensä riittämättömäksi, kun taas Tanskassa ja Suomessa kolmasosa (33–34 %) tuntee, etteivät hänen asiakkaansa saa kohtuullista apua.

Kuvio 31. Kotihoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Pohjoismaissa, 2015 (%)

Kyselyssä pyydettiin myös ottamaan kantaa seuraavaan väitteeseen: ”jos tarvitsisin vanhana itse tukea tai hoivaa, ottaisin mielelläni vastaan sellaista apua, jota työpaikassani asiakkaille annetaan” (kuvio 32). Suomessa ja Tanskassa vain joka viides (21 %) oli täysin samaa mieltä asiasta, kun Norjassa ja Ruotsissa hieman useampi eli reilu neljäsosa (26–30 %) ottaisi itse varauksetta vastaan työpaikalla annettavaa apua. Kaikissa Pohjoismaissa selvä enemmistö kotihoidon työntekijöistä on siten ainakin jonkin verran kriittisiä oman työyksikkönsä tarjoaman palvelun laatuun. Hoivatyöntekijöiltä kysyttiin myös, ovatko he yhtä mieltä siitä, että heidän työpaikallaan

”asiakkaita hoidetaan heidän yksilöllisten tilanteittensa ja toiveittensa mukaisesti”. Täysin samaa mieltä väitteestä oli Suomessa harvempi (27 %) kotihoidon työntekijä kuin muissa Pohjoismaissa (30–44 %).

Kuvio 32. Näkemykset kotihoidon yksilöllisyydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)

Suomessa kotihoidon työntekijät ovat lisäksi muita Pohjoismaita selvästi useammin huolissaan siitä, että työntekijöiden vähäisyys aiheuttaa asiakkaille riskejä (kuvio 33). Toisissa maissa noin kuudesosa (15–19 %) henkilökunnasta on paljon huolissaan asiasta, mutta Suomessa tätä mieltä on yli kolmasosa (35 %). Lisäksi myös jonkin verran asiasta huolissaan olevien ryhmä on suurempi Suomessa kuin muualla. Yhteensä kolme neljästä (74 %) suomalaisesta kotihoidon työntekijästä on ainakin jonkin verran huolissaan asiakkaille työntekijäpuolan vuoksi aiheutuvista riskeistä. Tämä on selvästi enemmän kuin missään muussa Pohjoismaassa (42–49 %).

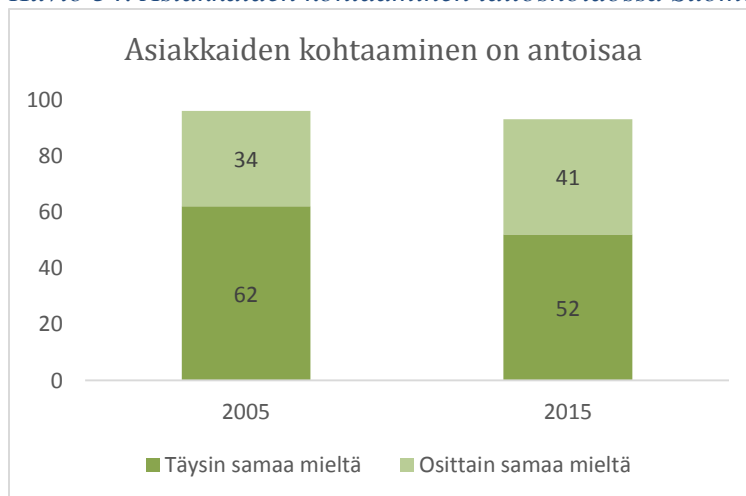
Kuvio 33. Näkemykset kotihoidon asiakkaille aiheutuvista riskeistä Pohjoismaissa, 2015 (%)

7.2. Hoivatyön laatu laitoshoidossa

Myös laitoshoidossa asiakastyöstä nouseva työmotivaatio on heikentynyt (kuvio 34). Vuonna 2015 enää puolet (52 %) laitoshoidon hoivatyöntekijöistä oli täysin sitä mieltä, että asiakkaiden kohtaamisessa saa paljon itselleen, kun kymmentä vuotta aiemmin saman vastauksen antoi kymmenen prosenttiyksikköä useampi (62 %). Samalla tavoin kuin kotihoidossa, tämä muutos on luonteeltaan asteittainen, sillä samaan aikaan on noussut väitteen kanssa osittain samaa mieltä olevien osuus. Asiakkaiden kohtaamisesta nouseva motivaatio on laitostyössä kuitenkin selvästi vähäisempää kuin kotihoitotyössä.

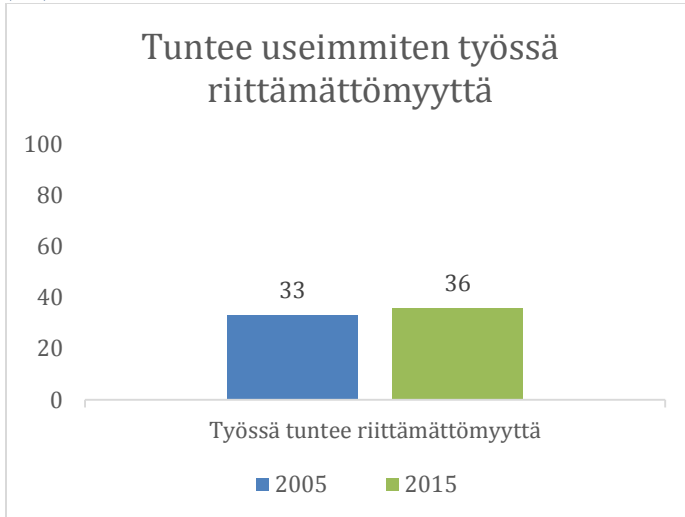
Kuvio 34. Asiakkaiden kohtaaminen laitoshoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Laitosmaisessa hoivatyössä asiakkaiden puutteellisesta hoidosta johtuvat riittämättömyyden tunteet ovat lisääntyneet kymmenessä vuodessa vain lievästi (33 % →

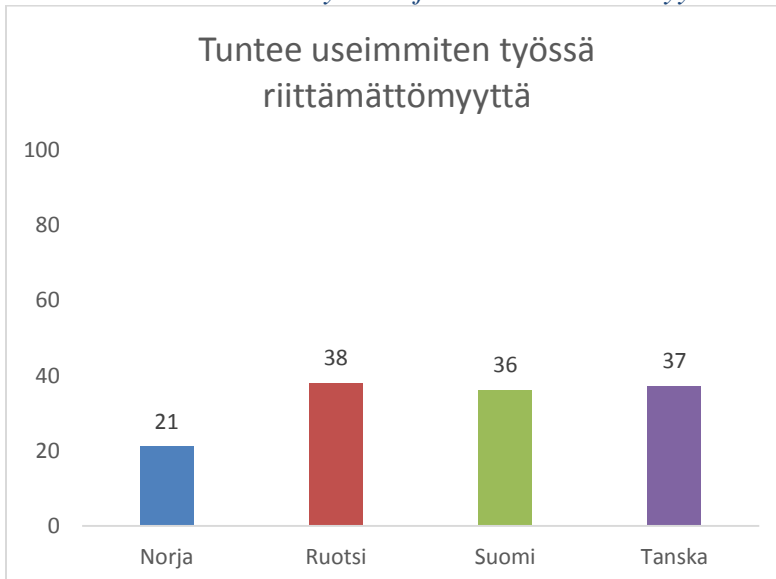
36 %) eli vähemmän kuin kotihoidossa, mutta riittämättömyyden tunteet ovat edelleen hieman yleisempiä laitoshoidossa kuin kotihoidossa (kuvio 35).

Kuvio 35. Laitoshoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Suomalaisten työntekijöiden kokemus riittämättömyydestä ei eroa kollegoista muissa Pohjoismaissa vaan samoin kuin Suomessa, reilu kolmannes laitoshoidon työntekijöistä myös Ruotsissa ja Tanskassa kokee työssä useimmiten riittämättömyyttä (kuvio 36). Norjassa, missä viidennes hoitajista kokee riittämättömyyttä, tilanne on parempi.

Kuvio 36. Laitoshoidon työntekijöiden riittämättömyyden tunteet Pohjoismaissa 2015 (%)

Myös laitoshoidossa, kuten kotihoidossakin, suomalaiset hoivatyöntekijät ovat pohjoismaisia kollegojaan kriittisempiä hoidon yksilöllisyyden suhteen (kuvio 37). Suomessa vain neljäsosa (25 %) on täysin sitä mieltä, että asiakkaita hoidetaan heidän

yksilöllisten tilanteittensa ja toiveittensa mukaisesti, kun Norjassa ja Tanskassa samaa mieltä on reilu kolmasosa (34–38 %) ja Ruotsissa yli puolet (52 %) henkilökunnasta.

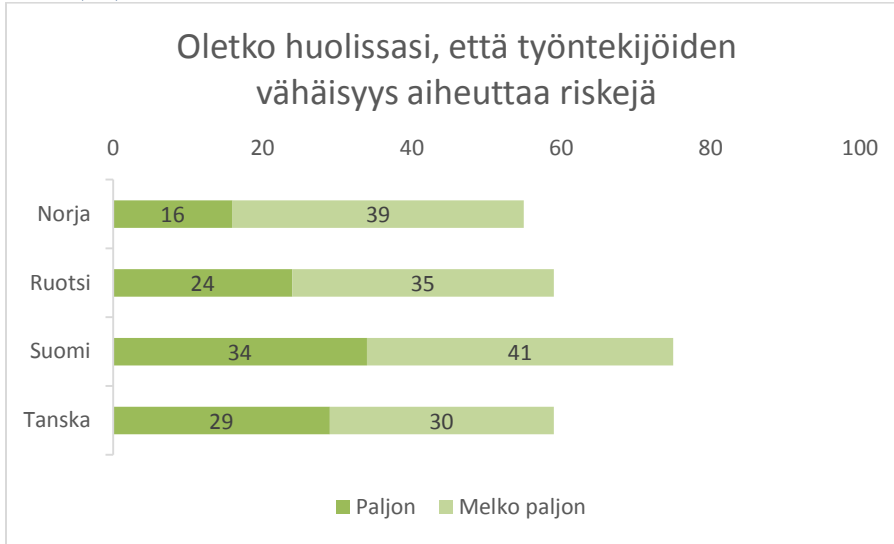
Kotihoidon tapaan suurin osa laitosmaisessa ympäristössä työskentelevästä henkilökunnasta ei olisi valmis varauksetta itse käyttämään oman työpaikkansa tarjoamia hoivapalveluja (kuvio 37). Tässäkin suhteessa Suomen ja Tanskan henkilökunta on Pohjoismaiden tyytymättömintä, sillä kummassakin maassa vain viidesosa (19 %) käyttäisi täysin mielellään kyseisiä palveluja.

Kuvio 37. Näkemykset laitoshoidon yksilöllisyydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)

Suomalaiset laitousyksiköiden hoivatyöntekijät ovat pohjoismaisia kollegojaan enemmän huolissaan myös siitä, että työntekijöiden vähäisyys aiheuttaa riskejä asiakkaille (kuvio 38). Kolmasosa (34 %) suomalaisista työntekijöistä on paljon asiasta huolissaan, kun Norjassa vain yksi kuudesta (16 %) ja Ruotsissa yksi neljästä (24 %). Lähimmäksi suomalaisten huolestuneisuuden tasoa tulevat myös tässä suhteessa tanskalaiset (29 %). Erot Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä eivät tässä asiassa ole kuitenkaan laitoshoidossa aivan yhtä suuret kuin kotihoidossa.

Kuvio 38. Näkemykset laitoshoidon asiakkaille aiheutuvista riskeistä Pohjoismaissa, 2015 (%)

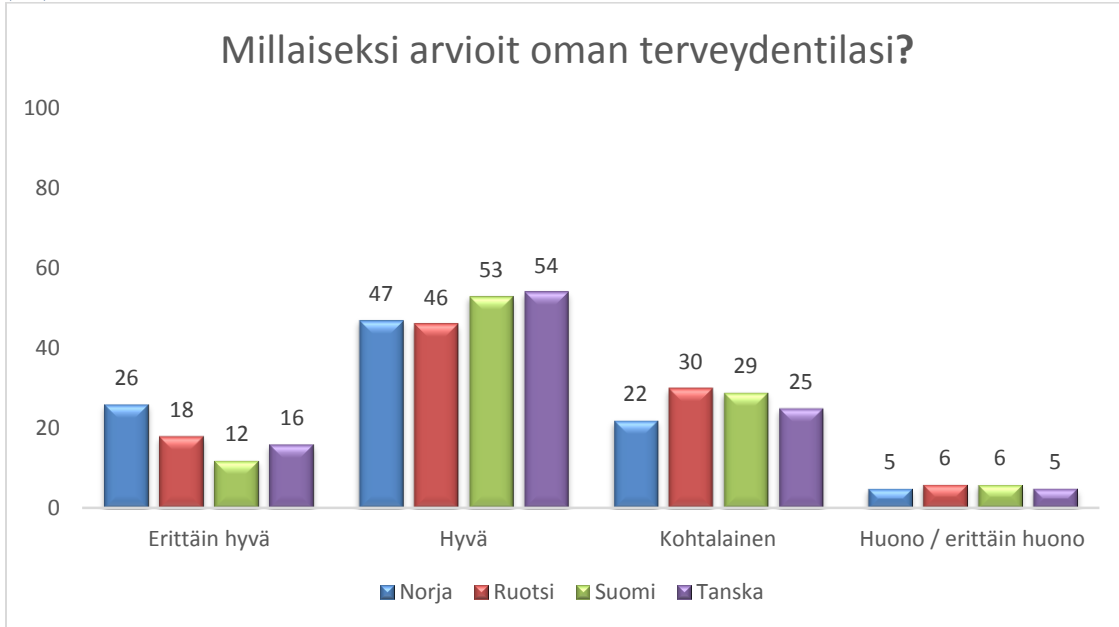

8. Hoivatyön terveys- ja turvallisuusriskit

8.1. Hoivatyön terveys- ja turvallisuusriskit kotihoidossa

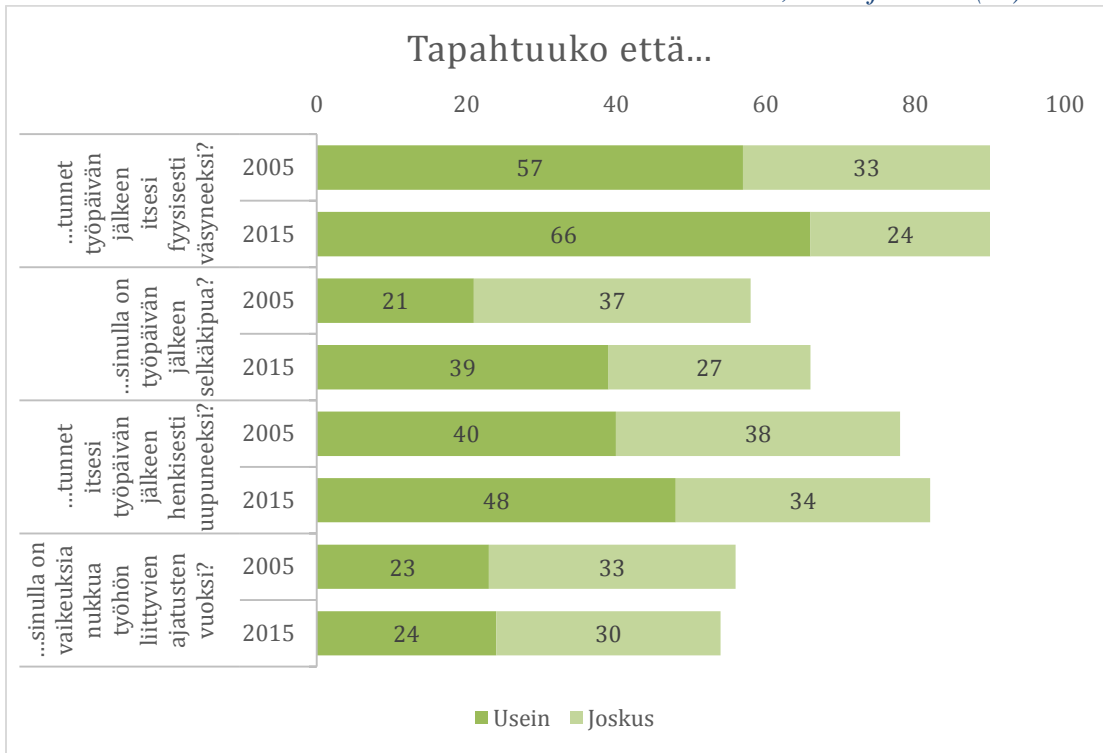
Myönteistä on, että vain pieni osa (5–6 %) kotihoidon henkilökunnasta arvioi kussakin Pohjoismaassa terveytensä huonoksi tai erittäin huonoksi (kuvio 39). Toisaalta Suomessa niiden työntekijöiden osuus, jotka arvioivat terveydentilansa erittäin hyväksi, on Pohjoismaiden matalin (12 %). Tämän tuloksen merkitys korostuu, kun muistetaan, että Suomessa on keskimääräisesti Pohjoismaiden nuorin hoivatyön henkilökunta.

Kuvio 39. Kotihoidon työntekijöiden oma arvio terveydentilastaan Pohjoismaissa, 2015 (%)

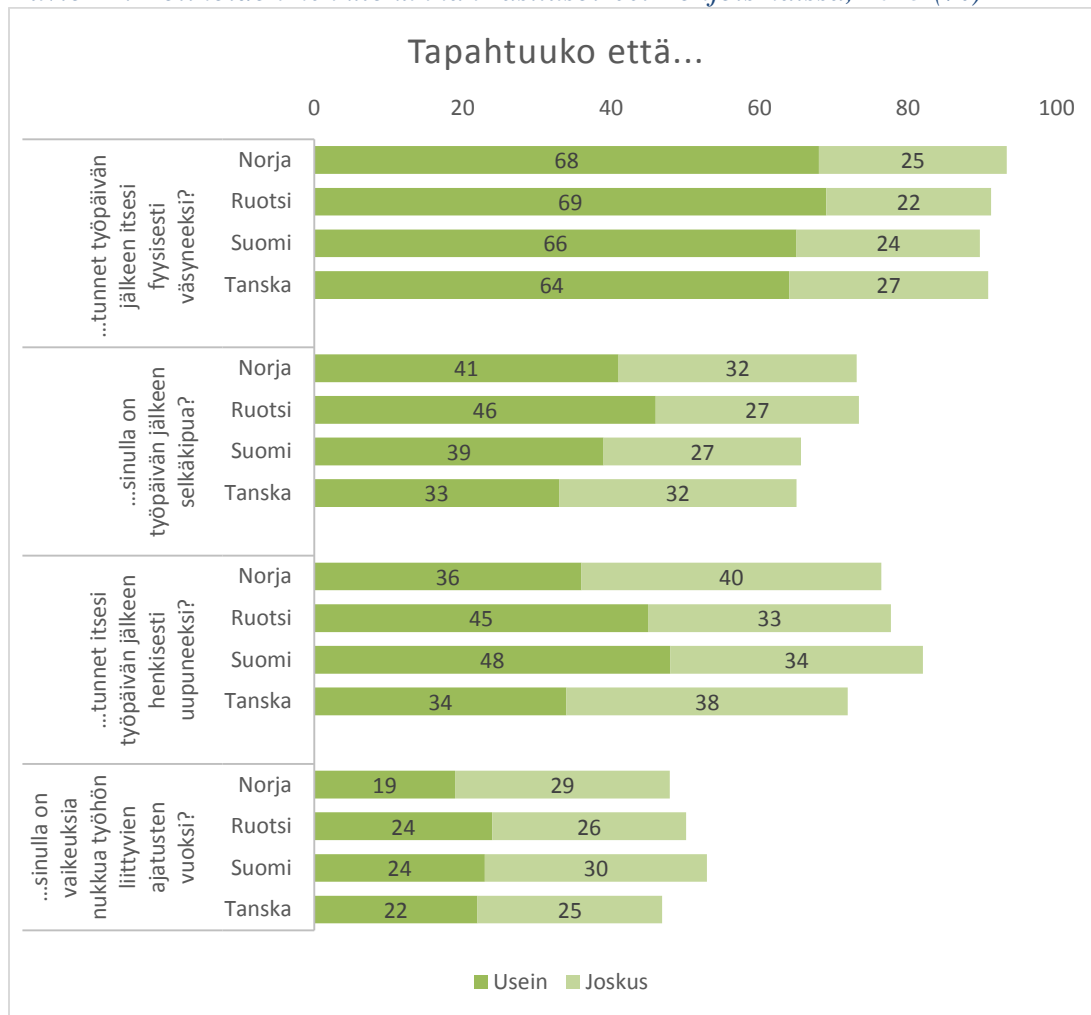
Kyselyssä kartoitettiin myös hoivatyöntekijöiden fyysisiä ja henkisiä rasitusoireita. Usein itsensä työpäivän jälkeen fyysisesti väsyneeksi tuntevien kotihoidon työntekijöiden määrä on noussut kymmenessä vuodessa yhdeksän prosenttiyksikköä: vuonna 2015 näin koki jo kaksi kolmesta (66 %) (kuvio 40). Selkävutkin ovat yleistyneet: vuonna 2005 niistä kärsi usein neljäsosa (21 %), vuonna 2015 kaksi neljäsosaa (39 %). Usein toistuva henkinen uupumuskin on lisääntynyt kahdeksan prosenttiyksikköä: vuonna 2015 sitä koki jo joka toinen (48 %). Sen sijaan univaikeuksien määrä on pysynyt ennallaan. Neljäsosa (24 %) kotihoidon hoivatyöntekijöistä joka tapauksessa kärsii niistäkin jatkuvasti.

Kuvio 40. Kotihoidon henkilökunnan rasisuoreet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Rasisuoreiden pohjoismainen vertailu osoittaa rasisuoreiden olevan kaikissa neljässä maassa varsin samalla tasolla (kuvio 41). Henkistä uupumusta esiintyy Suomessa lievästi enemmän kuin Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa.

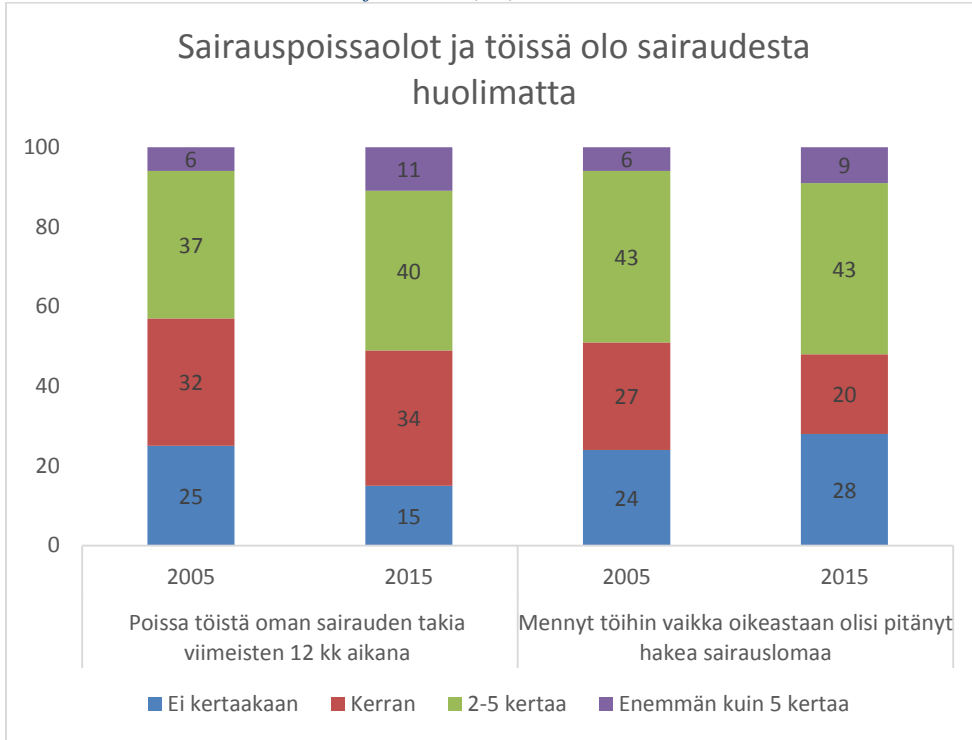
Kuvio 41. Kotihoidon henkilökunnan rasitusoireet Pohjoismaissa, 2015 (%)

Terveydentilaa mittaa myös sairauspoissaolojen määrä. Kotihoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ovat lisääntyneet (kuvio 42). Vuonna 2005 joka kahdeskymmenes (6 %) työntekijä oli viimeisen vuoden aikana ollut yli 5 kertaa sairauden johdosta poissa työstä, mutta kymmenessä vuodessa tämä osuus on kaksinkertaistunut (11 %). Samaan aikaan ilman yhtään sairauslomaa viimeisen vuoden aikana selvinneiden osuus on laskenut neljäsosasta (25 %) seitsemäsosaan (15 %).

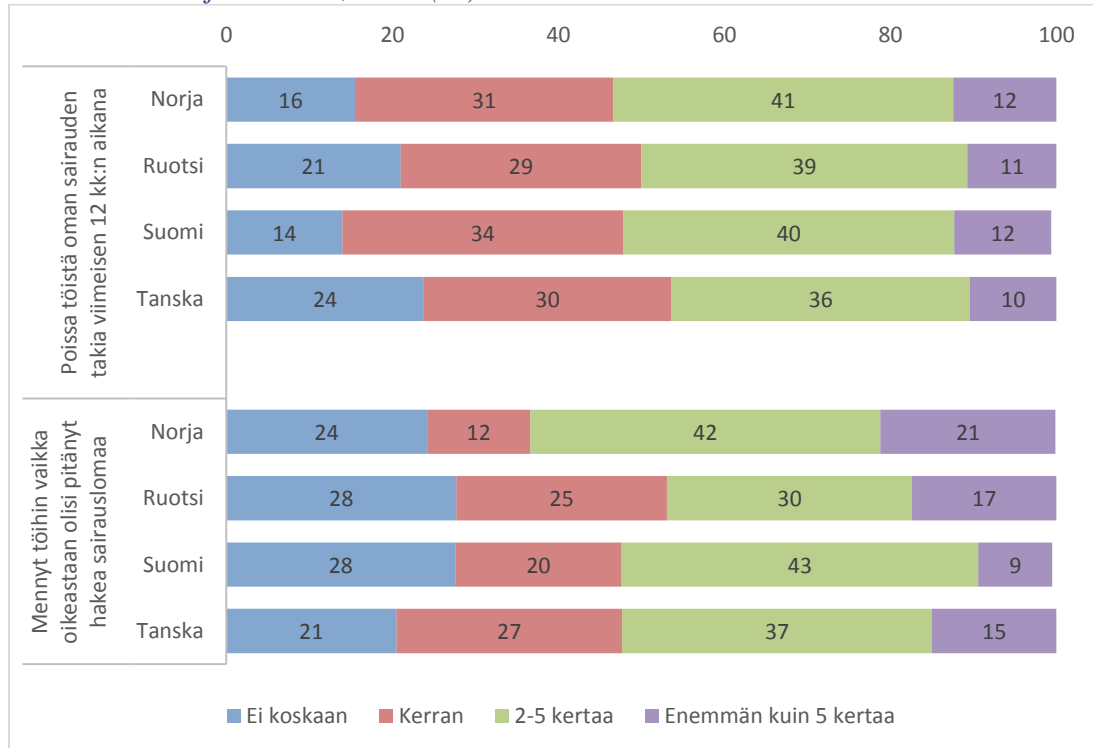
Vastaavaa negatiivista kehitystä ei kuitenkaan esiinny töissä olemisessa sairaana (kuvio 42). Ei kertaakaan sairaana töissä olleiden osuus on lievästi noussut (24 % → 28 %). On kuitenkin huomattava, että sairaana töissä oleminen on kotihoidossa edelleen hyvin yleistä: yli puolet (52 %) on kuluneen vuoden aikana ollut sairaana töissä vähintään kahdesti.

Kuvio 42. Kotihoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Sairauspoissaolot ovat kyselyn perusteella yleisimpiä Suomessa (vähintään kerran poissa 86 %) ja Norjassa (84 %) ja jonkin verran harvinaisempia Ruotsissa (79 %) ja Tanskassa (76 %) (kuvio 43). Sen sijaan sairaana töissä oleminen on yleisintä Tanskassa (79 % vähintään kerran) ja Norjassa (76 %) ja hieman vähäisempää Suomessa ja Ruotsissa (72 %).

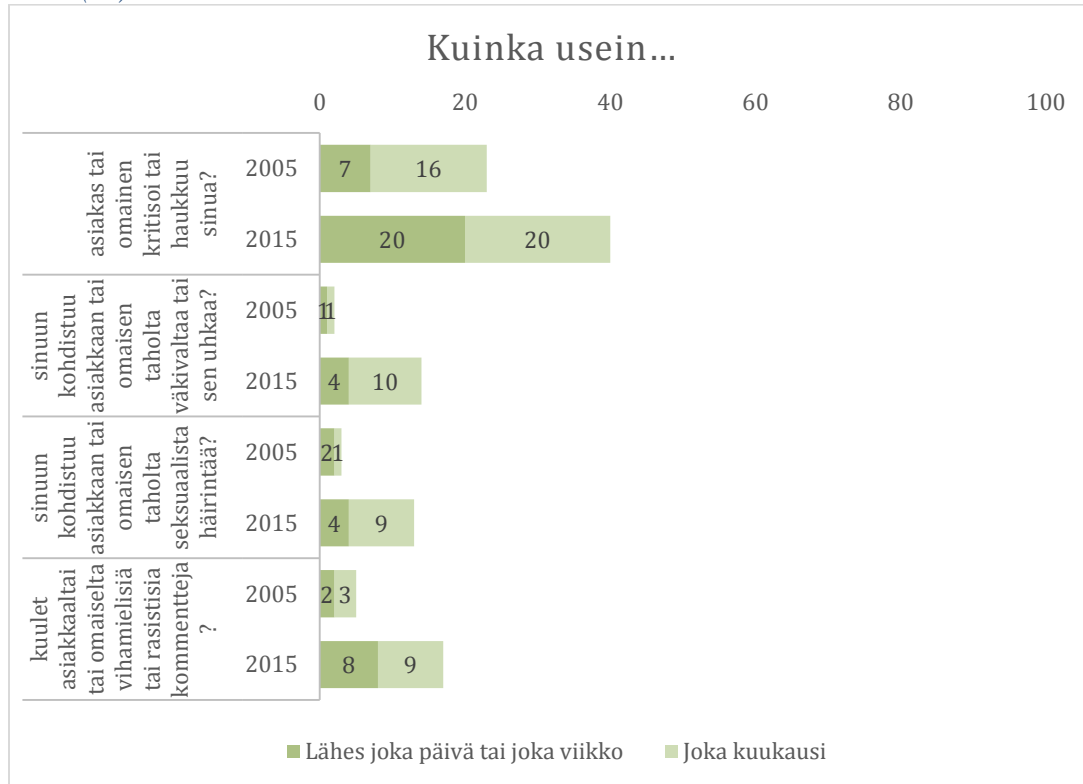
Kuvio 43. Kotihoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Pohjoismaissa, 2015 (%)

Kotihoidossa työskentelevien hoivatyöntekijöiden asiakkailta ja heidän omaisiltaan saama kritiikki on lisääntynyt huomattavasti kymmenessä vuodessa (kuvio 44). Vuonna 2015 viidennes (20 %) heistä sai niitä osakseen päivittäin tai viikoittain ja toinen viidennes (20 %) joka kuukausi. Kritiikkiä kuukausittain kohtaavien hoitajien osuus on lähes kaksinkertaistunut vuodesta 2005.

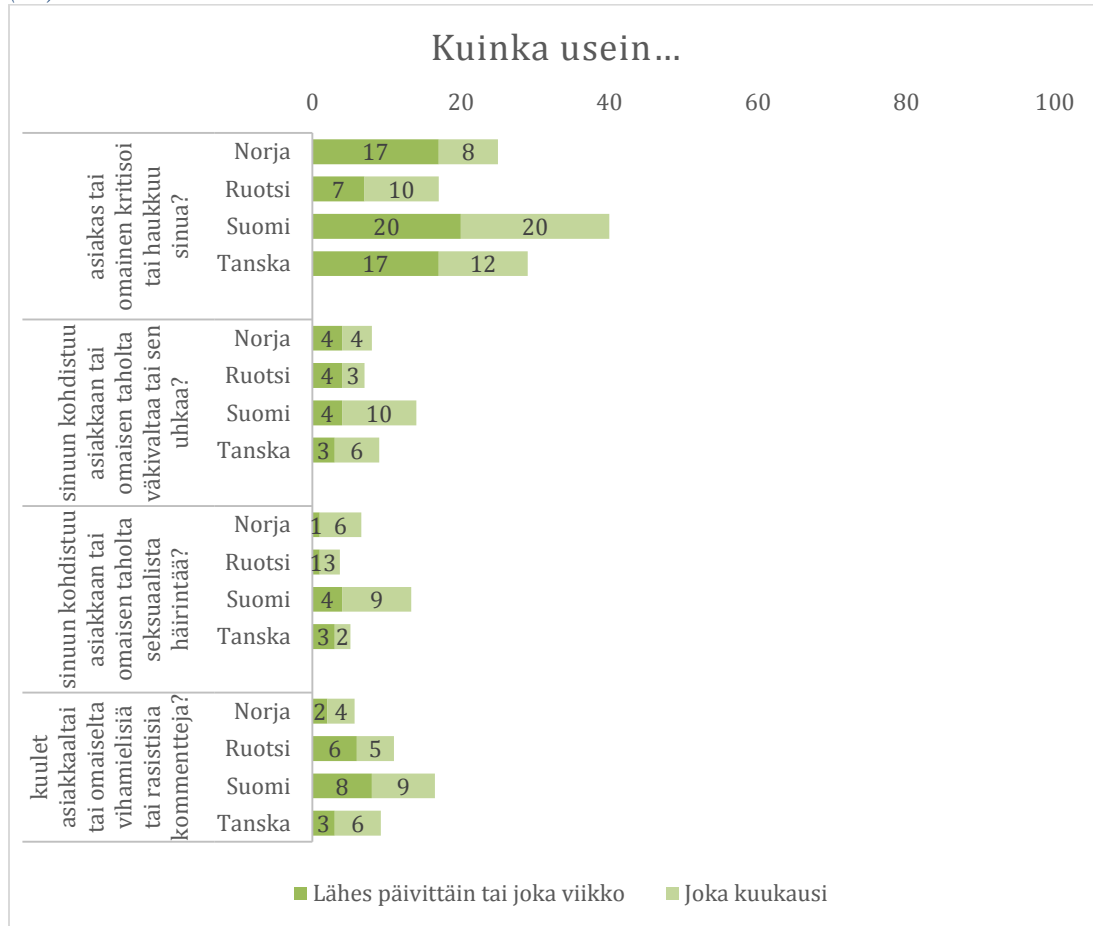
Myös kotihoitajien kokema väkivalta tai sen uhka on yleistynyt huomattavasti, vuonna 2005 ilmiö oli hyvin marginaalinen ja vain 1–2 prosenttia hoitajista koki väkivaltaa tai uhkaa, mutta kymmenen vuotta myöhemmin jo 4 prosenttia henkilökunnasta koki väkivaltaa tai sen uhkaa vähittäin viikoittain ja jopa joka kymmenes (10 %) joka kuukausi. Myös seksuaalinen häirintä on lisääntynyt merkittävästi: aiemmin vain 3 prosenttia kertoi kokevansa sitä ainakin kuukausittain, mutta nyt näin ilmoittaa nelinkertainen osuus (13 %) hoivatyöntekijöistä. Rasistinen kielenkäyttökin on yleistynyt nopeasti: vuonna 2015 ulkomaalaisvihamielisiä kommentteja joutui kuulemaan jo kuudesosa (17 %), kun kymmenen vuotta aiemmin vain 5 prosenttia joutui tähän tilanteeseen.

Kuvio 44. Kotihoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

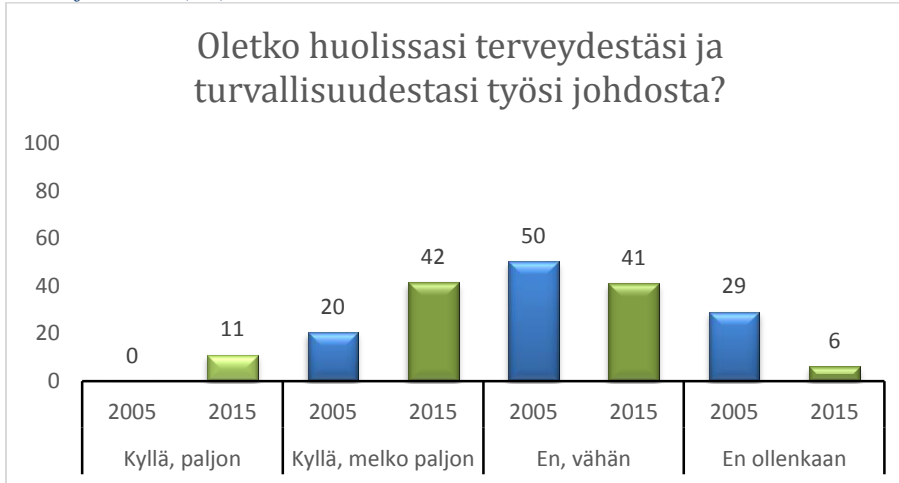
Verrattuna muihin Pohjoismaihin suomalaiset kotihoidon työntekijät kohtaavat kritisoimista, häirintää ja väkivaltaa huomattavasti useammin kuin heidän pohjoismaiset kollegansa (kuvio 45). Väkivalta tai sen uhka ovat noin kaksinkertaisia Suomessa (14 %, muualla 7–9 %). Sama pitää paikkaansa seksuaalisen häirinnän suhteen, joka on Suomessa (13 %) selvästi yleisempää kuin muissa Pohjoismaissa (4–7 %). Myös työntekijöiden haukkuminen on Suomessa selvästi yleisempää ja myös rasistinen kielenkäyttö on Suomessa yleisempää kuin missään toisessa Pohjoismaassa. Erot erityisesti Ruotsiin ovat suuria, sillä kaikenlainen häirintä on Suomessa jopa kaksi tai jopa kolme kertaa yleisempää kuin Ruotsissa. Erot päivittäin koetussa häirinnässä eivät ole huomattavan suuria, mutta kun huomioidaan myös kuukausittain toistuvat kokemukset, kokonaiskuva suomalaisten kotihoidon työntekijöiden kokemasta häirinnästä on erittäin ikävä.

Kuvio 45. Kotihoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Pohjoismaissa, 2015 (%)

Jokaiselta vastaajalta kysyttiin myös, onko hän huolissaan terveydestään tai turvallisuudestaan työnsä johdosta. Muutos vuodesta 2005 on merkittävä (kuvio 46). Tällöin yksikään kotihoidossa työskennellyt vastaaja ei ollut paljon huolissaan asiasta, mutta vuonna 2015 näin vastasi joka kymmenes (11 %). Lisäksi niiden osuus, jotka ilmoittivat olevansa melko paljon huolissaan terveydestään tai turvallisuudestaan, on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa (20 % → 42 %). Vuonna 2015 vain joka kahdeskymmenes (6 %) ei ollut lainkaan huolissaan terveydestään tai turvallisuudestaan työnsä johdosta.

Kuvio 46. Kotihoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

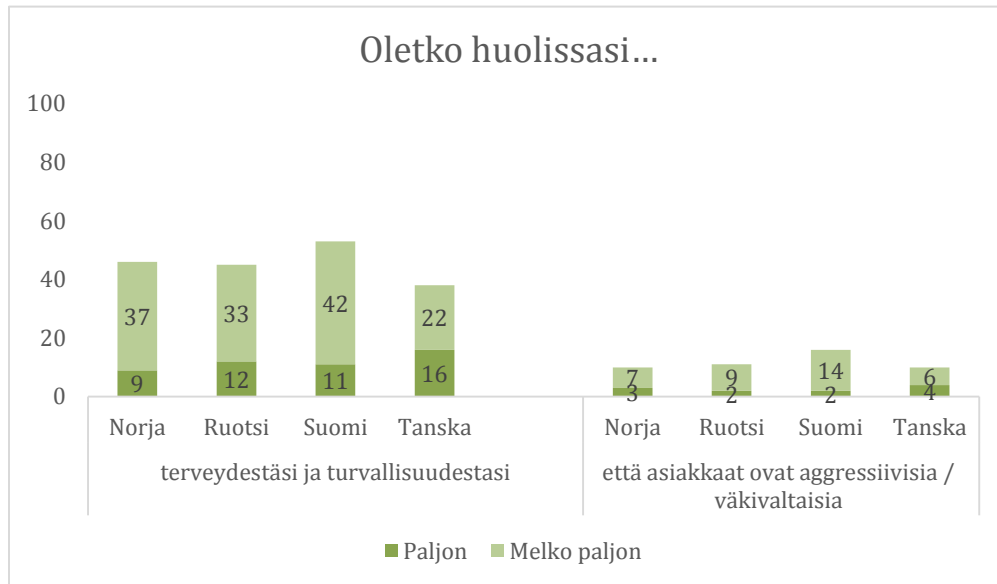
Terveysten ja turvallisuuteen liittyen vuonna 2015 kysyttiin myös työntekijöiden asiakkaiden aggressiivisuuteen tai väkivaltaisuuteen kohdistuvasta huolesta. Kotihoidon työntekijöistä joka kuudes (16 %) oli joko paljon tai melko paljon huolissaan aggressioista (kuvio 47). Samansuuruinen ryhmä ei ollut asiasta lainkaan huolissaan, kun taas selvä enemmistö (67 %) oli tästä vähän huolissaan.

Kuvio 47. Kotihoidon työntekijöiden huoli asiakkaiden aggressiivisuudesta Suomessa, 2015 (%)

Verrattuna muihin Pohjoismaihin suomalaiset kotihoidon työntekijät olivat useammin huolissaan omasta terveydestään ja turvallisuudestaan (kuvio 48). Ainoastaan Suomessa yli puolet (53 %) on paljon tai melko paljon huolissaan asiasta. Suomalaiset työntekijät ovat myös kaikkein huolestuneimpia asiakkaitensa ja heidän omaistensa aggressiivisuudesta.

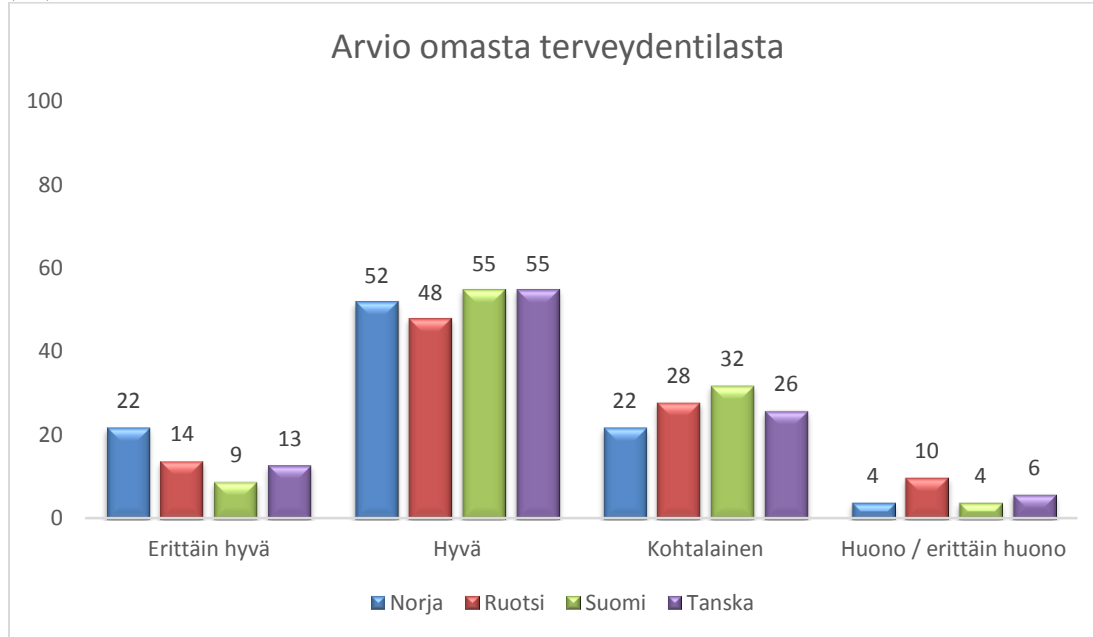
Kuvio 48. Kotihoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan ja asiakkaiden aggressiivisuudesta Pohjoismaissa, 2015 (%)

8.2. Hoivatyön terveys- ja turvallisuusriskit laitoshoidossa

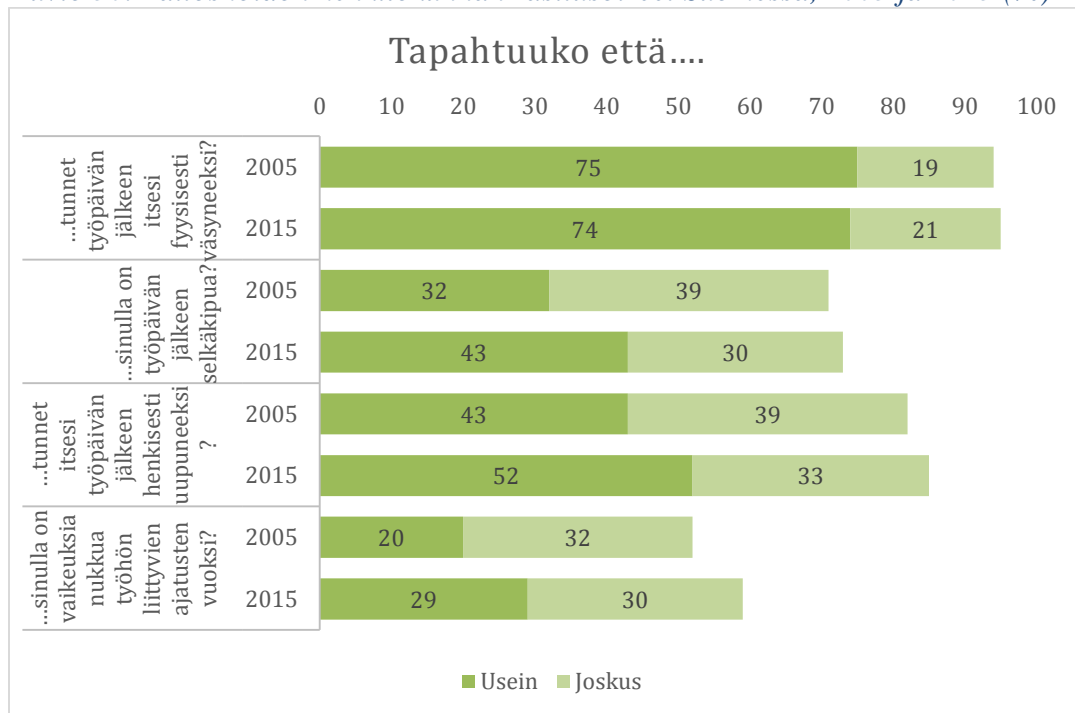
Suurin osa suomalaisista laitospöimäisessä ympäristössä työskentelevistä hoivatyöntekijöistä arvioi norjalaisten ja tanskalaisten tapaan terveydentilansa hyväksi. Suomessa ja Norjassa oli vähiten heitä, jotka arvioivat terveytensä huonoksi tai erittäin huonoksi. Suomalaisista kuitenkin kaikkein pienin osuus myös arvioi terveydentilansa erittäin hyväksi (kuvio 49).

Kuvio 49. Laitoshoidon työntekijöiden oma arvio terveydentilastaan Pohjoismaissa, 2015 (%)

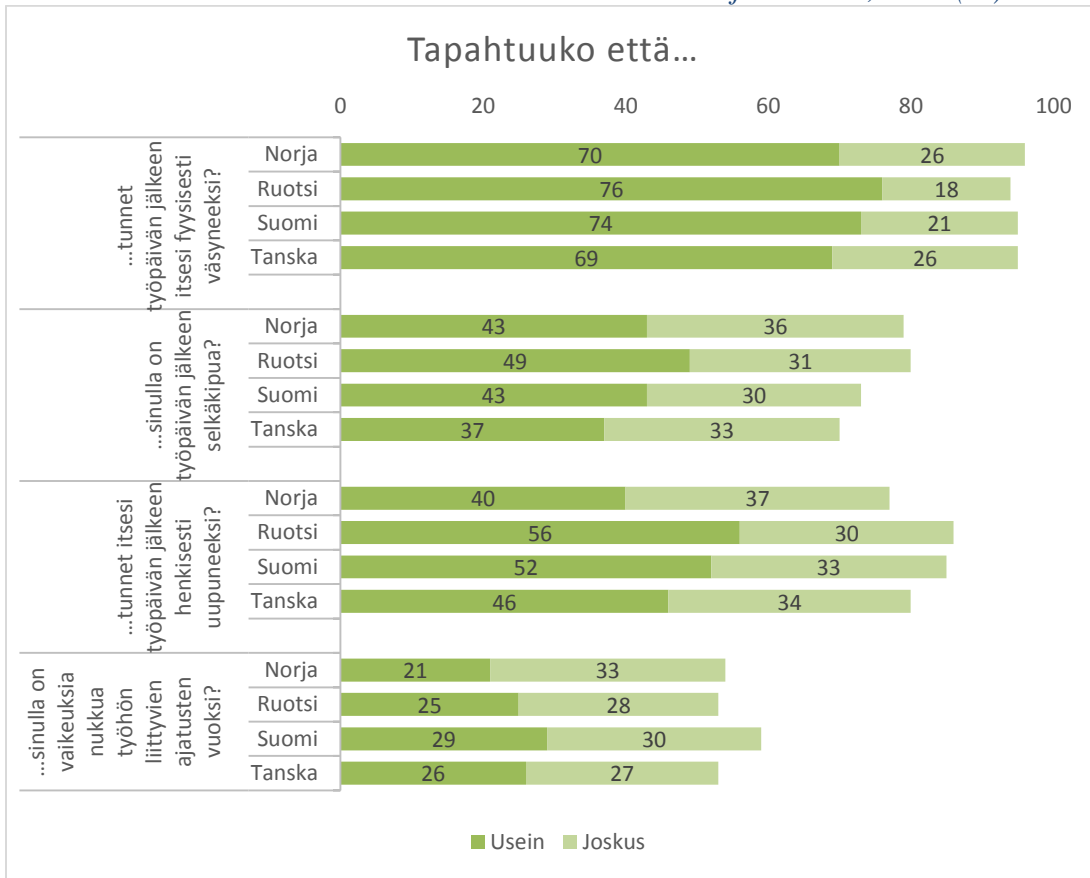
Suomessa laitospäristössä työskentelevät hoitajat eivät kokeneet itseään fyysisesti useammin väsyneeksi työpäivien jälkeen vuonna 2015 kuin vuonna 2005 (kuvio 50), mutta usein toistuvia selkäkipuja oli aiempaa useammalla (32 % → 43 %). Henkinen uupumus oli selvästi yleisempää vuonna 2015. Usein itsensä uupuneeksi tunsi tällöin jo yli puolet (52 %) hoitajista ja lisäksi kolmasosa koki näin joskus. Vuonna 2005 työhön liittyviä usein toistuvia nukkumisvaikeuksia oli 20 prosentilla, mistä osuus nousi vuoteen 2015 yhdeksällä prosenttiyksiköllä (29 %).

Kuvio 50. Laitoshoidon henkilökunnan rasitusoireet Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

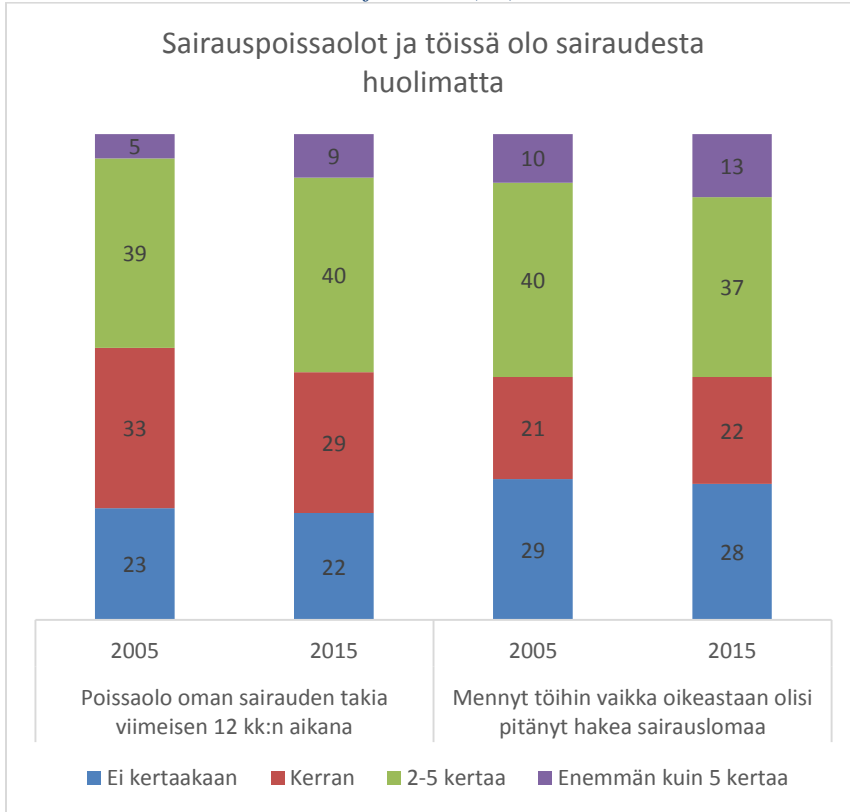
Suomalaiset laitosympäristössä työskentelevät hoitajat eivät eroa fyysisten rasitusoireiden osalta hoitajista muissa Pohjoismaissa. Työ on kuitenkin ilmeisen kuormittavaa, sillä 69–76 prosenttia hoivatyöntekijöistä tuntee itsensä usein fyysisesti väsyneeksi työpäivän jälkeen (kuvio 51). Jos mukaan lasketaan ne hoitajat, jotka tuntevat fyysistä väsymystä joskus, peräti 94–95 % jokaisen maan henkilökunnasta kokee fyysisiä rasitusoireita. Myös henkinen uupumus on kussakin Pohjoismaassa korkealla tasolla (77–86 %). Univaikeudet ovat Suomessa (59 %) jonkin verran yleisempiä kuin Norjassa, Ruotsissa ja Tanskassa.

Kuvio 51. Laitoshoidon henkilökunnan rasituseurot Pohjoismaissa, 2015 (%)

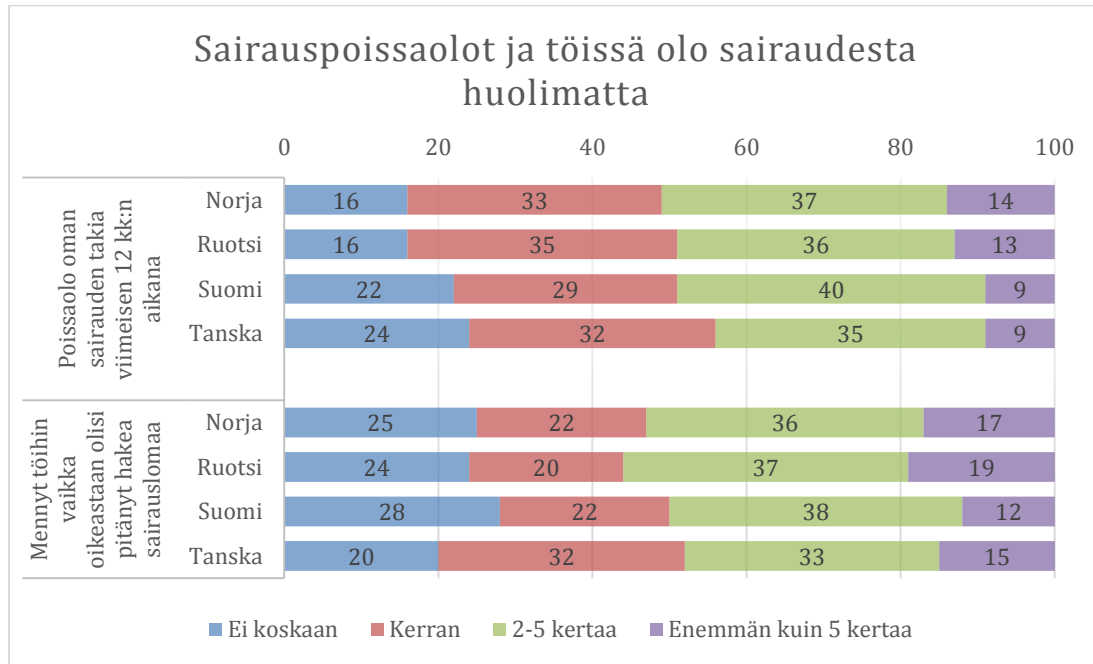
Laitoshoidossa työskentelevien hoitajien sairauspoissaolot eivät ole juurikaan muuttuneet vuodesta 2005 vuoteen 2015 muutoin kuin usein poissaolevien osalta. Yli 5 kertaa vuoden aikana sairauden takia poissa olleiden osuus on kasvanut viidestä yhdeksään prosenttiin (kuvio 52). Suurin piirtein saman verran yleisempää on mennä töihin sairaana: yli viisi kertaa vuodessa näin tekevien osuus on kasvanut kolme prosenttiyksikköä (10 % → 13 %).

Kuvio 52. Laitoshoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

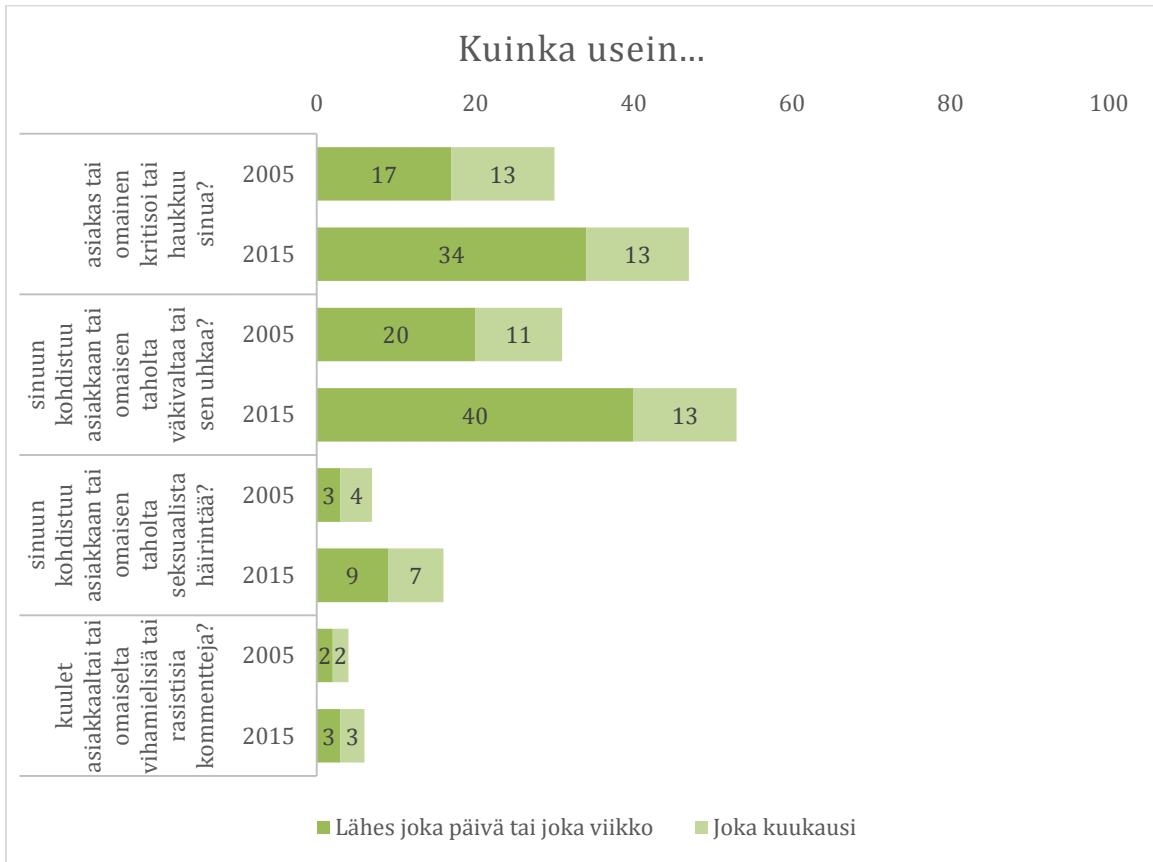
Pohjoismaista Suomessa ja Tanskassa laitoshoidon työntekijöillä on vähemmän useita poissaoloja ja suurempi osa työntekijöistä ei ollut vuoden aikana kertaakaan poissa töistä sairauden takia (kuvio 53). Suomalaiset hoitotyöntekijät olivat myös muita harvemmin töissä sairaana. Erot tässä suhteessa eivät kuitenkaan olleet suuria eri Pohjoismaiden välillä. Noin puolet kunkin maan työntekijöistä oli tehnyt töitä sairaana vähintään kahdesti viimeisen vuoden aikana.

Kuvio 53. Laitoshoidon henkilökunnan sairauspoissaolot ja töissä olo sairaudesta huolimatta Pohjoismaissa, 2015 (%)

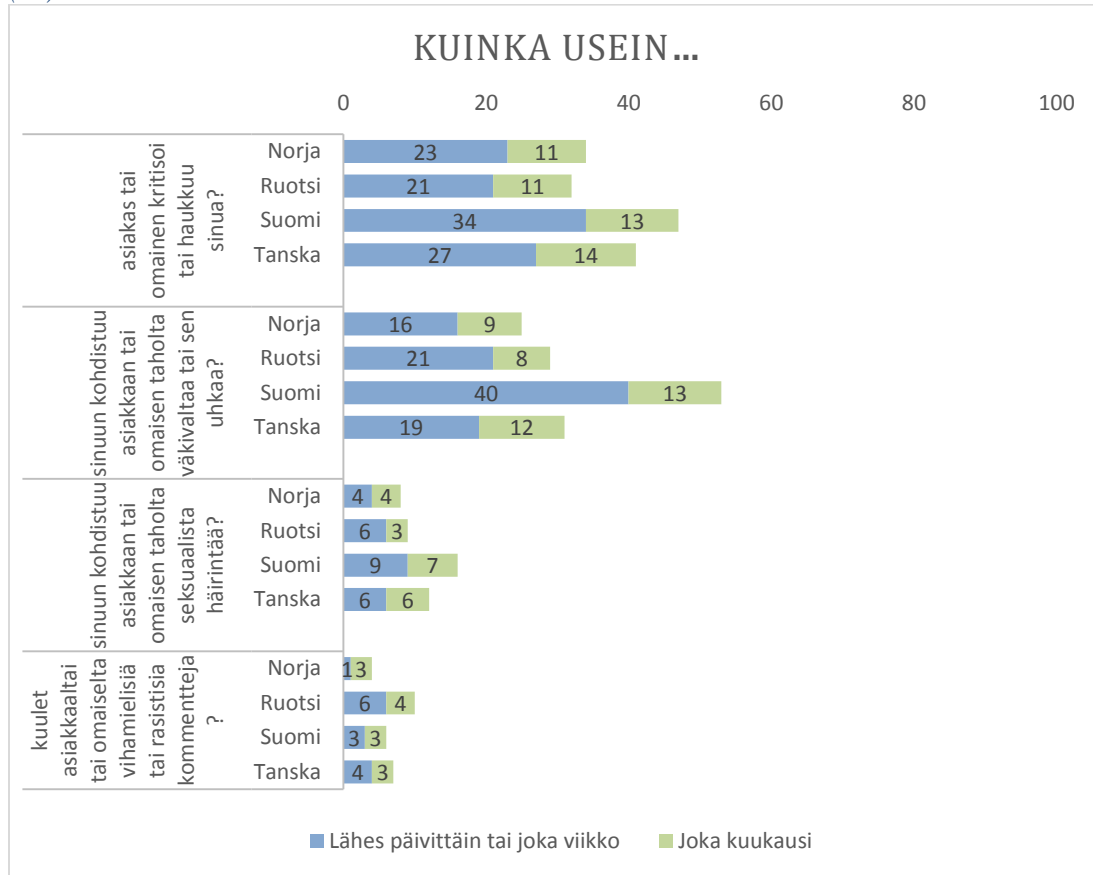
Vaikka häirintä oli todella yleistä jo kotihoidossa, on se vieläkin yleisempää laitospöidössä (kuvio 54). Erityisesti väkivalta ja sen uhka ovat laitoksissa erittäin paljon yleisempiä. Kehityssuunta on myös erittäin huolestuttava: kaikenlainen häirintä on kasvanut selvästi. Vuonna 2015 vähintään kuukausittain laitosten hoivatyöntekijöistä sai osakseen asiakkaiden tai omaisten haukkumista lähes puolet (47 %), väkivaltaa tai sen uhkaa yli puolet (53 %), seksuaalista häirintää joka kuudes (16 %) ja ulkomaalaisvihamielisiä kommenttejakin joka kuudestaista (6 %). Jokainen häirintälaji on yleistynyt, myös ajallisesti. Niinpä viikoittainen väkivalta tai sen uhka on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa (20 % → 40 %). Viikoittainen seksuaalinen on jopa kolminkertaistunut (3 % → 9 %). Kaikkia muita häirintälajeja paitsi rassistista kommentointia koettiin vuonna 2015 viikoittain enemmän kuin niitä koettiin vuonna 2005 kuukausittain.

Kuvio 54. Laitoshoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

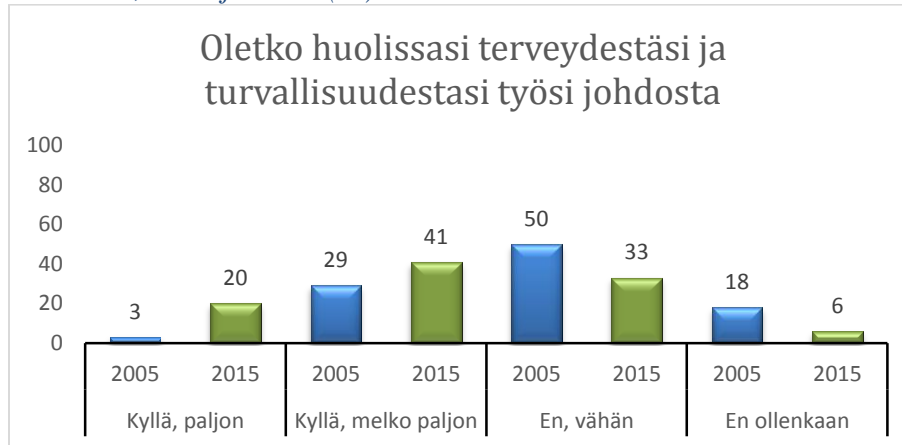
Suomen laitoshoidon hoivatyöntekijöiden häirintäkokemusten yleisyys on huolestuttavaa myös pohjoismaisessa vertailussa (kuvio 55). Viikoittaista kritiikkiä saa osakseen Suomessa joka kolmas (34 %) mutta muualla joka neljäs (21–27 %). Väkivalta tai sen uhka on jopa kaksin verroin yleisempää kuin muissa Pohjoismaissa. Suomessa kaksi viidestä (40 %) kokee väkivaltaa tai sen uhkaa viikoittain, kun muualla tässä tilanteessa on noin viidesosa (16–21 %). Myös suomalaisten hoitajien kokema seksuaalinen häirintä oli vuonna 2015 muita Pohjoismaita yleisempää. Sen sijaan ulkomaalaisvihamieliset tai rasistiset kommentit olivat Ruotsissa muita maita yleisempiä, mikä selittyy pitkälti sillä, että Ruotsissa maan ulkopuolella syntyneiden osuus hoivatyöntekijöistä on selvästi korkeampi kuin muissa Pohjoismaissa.

Kuvio 55. Laitoshoidon henkilökunnan kokema häirintä ja väkivalta Pohjoismaissa, 2015 (%)

Suomessa laitoshoidossa työskentelevät hoivatyöntekijät olivat vuonna 2015 merkittävästi enemmän huolissaan terveydestään ja turvallisuudestaan kuin vuonna 2005 (kuvio 56). Vain kolme prosenttia hoitajista oli asiasta paljon huolissaan vuonna 2005, mutta kymmenen vuotta myöhemmin paljon huolta kantoi jo joka viides (20 %) hoitaja. Myös melko paljon huolta tuntevien osuus on kasvanut yli kymmenen prosenttiyksikköä (41 %). Yhteensä yli 60 % hoitajista oli vuonna 2015 työnsä johdosta paljon tai melko paljon huolissaan terveydestään ja turvallisuudestaan.

Kuvio 56. Laitoshoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

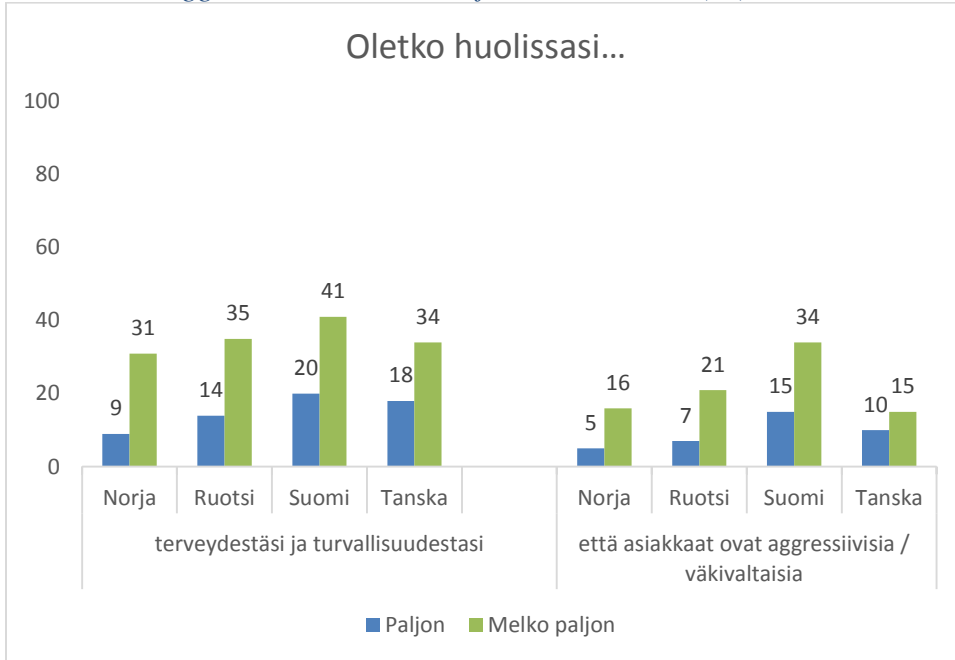
Huoleen terveydestä ja turvallisuudesta liittyy huoli asiakkaiden aggressiivisuudesta tai väkivaltaisuudesta, joka on laitoshoidon työntekijöillä vielä paljon kotihoidon työntekijöitä yleisempää (kuvio 57). Lähes puolet (49 %) laitoshoidossa työskentelevistä on paljon tai melko paljon huolissaan asiakkaiden aggressiivisuudesta.

Kuvio 57. Laitoshoidon työntekijöiden huoli asiakkaiden aggressiivisuudesta Suomessa 2015 (%)

Myös laitoshoidon työntekijät erottuvat pohjoismaisista kollegoistaan kotihoidon työntekijöiden tapaan työhön liittyvien huolien osalta (kuvio 58). Suomessa kolme viidestä (61 %) on huolissaan omasta terveydestään ja turvallisuudestaan työnsä vuoksi, toisissa Pohjoismaissa huolestuneita on kaksi viidestä tai puolet (40–52 %). Ero Suomen ja muiden Pohjoismaiden välillä on vielä suurempi koskien asiakkaiden ja omaisten aggressiivisuutta. Muissa Pohjoismaissa noin neljäsosa (21–28 %) on huolissaan asiakkaiden ja omaisten aggressiivisuudesta mutta Suomessa joka toinen (49 %).

Kuvio 58. Laitoshoidon työntekijöiden huoli terveydestään ja turvallisuudestaan ja asiakkaiden aggressiivisuudesta Pohjoismaissa, 2015 (%)

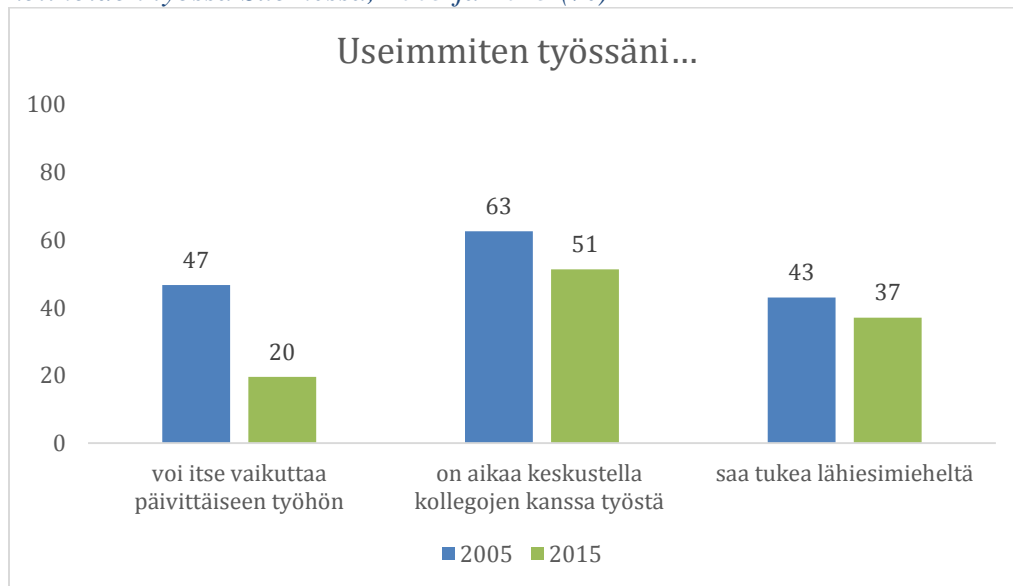

9. Hoivatyön työyhteisöt ja esimiestyö

9.1. Hoivatyön työyhteisöt ja esimiestyö kotihoidossa

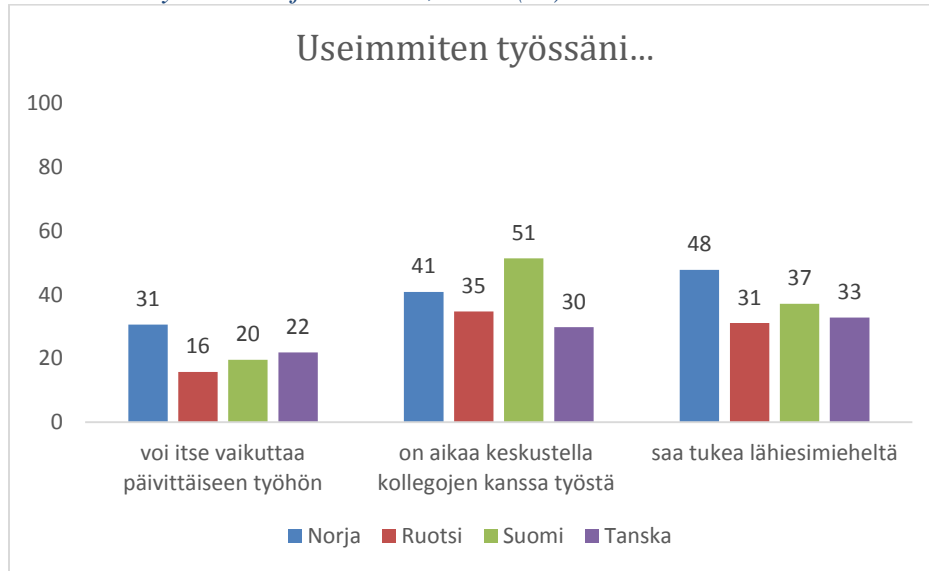
Kotihoidon henkilökunnan mahdollisuus vaikuttaa itse päivittäiseen työhönsä on merkittävästi vähentynyt kymmenessä vuodessa (kuvio 59). Vuonna 2005 puolella (47 %) työntekijöistä oli hyvät vaikutusmahdollisuudet, mutta vuonna 2015 enää viidesosalla (20 %). Vuonna 2005 lähes kahdella kolmasosalla (63 %) oli myös useimmiten aikaa keskustella työstä kollegojen kanssa, mutta vuonna 2015 näin vastasi enää joka toinen (51 %). Kotihoidon työntekijät Suomessa eivät vuonna 2015 myöskään kokeneet saavansa esimieheltä tukea yhtä paljon kuin vuonna 2005. Jo vuonna 2005 alle puolet (43 %) henkilökunnasta koki saavansa useimmiten esimieheltä tukea ja kymmentä vuotta näin koki alle kaksi viidestä (37 %).

Kuvio 59. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet kotihoidon työssä Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

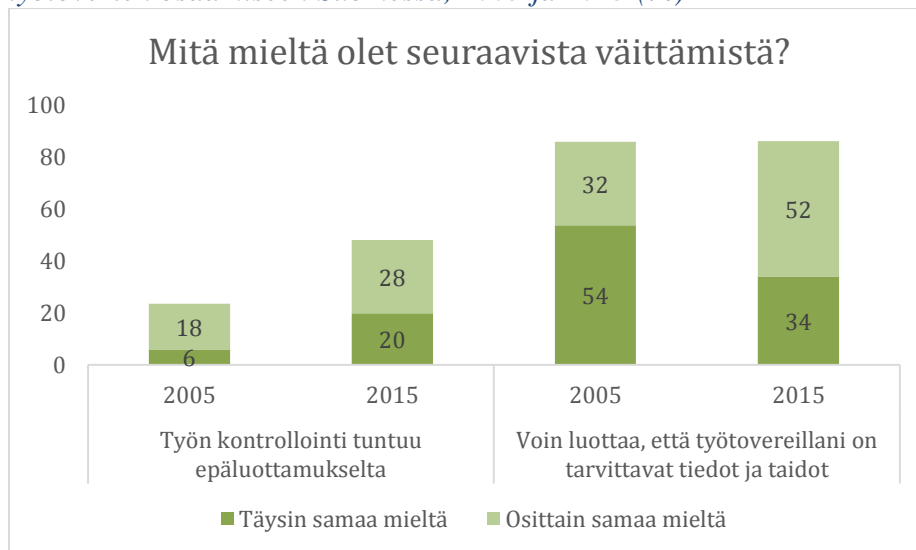
Työhön liittyvät vaikutusmahdollisuudet ovat vastausten perusteella Suomessa selvästi Norjaa ja hieman Tanskaa matalammalla tasolla. Huonoin tilanne tässä suhteessa on Ruotsissa (kuvio 60). Suomalaiset kotihoidon työntekijät erottuvat positiivisesti muista siinä, että heistä on suurempi osa (51 %) kuin toisissa Pohjoismaissa ehtii useimmiten keskustella työhön liittyvistä asioista kollegojen kanssa. Sen sijaan suomalaiset kotihoidon työntekijät saavat norjalaisia harvemmin mutta toisaalta hieman ruotsalaisia ja tanskalaisia useammin tukea lähiesimieheltään.

Kuvio 60. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet kotihoidon työssä Pohjoismaissa, 2015 (%)

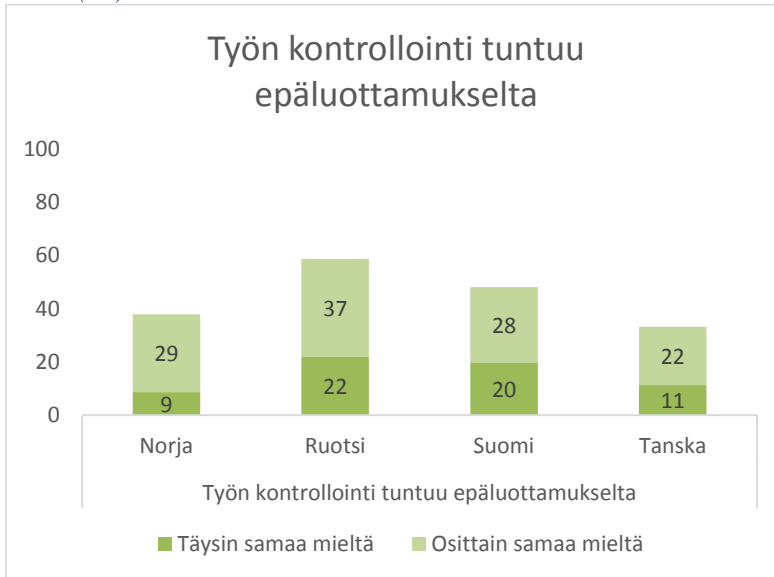
Kotihoidon henkilökunnan ja heidän esimiestensä välisissä suhteissa on muutoinkin tapahtunut kymmenessä vuodessa negatiivisia muutoksia. Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa väitteeseen ”tuntuu kuin johto ei luottaisi henkilökuntaan: on liian paljon ohjausta ja kontrollointia”. Vuonna 2005 noin joka neljäs (24 %) hoitaja oli väitteen kanssa täysin tai osittain samaa mieltä, mutta vuonna 2015 jo lähes puolet (48 %) ajatteli näin (kuvio 61). Myös luottamus työtoverien tietoihin ja taitoihin on heikentynyt: vuonna 2005 yli puolet (54 %) hoivatyöntekijöistä oli täysin samaa mieltä siitä, että työtoverien osaamiseen voi luottaa. Vuonna 2015 näin ajatteli enää kolmasosa (34 %).

Kuvio 61. Kotihoidon työntekijöiden kokemus työn kontrolloinnista ja luottamus työtoverien osaamiseen Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

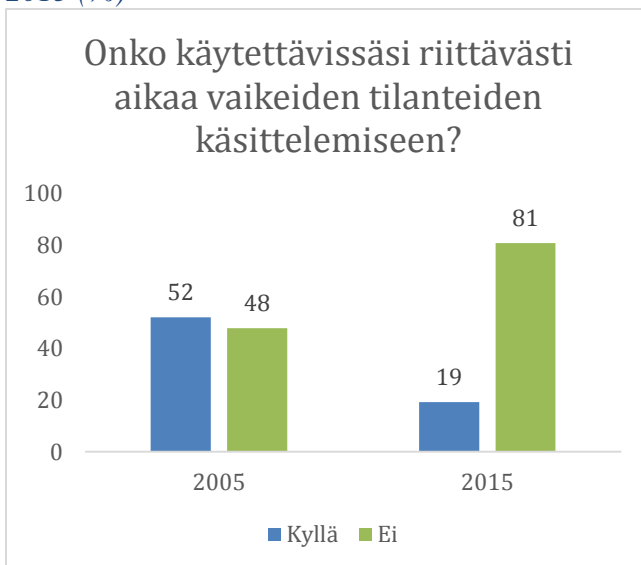
Verrattaessa kotihoidon työn kontrollointia eri Pohjoismaissa tilanne on heikoin Ruotsissa, missä lähes 60 % hoitajista on täysin tai osittain sitä mieltä, että kontrolli tuntuu epäluottamukselta (kuvio 62). Suomessa näin kokee noin puolet hoitajista ja Norjassa ja Tanskassa noin kolmannes.

Kuvio 62. Kokemus liiallisesta työn kontrolloinnista kotihoidon työssä Pohjoismaissa, 2015 (%)

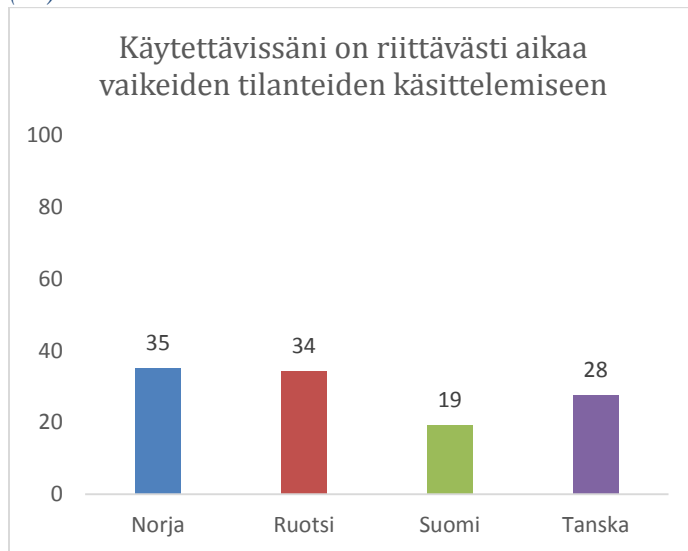
Kotihoidon työssä vastaan tulevien vaikeiden työtilanteiden käsittelemiseen on henkilökunnan mielestä aikaa aiempaa heikommin: vain joka viides (19 %) vastasi vuonna 2015, että tähän on riittävästi aikaa, kun kymmenen vuotta aiemmin puolet vastaajista (52 %) oli tässä suhteessa tyytyväisiä (kuvio 63).

Kuvio 63. Aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Pohjoismaisessa vertailussa suomalaisilla kotihoidon työntekijöillä on heikoimmin aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen (kuvio 64). Suomessa vain viidenneksen (19 %) mielestä aikaa on riittävästi, kun Norjassa ja Ruotsissa näin koki kolmasosa henkilökunnasta (34–35 %).

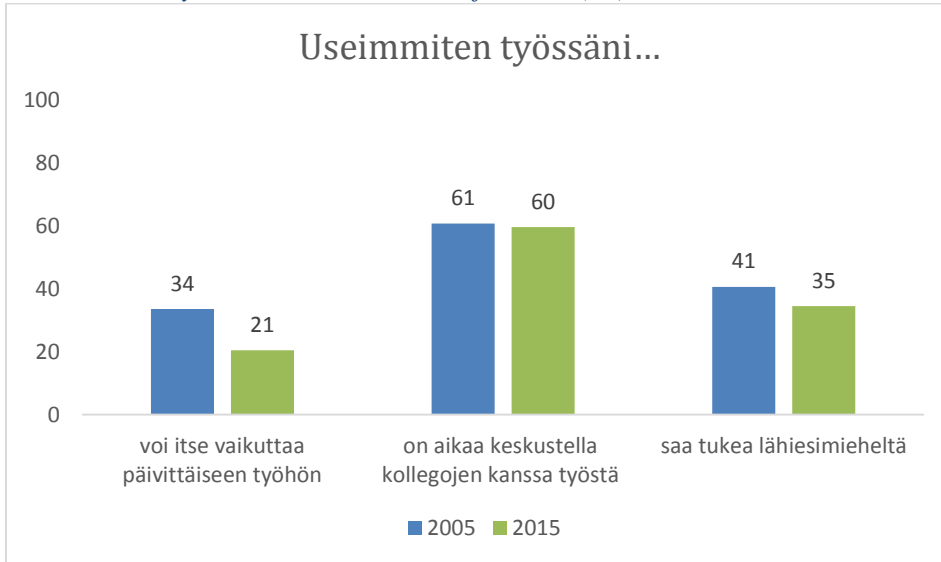
Kuvio 64. Aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen kotihoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%)

9.2. Hoivatyön työyhteisöt ja esimiestyö laitoshoidossa

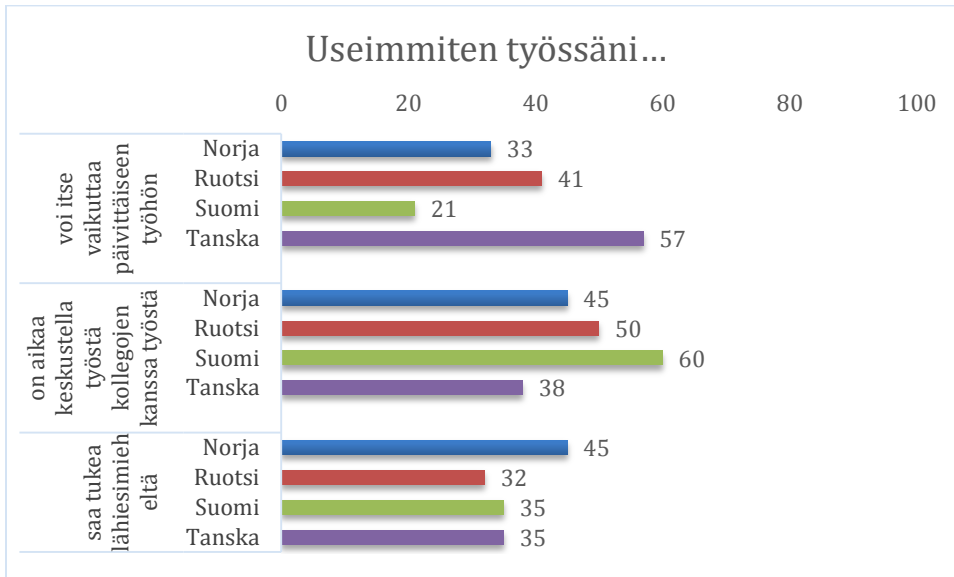
Mahdollisuudet laitospäivittäiseen työhön ovat vuodesta 2005 vuoteen 2015 laskeneet kolmesta prosenttiyksiköstä (34 % → 21 %) (kuvio 65). Aikaa keskustella työhön liittyvistä asioista oli suurimmalla osalla hoitajista (60 %) eikä tässä ollut kymmenessä vuodessa tapahtunut muutosta. Sen sijaan lähiesimiehen tukeen luotti kuusi prosenttiyksiköstä vähemmän vuonna 2015 kuin vuonna 2005. Enää vain kolmasosa (35 %) ilmoitti saavansa useimmiten tukea lähiesimieheltään.

Kuvio 65. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet laitoshoidon työssä Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Suomalaiset hoivatyöntekijät erottuvat pohjoismaisista kollegoistaan siinä, että he kokevat voivansa huomattavasti muita vähemmän vaikuttaa päivittäiseen työhönsä (kuvio 66). Ero on suuri Ruotsiin ja Tanskaan kanssa. Suomalaisista hoitajista vain 21 prosenttia kokee useimmiten voivansa vaikuttaa päivittäin kun Ruotsissa vastaava luku on 41 prosenttia ja Tanskassa peräti 57 prosenttia. Sen sijaan mahdollisuus keskustella työstä työtoverien kanssa on Suomessa korkeammalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa. Laitoshoidon työssä esimiehen tuki on Suomessa Norjaa vähäisempää mutta Ruotsin ja Tanskan kanssa samalla tasolla.

Kuvio 66. Esimiehiltä ja työtovereilta saatava tuki sekä vaikutusmahdollisuudet laitoshoidon työssä Pohjoismaissa, 2005 ja 2015 (%)

Kokemus työn kontrolloinnista ja epäluottamuksesta työnjohdon taholta on yleistynyt kymmenessä vuodessa. Vuonna 2015 kaksi viidestä (41 %) on väitteestä täysin tai samaa mieltä, kun vuonna 2005 osuus 12 prosenttiyksikköä alempana (29 %) (kuvio 67). Kuten kotihoidossa, myös laitoshoidossa luottamus työtoverien pätevyyteen on heikentynyt kymmenvuotiskauden aikana.

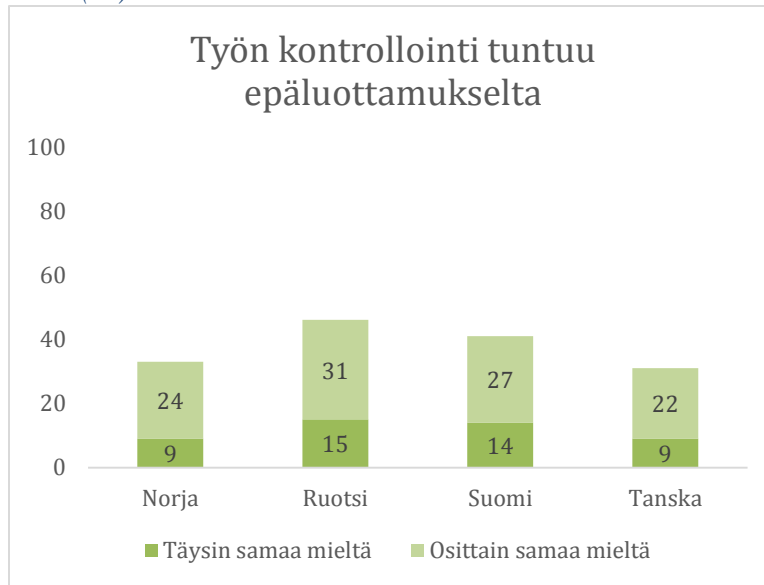
Kuvio 67. Laitoshoidon työntekijöiden kokemus työn kontrolloinnista ja luottamus työtoverien osaamiseen Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Myös laitoshoidossa epäluottamuksen ja kontrolloinnin tuntemukset ovat yleisimpiä Ruotsissa (46 %) ja Suomessa (41 %) (kuvio 68). Kuitenkin myös Norjassa (33 %) ja

Tanskassa (31 %) kolmasosa (31–33 %) pitää kontrollia liiallisena.

Kuvio 68. Kokemus liiallisesta työn kontrolloinnista laitoshoidon työssä Pohjoismaissa, 2015 (%)

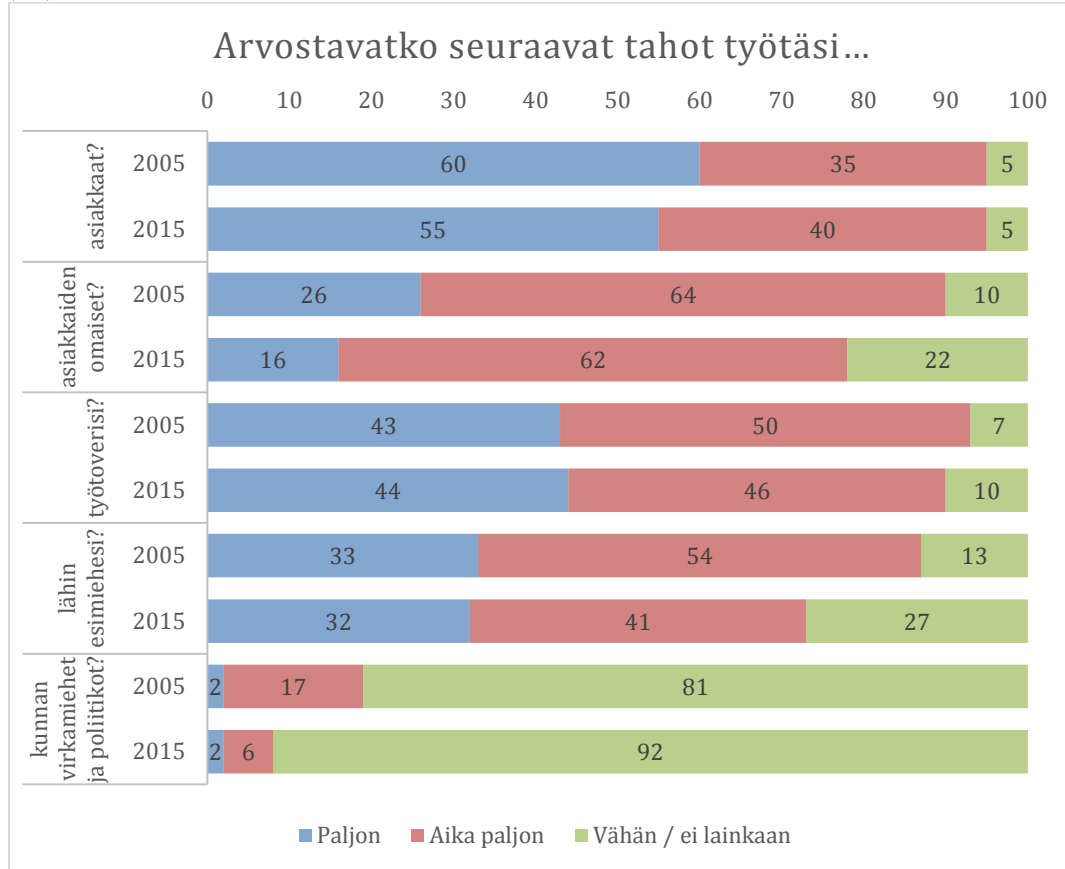

10. Hoivatyöntekijöiden kokema arvostus ja lopettamisaikeet

10.1. Hoivatyöntekijöiden kokema arvostus ja lopettamisaikeet kotihoidossa

Kysyttäessä kotihoidon työntekijöiltä kuinka paljon eri tahot arvostavat heidän työtään, tulokset poikkeavat suuresti eri tahojen välillä (kuvio 69). Eniten arvostusta koetaan saatavan asiakkailta, sillä vuonna 2005 kolme viidestä (60 %) ilmoitti asiakkaiden arvostavan paljon hoivatyöntekijöiden työtä. Kymmenessä vuodessa tämä osuus laski viisi prosenttiyksikköä. Kumpanakin vuonna ainoastaan 5 prosenttia työntekijöistä ilmoitti, että asiakkaat arvostavat vain vähän tai eivät lainkaan työntekijöiden työtä. Sen sijaan omaisten koetaan arvostavan hoivatyötä selvästi vähemmän. Arvostus on myös heikentynyt, sillä vuonna 2015 vain kuudesosa (16 %) työntekijöistä ilmoitti omaisten arvostavan paljon heidän työtään ja samaan aikaan useampi (22 %) ilmoitti, että omaiset arvostavat työntekijöiden työtä vain vähän tai eivät lainkaan.

Kuvio 69. Kotihoidon työntekijöiden kokemus työn arvostuksesta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

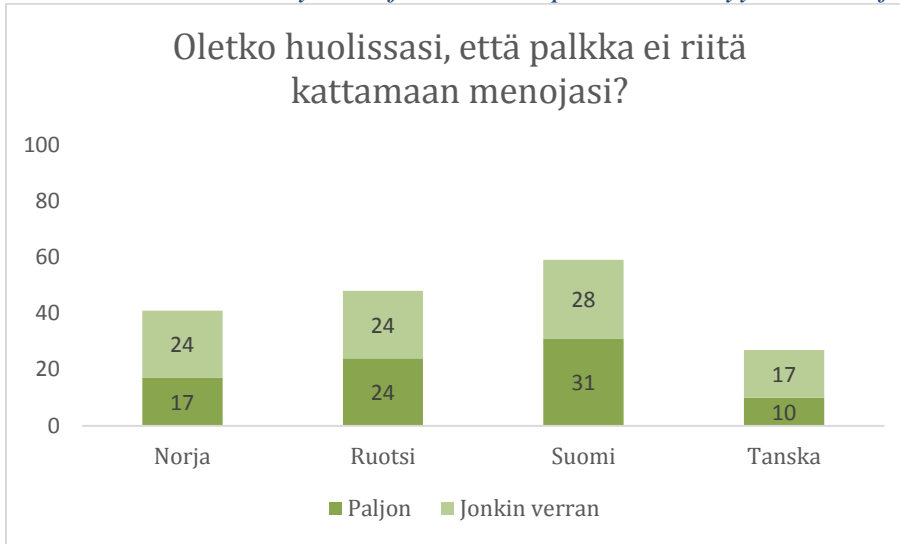

Työtoverien arvostus on pysynyt lähes ennallaan, mutta huomiota herättää, että vain alle joka toinen (43–44 %) ilmoittaa kollegojen arvostavan hänen työtään paljon (kuvio 69). Esimiesten arvostus koetaan kollegojenkin arvostus vähäisemmäksi, sillä vain kolmasosa (32–33 %) ilmoittaa lähiesimiehen arvostavan paljon työntekijän työtä. Huomiota herättää muutos niiden osuudesta, joiden mielestä esimies arvostaa työtä vain vähän tai ei lainkaan. Tämä osuus ylitti vuonna 2015 jo neljänneksen (27 %).

Kaikkein matalinta luottamus hoivatyöhön on työntekijöiden mielestä kunnan virkamiesten ja poliitikkojen piirissä (kuvio 69). Vuonna 2005 peräti neljä viidestä (81 %) vastasi, että nämä ryhmät arvostavat vain vähän tai eivät lainkaan hoivatyöntekijöiden työtä. Tilanne ei ole sittemmin kohentunut. Päinvastoin, vuonna 2015 yhdeksän kymmenestä (92 %) vastasi samoin.

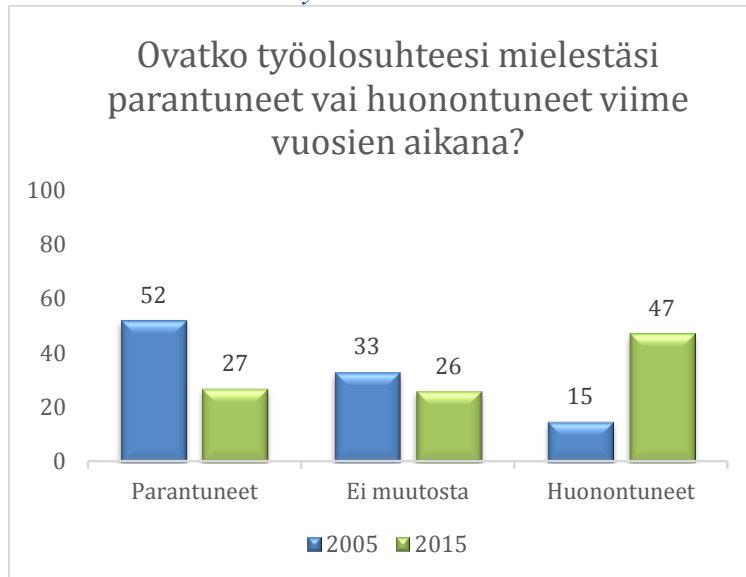
Yksi konkreettinen työn arvostuksen muoto on palkkaus. Vastaajilta kysyttiin myös, ovatko he huolissaan siitä, ettei palkka riitä kattamaan menoja. Suomalaisista kotihoidon työntekijöistä lähes 60 prosenttia oli ainakin jonkin verran asiasta huolissaan (kuvio 70). Muissa Pohjoismaissa tämä huoli ja siten tyytymättömyys palkkatasoon oli vähäisempää. Ero oli erityisen suuri Tanskaan, missä vain neljäsosa (27 %) oli huolissaan palkasta.

Kuvio 70. Kotihoidon työntekijöiden huoli palkan riittävydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)

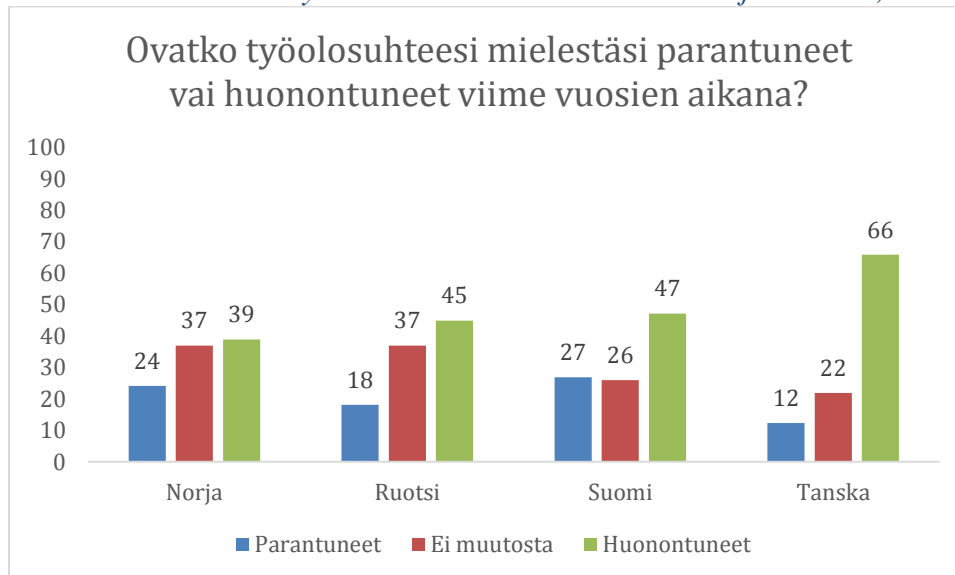
Suomalaisten kotihoidon työntekijöiden näkemys työolosuhteiden muutossuunnasta on muuttunut merkittävästi kymmenessä vuodessa (kuvio 71). Kun vuonna 2005 joka toisen (52 %) vastaajan mielestä työolosuhteet olivat edellisten vuosien aikana parantuneet, näin ajatteli vuonna 2015 enää 27 prosenttia vastaajista. Sitä vastoin vuonna 2015 lähes puolet (47 %) ajatteli työolosuhteiden huonontuneen, kun kymmenen vuotta aiemmin vain 15 prosenttia ajatteli näin.

Kuvio 71. Kotihoidon työolosuhteiden muutossuunta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Kotihoidon työntekijöiden näkemykset työolosuhteittensa muutossuunnista eivät poikkea suuresti muista Pohjoismaista (kuvio 72). Kaikkein huolestuttavinta kehitys on Tanskassa, missä kaksi kolmesta kotihoidon työntekijästä katsoo olosuhteiden huonontuneen. Muissa maissa näin ajattelee 39–47 prosenttia henkilökunnasta.

Kuvio 72. Kotihoidon työolosuhteiden muutossuunta Pohjoismaissa, 2015 (%)

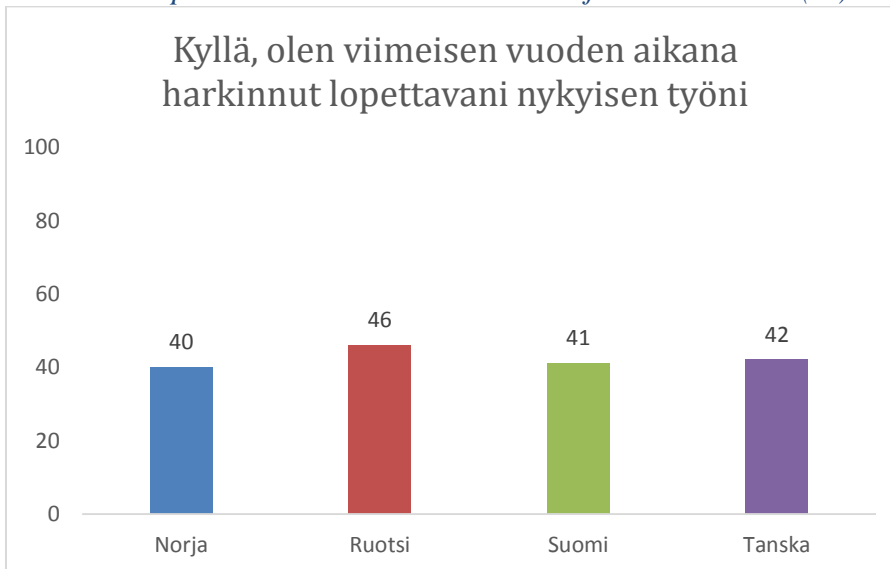
Erittäin huolestuttavaa on se, että niiden kotihoitajien osuus, jotka ovat harkinneet lopettavansa nykyisen työnsä, on kasvanut kymmenessä vuodessa kaksinkertaiseksi: vuonna 2005 viidennes hoitajista mutta vuonna 2015 jo kaksi viidennestä oli harkinnut lopettamista (kuvio 73).

Kuvio 73. Lopettamisaikeet kotihoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Vaikka suomalaisten kotihoidon työntekijöiden lopettamisaikeet ovat huolestuttavasti lisääntyneet kymmenessä vuodessa, ne eivät kuitenkaan ole korkeammalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa (kuvio 74). Lopettamisaikeita on jokaisessa massa 40–46 prosentilla kotihoidon hoivatyöntekijöistä.

Kuvio 74. Lopettamisaikeet kotihoidossa Pohjoismaissa 2015 (%)

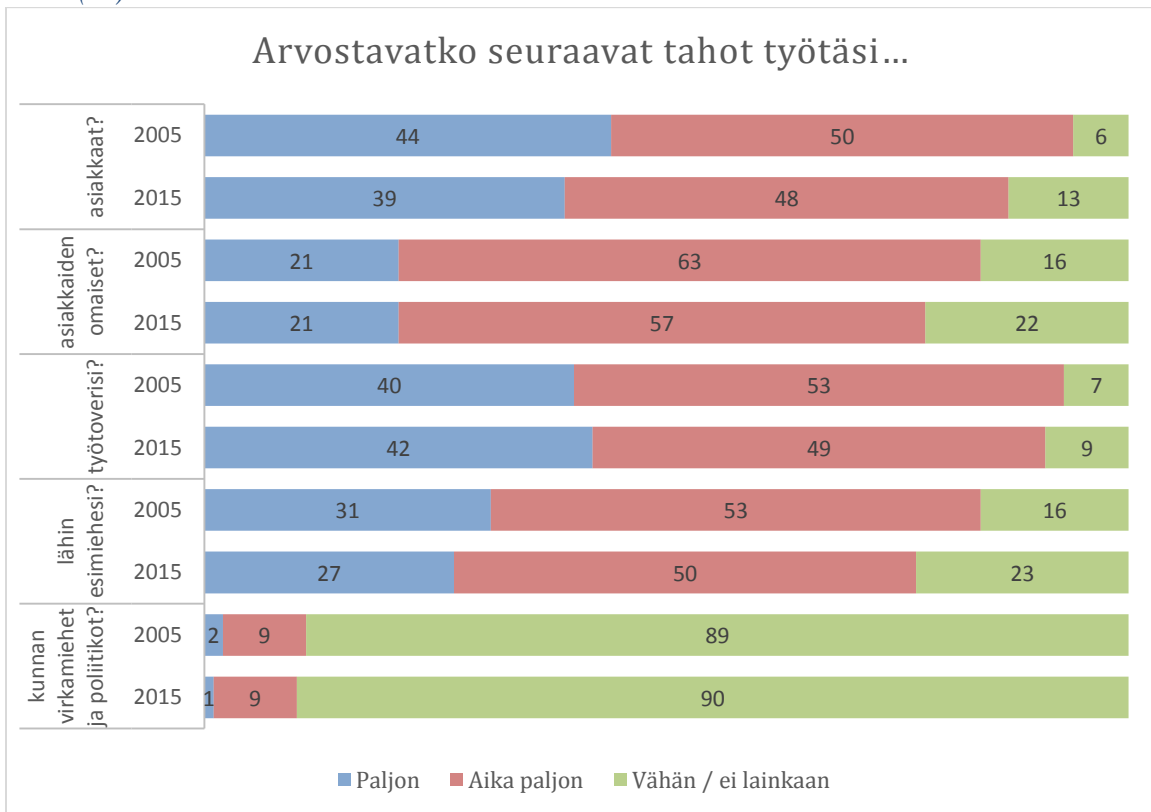

10.2. Hoivatyöntekijöiden kokema arvostus ja lopettamisaikeet laitoshoidossa

Laitoshoidon työntekijöiden kokemukset työnsä arvostuksesta noudattavat pääosin kotihoidon työntekijöiden kokemuksia (kuvio 75). Myös laitoshoidossa vähiten arvostusta koetaan saatavan kunnan virkamiehiltä ja poliitikoilta (1–2 %: paljon arvostusta) ja omaisilta (21 %). Esimiehiltä saatu arvostus (27–31 %) koetaan vielä jonkin verran vähäisemmäksi kuin kotihoidossa. Työtovereilta saatu arvostus on hyvin

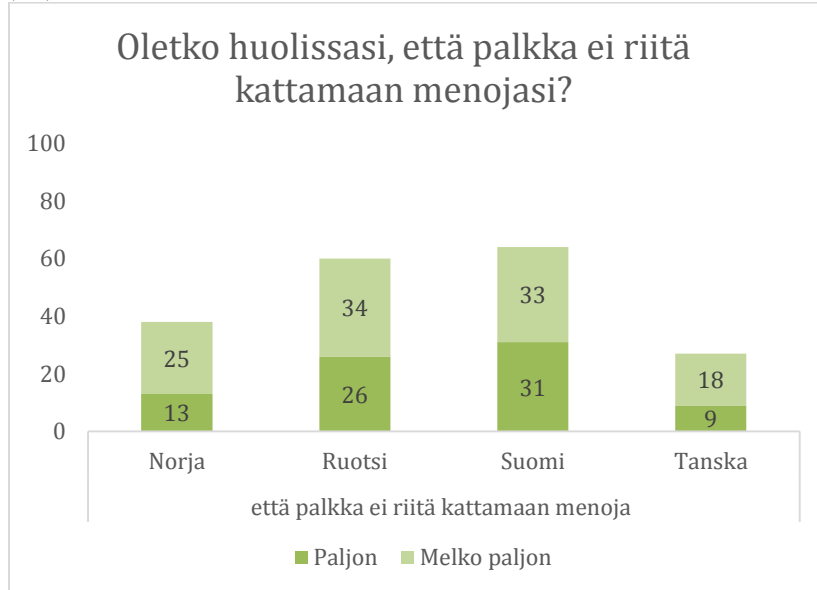
samalla tasolla kuin kotihoidossa. Asiakkaiden arvostus (39–44 %) koetaan laitoshoidossa kuitenkin selvästi kotihoitoa vähäisemmäksi. Mikään näistä asioista ei ole muuttunut merkittävästi kymmenessä vuodessa, vaikka koettu arvostus onkin hieman laskenut etenkin asiakkaiden ja lähiesimiesten kohdalla. Joka tapauksessa on syytä huomata, että jokaisen ryhmän kohdalla vain vähemmistö työntekijöistä kokee kyseisen ryhmän arvostavan paljon laitoshoitotyötä.

Kuvio 75. Laitoshoidon työntekijöiden kokemus työn arvostuksesta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

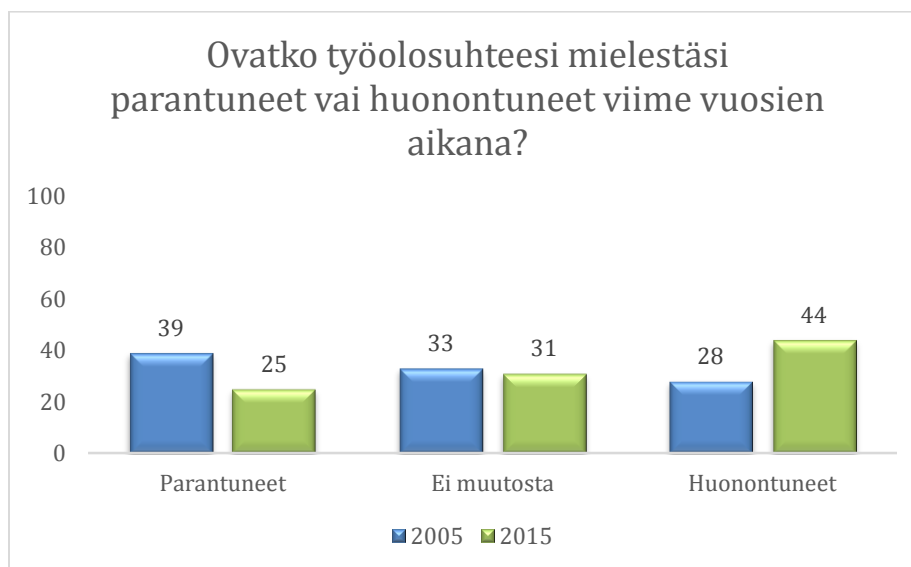
Myös laitoshoidon työntekijöistä moni on huolissaan palkan riittävydestä (kuvio 76). Suomessa lähes kaksi kolmesta (64 %) on asiasta huolissaan, mikä on suurempi osuus kuin yhdessäkään toisessa Pohjoismaassa, joskin Ruotsi on varsin lähellä tässä suhteessa (60 %). Vähiten huolta palkasta koetaan Tanskassa (27 %) ja Norjassa (38 %).

Kuvio 76. Laitoshoidon työntekijöiden huoli palkan riittävydestä Pohjoismaissa, 2015 (%)

Laitoshoidon työntekijöiden työolosuhteet eivät ole työntekijöiden mielestä muuttuneet vuodesta 2005 vuoteen 2015 yhtä paljon kuin kotihoidossa. Muutos on kuitenkin samansuuntainen: niiden osuus, jotka näkevät työolosuhteiden parantuneen, on laskenut 14 prosenttiyksiköllä (39 % → 25 %) ja niiden osuus, jotka katsovat työolosuhteiden huonontuneen, on kasvanut vastaavasti (28 % → 44 %) (kuvio 77).

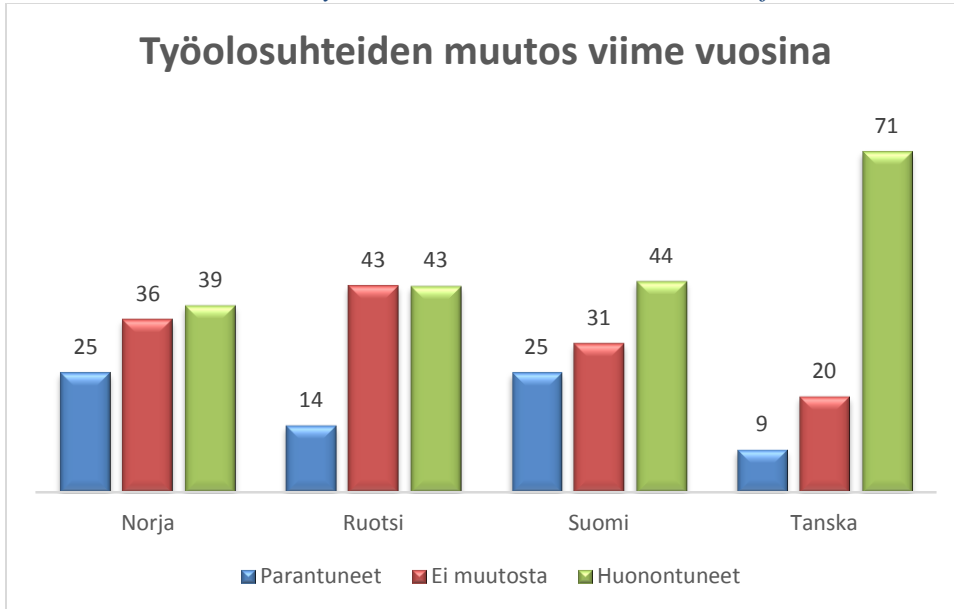
Kuvio 77. Laitoshoidon työolosuhteiden muutossuunta Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Laitoshoidon henkilökunnan näkemykset työolosuhteiden muutossuunnasta ovat samansuuntaisia kaikissa Pohjoismaissa (kuvio 78). Jokaisessa maassa olosuhteiden parantumista näkee tapahtuneen huomattavasti pienempi ryhmä kuin huonontumista.

Tanskassa peräti useampi kuin kaksi kolmesta (71 %) ilmoittaa työolosuhteiden huonontuneen viime vuosina. Suomessa (44 %) olosuhteiden huonontumista raportoi suurin piirtein yhtä moni kuin Ruotsissa (43 %) ja Norjassa (39 %).

Kuvio 78. Laitoshoidon työolosuhteiden muutossuunta Pohjoismaissa, 2015 (%)

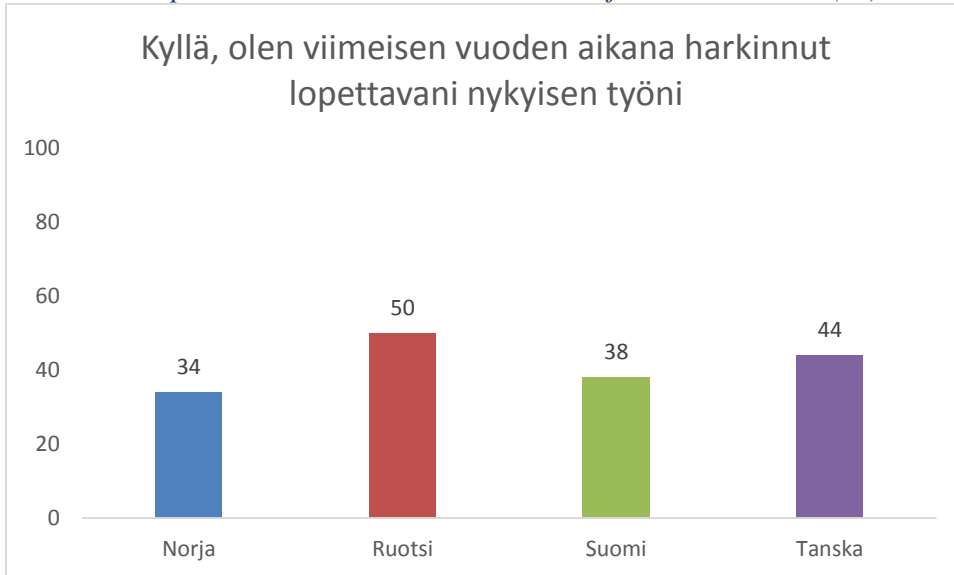
Laitoshoidon työntekijöiden lopettamisaikheet olivat vuonna 2005 yleisempiä kuin kotihoidossa, mutta vuonna 2015 ne olivat hieman alhaisemmalla tasolla kuin kotihoidossa (kuvio 79). Työn lopettamista harkitsevien hoitajien osuus on kuitenkin laitoshoidossakin kasvanut ja on nykyisin korkealla tasolla: vuonna 2015 melkein kaksi viidesosaa (38 %) hoitajista harkitsi työn lopettamista.

Kuvio 79. Lopettamisaikheet laitoshoidossa Suomessa, 2005 ja 2015 (%)

Suomalaisten laitoshoidon työntekijöiden lopettamisaikeet eivät kuitenkaan ole Norjaa lukuun ottamatta muita Pohjoismaita korkeammalla tasolla (kuvio 80). Ruotsissa jopa joka toinen laitoshoidon työntekijä harkitsee nykyisen työn lopettamista ja Tanskassakin 44 prosenttia. Norjassa lopettamisaikeet (34 %) ovat hieman muita maita harvinaisempia.

Kuvio 80. Lopettamisaikeet laitoshoidossa Pohjoismaissa, 2015 (%)

11. Johtopäätökset

Tutkimuksemme tulokset osoittavat useita huolestuttavia kehityssuuntia suomalaisessa hoivatyössä. Jotkut yksittäiset asiat ovat muuttuneet myönteiseen suuntaan, mutta yleiskuva suomalaisen vanhustyön tilasta ja kehityksestä on negatiivinen. Tässä johtopäätösosiossa nostetaan esiin keskeisimmät havainnot sekä kotihoidon että ympärivuorokautisen laitospäivähoito-osalta.

Suurin muutos henkilökunnan rakenteessa on ollut ikärakenteen muutos. Yksi suuri ikäluokka on vuoden 2005 jälkeen jäänyt eläkkeelle ja nuoret työntekijät ovat tulleet tilalle. Tämä sukupolvenvaihdos on nostanut myös henkilökunnan koulutustasoa, sillä nuorilla työntekijöillä on vähintään lähihoitajakoulutus. Samoin kuin vuonna 2005 (Kröger ym. 2009), suomalainen hoivatyö poikkeaa edelleen muiden Pohjoismaiden tilanteesta paitsi siten, että hoivatyöntekijöillä on keskimäärin korkeampi koulutustaso, myös siten, että työ on useammin kokoaikaista. Toisaalta Suomessa on edelleen muita Pohjoismaita enemmän määräaikaista työsuhdetta. Suomessa maan ulkopuolella syntyneitä hoivatyöntekijöitä on vähemmän kuin muualla.

11.1. Johtopäätökset suomalaisen kotihoidon hoivatyön kehityksestä ja tilasta

Kotihoidossa on tapahtunut vuosien 2005 ja 2015 välillä monessa suhteessa enemmän muutoksia kuin laitoshoidossa. Asiakasmäärät ovat nousseet jokaisessa työvuorossa merkittävästi ja tämä on johtanut työpaineen nousuun Pohjoismaiden korkeimmalle tasolle. Työpaineen taustalla on nähtävissä esimerkiksi toistuvien henkilökuntavajausten esiintyminen sekä dementiaa sairastavien asiakkaiden määrän lisääntyminen. Kiristynyt työpaine näkyy sekä palkallisen että palkattoman ylityön lisääntymisenä ja myös hyvin yleisenä lounastauoista tinkimisenä. Myönteinen muutossuunta suomalaisessa kotihoidossa on ollut raskaiden nostojen lievä vähentyminen, minkä taustalla on apuvälineiden aiempaa parempi saatavuus. Toisaalta apuvälineitä on Suomessa edelleen saatavilla heikommin kuin muissa Pohjoismaissa.

Esimiestyö ja esimiesten ja hoivatyöntekijöiden suhteet saivat kritiikkiä osakseen jo vuonna 2005 eikä tässä suhteessa ole tapahtunut käännettä parempaan. Pikemminkin päinvastoin: esimiesten tuki on työntekijöiden mielestä aikaisempaa vähäisempää. Samaan aikaan työntekijät ovat kokeneet päivittäiseen työhön liittyvien vaikutusmahdollisuuksien vähentyneen merkittävästi ja siihen kohdistuvan liiallisen kontrollin lisääntyneen. Luottamus kotihoidon työntekijöiden ja heidän esimiestensä välillä on selvästikin kärsinyt.

Työntekijät ovat aiempaa huomattavasti huolestuneempia terveydestään ja turvallisuudestaan – ja aivan syystä, sillä etenkin väkivalta tai sen uhka on noussut todella huolestuttavan korkealle. Ei vain väkivalta ja sen uhka vaan myös seksuaalinen häirintä, työntekijöiden haukkuminen ja jopa rasistinen kielenkäyttö on Suomen kotihoidossa selvästi muita Pohjoismaita yleisempää. Suomalainen kotihoidon henkilökunta on myös

sairauslomilla muita maita enemmän huolimatta siitä, että henkilökunta on täällä nuorinta. Selkävivot ovat lisääntyneet ja henkinen uupumus on Pohjoismaiden korkeimmalla tasolla.

Hoitajat eivät koe vain itse tilannetta vaikeaksi vaan ovat huolestuneita myös asiakkaistaan. Suomalainen kotihoidon henkilökunta on Pohjoismaiden kriittisintä asiakkaille tarjottavan hoivan laadun ja yksilöllisyyden suhteen. Työntekijöiden riittämättömyyden tunteet ovat kasvaneet, eivätkä he koe pystyvänsä tarjoamaan asiakkailleen laadukasta hoitoa. Suomen työntekijät ovat Pohjoismaiden huolestuneimpia työntekijöiden vähäisyyden asiakkaille aiheuttamista riskeistä.

Kaiken kaikkiaan kotihoidon työntekijät arvioivat työolosuhteittensa viimeaikaisen kehityksen olleen selvän kielteistä. Työn lopettamista vakavasti harkitsevien osuus on kaksinkertaistunut kymmenessä vuodessa. Jo kaksi viidesosaa (41 %) harkitsi vuonna 2015 nykyisen työnsä lopettamista. Tämä on todella korkea osuus, kun otetaan huomioon, että Suomessa hoiva-alan työntekijät ovat investoineet usean vuoden elämästään alan koulutukseen.

11.2. Johtopäätökset laitoshoidon hoivatyön kehityksestä ja tilasta

Laitoshoidon puolella kymmenen vuoden aikana tapahtuneet muutokset ovat olleet vähäisempiä, mutta toisaalta lähtötilanne oli laitoshoidossa monessa suhteessa kotihoitoa heikompia. Kotihoidon olosuhteet ovat siten useammassa asiassa huonontuneet laitoshoidon tasolle.

Laitoshoidon työntekijöiden asiakasmäärät olivat vuonna 2005 muita Pohjoismaita selvästi korkeammat kaikissa työvuoroissa (Kröger ym. 2009) ja tilanne oli vuonna 2015 lähes sama. Ainoastaan yövuorossa Tanskan työntekijöiden asiakasmäärä ylitti nyt Suomen. Toisin kuin kymmentä vuotta aiemmin, vuoden 2015 aineistosta pystyttiin laskemaan myös hoitoyksiköiden henkilöstömitoitus eli ottamaan yksiköiden koon vaihtelu huomioon. Tulokset osoittavat, että arkipäivien aamuvuorossa laitoshoitoyksiköiden henkilöstömitoitus on muissa Pohjoismaissa 26–65 prosenttia Suomen yksiköitä korkeampi. Suomessa yhtä työntekijää kohden on 4,3 asiakasta, mutta toisissa Pohjoismaissa 2,6 – 3,4. Iltavuorossa Ruotsin ja Norjan hoitoyksiköiden henkilöstömitoitus oli 49–60 prosenttia korkeampi kuin Suomessa ja Tanskassa.

Suomalaisten laitousyksiköiden työpaineessa ei ole tapahtunut juurikaan muutoksia, mutta se on edelleen kotihoitoa korkeammalla. Laitostyö on myös selvästi raskaampaa kuin kotihoito. Fyysiset ja henkiset rasituseurot ovat hyvin yleisiä. Esimiestyössä on selviä ongelmia myös laitoshoidon työssä. Työntekijöiden kokema kontrolli on kasvanut ja samaan aikaan vaikutusmahdollisuudet oman työn organisointiin ovat vähentyneet. Työn saama arvostus on heikolla tasolla niin kuin se oli kymmenen vuotta aiemminkin.

Laitoshoidon työntekijöiden huoli omasta terveydestään ja turvallisuudestaan on noussut merkittävästi. Väkivaltaa tai sen uhkaa viikoittain kokevien osuus on kaksinkertaistunut

kymmenessä vuodessa ja on nyt peräti kaksi viidesosaa (40 %). Väkivallan lisäksi myös seksuaalinen häirintä on suomalaisissa laitoksissa nopeasti lisääntynyt ja on jo yleisintä Pohjoismaissa.

Hoidon laadussa on ongelmia myös laitoshoidon puolella. Suomalaiset hoivatyöntekijät ovat laitoshoidossakin Pohjoismaiden kriittisimpiä hoidon yksilöllisyyden sekä asiakkaille aiheutuvien riskien suhteen. Suomessa ja Tanskassa kaksi viidestä ei itse haluaisi vanhana käyttää yksikkönsä tarjoamia palveluja. Palvelun puutteellisen laadun johdosta itsensä riittämättömäksi kokevien laitoshoidon hoivatyöntekijöiden osuus on noussut.

Samoin kuin kotihoidossa, myös laitoshoidossa suomalainen henkilökunta katsoo työolosuhteidensa heikentyneen aiemmasta. Työnsä lopettamista vakavasti harkitsevien osuus on noussut selvästi myös laitoshoidossa. Vuonna 2015 lähes kaksi viidestä (38 %) oli vakavasti pohtinut työnsä lopettamista.

11.3. Lopuksi

Vuonna 2005 suomalainen laitoshoido erottui muista Pohjoismaista negatiivisesti: asiakasmäärä oli Pohjoismaiden korkein ja monenlaiset rasituseurot olivat erittäin yleisiä. Kotihoidossa asiat olivat kuitenkin silloin paremmat. (Kröger ym. 2009.) Vuonna 2015 laitoshoidon ongelmat ovat hyvin pitkälti ennallaan, sillä esimerkiksi Suomen henkilöstömitoitus on huomattavasti muita Pohjoismaita alempi. Nyt asiat eivät kuitenkaan ole enää kotihoidossakaan paremmalla tolalla. Kotihoidon työpaine ja laatuongelmat ovat Pohjoismaiden korkeimmalla tasolla.

Kaikkein huolestuttavin muutos on väkivallan ja muun häirinnän jyrkkä lisääntyminen suomalaisessa hoivatyössä. Tämä muutos on tapahtunut samanaikaisesti sekä kotihoidossa että laitoshoidossa. Samalla terveydestään ja turvallisuudestaan huolestuneiden työntekijöiden osuus on noussut huomattavasti. Työn lopettamista vakavasti harkitsevien työntekijöiden määrä on kymmenessä vuodessa kaksinkertaistunut.

Suomalainen hoivatyö vaikuttaa olevan noidankehässä: asiakkaiden tarpeiden lisääntyminen ja kotihoidossa myös asiakasmäärän nopea kasvu ovat johtaneet työpaineen kasvuun, mikä puolestaan on johtanut hoivatyön laadun heikkenemiseen. Tämä aiheuttaa moninaisia riskejä niin asiakkaille kuin työntekijöille, mikä on johtamassa työntekijöiden pakoan alalta. Jollei tätä syöksykierrettä pystytä oikaisemaan, suomalainen vanhuspalvelujärjestelmä on vaarassa juuri nyt, kun sitä tarvittaisiin vastaamaan nopeasti ikääntyvän väestön kasvaviin hoivatarpeisiin.

Lähteet

Kröger, Teppo & Leinonen, Anu & Vuorensyrjä, Matti (2009) *Hoivan tekijät. Suomalainen hoivatyö pohjoismaisessa tarkastelussa*. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Sosiaalityön julkaisusarja 6. Saatavilla osoitteessa <https://www.tsr.fi/tsarchive/files/TietokantaTutkittu/2006/106110Loppuraportti.pdf>

Liite

Taulukko 1. Kotihoidon työntekijöiden työtehtävät Suomessa, 2005 & 2015 (%) (N=320; n=121 vuonna 2005 n=199 vuonna 2015)

	Useasti päivässä / päivittäin		Joka viikko		Joka kuukausi		Harvoin / ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
Siivoat asiakkaan kotia / huonetta	16	17	46	18	12	12	26	53
Valmistat lämpimän aterian	17	12	17	7	4	4	62	78
Tarjoilet valmiiksi tehtyä ruokaa	72	92	15	4	5	2	8	3
Käyt päivittäistavarakaupassa	20	4	32	28	3	9	45	60
Autat henkilökohtaisessa hygieniassa	81	93	12	6	3	1	4	1
Nostat tai autat siirtämään ihmisen	48	54	27	29	11	9	15	8
Lähdet asiakkaan kanssa kävelylle / asioille	7	4	34	21	14	16	45	60
Teet hallinnollisia tehtäviä, esim. kirjauksia	55	97	13	3	5	0	26	1
Juot kupillisen kahvia asiakkaan kanssa	25	5	31	30	13	18	31	48
Annat asiakkaalle henkistä tukea	84	84	15	13	1	2	1	1

Taulukko 2. Kotihoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään Suomessa: Valitse vaihtoehto, joka parhaiten kuvaa näkemystäsi, 2005 & 2015 (%)

	Täysin samaa mieltä		Osittain samaa		Osittain eri mieltä		Täysin eri mieltä	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
Asiakkaiden kohtaaminen on antoisaa	77	68	22	29	2	3	0	1
Työn kontrollointi tuntuu epäluottamukselta	6	20	18	28	40	26	36	26
Voin luottaa, että työtoverini ovat päteviä	54	34	32	52	11	13	3	1
Liikaa aikaa kuluu kirjaamiseen	21	30	37	42	22	20	21	8

Taulukko 3. Kotihoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään Suomessa: Kuinka usein sinun työssäsi...

	Useimmiten		Joskus		Harvoin		Ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
Työtehtävät ovat kiinnostavia /	89	80	11	17	0	2	0	1
Työssä on liian paljon tekemistä	29	42	60	51	9	6	2	1
Työssä voi oppia uutta ja kehittyä	57	43	33	44	8	12	2	1
Voi itse vaikuttaa päivittäiseen	47	20	28	33	23	41	2	6
Aikaa keskustella työstä	63	51	27	36	10	12	0	1
Saa työssä tukea lähiesimieheltä	43	37	38	32	16	22	3	9
Tuntee riittämättömyyttä	22	33	66	54	10	11	2	2

Taulukko 4. Kotihoidon työolot: kuinka usein työssäsi... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Työtehtävät ovat kiinnostavia / mielekkäitä?				
Useimmiten	77	74	80	74
Joskus	22	22	17	24
Harvoin	1	2	2	2
Ei koskaan	0	2	1	0
Työssä on liikaa tekemistä?				
Useimmiten	37	40	42	31
Joskus	60	55	51	58
Harvoin	2	4	6	10
Ei koskaan	1	1	1	1
Työssä on mahdollista oppia uutta?				
Useimmiten	27	17	43	34
Joskus	52	56	44	51
Harvoin	20	23	12	13
Ei koskaan	1	4	1	2
Voi itse vaikuttaa päivittäiseen työhön?				
Useimmiten	31	16	20	22
Joskus	44	42	33	40
Harvoin	21	29	41	32
Ei koskaan	4	13	6	6
Aikaa keskustella työstä kollegojen kanssa?				
Useimmiten	41	35	51	30
Joskus	43	46	36	50
Harvoin	16	16	12	19
Ei koskaan	0	3	1	1
Saa työssä tukea lähiesimieheltä?				
Useimmiten	48	31	37	33
Joskus	33	39	32	47
Harvoin	16	20	22	17
Ei koskaan	3	10	9	3
Tunnet riittämättömyyttä?				
Useimmiten	24	24	33	34
Joskus	63	60	54	48
Harvoin	11	13	11	16
Ei koskaan	2	3	2	2

Taulukko 5. Laitoshoidon työntekijöiden työtehtävät Suomessa 2005 & 2015 (%) (N=1070; n=439 vuonna 2005 & n=631 vuonna 2015)

	Useasti päivässä / päivittäin		Joka viikko		Joka kuukausi		Harvoin / ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
Siivoat asiakkaan kotia / huonetta	13	14	18	13	4	7	65	66
Valmistat lämpimän aterian	9	6	3	4	1	2	87	88
Tarjoilet valmiiksi tehtyä ruokaa	77	92	3	1	1	1	19	6
Käyt päivittäistavarakaupassa	0	1	6	2	6	9	88	88
Autat henkilökohtaisessa hygieniassa	95	97	3	2	1	0	1	1
Nostat tai autat siirtämään ihmisen	93	96	1	2	1	1	5	1
Lähdet asiakkaan kanssa kävelylle / asioille	23	12	16	26	15	18	46	44
Teet hallinnollisia tehtäviä, esim. kirjauksia	72	92	7	3	4	1	17	4
Juot kupillisen kahvia asiakkaan kanssa	20	19	7	15	6	8	67	58
Annat asiakkaalle henkistä tukea	91	84	7	9	1	3	1	4

Taulukko 6. Laitoshoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään Suomessa: Kuinka usein sinun työssäsi... 2005 & 2015 (%)

	Useimmiten		Joskus		Harvoin		Ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
Työtehtävät ovat kiinnostavia / mielekkäitä	83	69	15	25	2	5	0	1
Työssä on liian paljon tekemistä	51	50	44	45	4	4	1	1
Työssä voi oppia uutta ja kehittyä	45	31	42	49	13	18	0	2
Voi itse vaikuttaa päivittäiseen työhön	34	21	36	40	28	32	2	7
Aikaa keskustella työstä kollegojen kanssa	61	60	33	30	6	9	0	1
Saa työssä tukea lähiesimieheltä	41	35	35	36	21	24	3	5
Tuntee riittämättömyyttä	33	36	52	51	13	12	2	1

Taulukko 7. Laitoshoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään Pohjoismaissa: Kuinka usein sinun työssäsi... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Työtehtävät ovat kiinnostavia / mielekkäitä				
Useimmiten	76	70	69	72
Joskus	23	27	25	27
Harvoin	1	3	5	1
Ei koskaan	0	0.2	1	0.2
Työssä on liikaa tekemistä				

Useimmiten	34	50	50	45
Joskus	58	46	45	50
Harvoin	7	3	4	4
Ei koskaan	1	1	1	1
Työssä on mahdollista oppia uutta				
Useimmiten	25	19	31	31
Joskus	54	52	49	54
Harvoin	20	27	18	14
Ei koskaan	1	2	2	1
Voi itse vaikuttaa päivittäiseen työhön				
Useimmiten	33	41	21	57
Joskus	51	41	40	33
Harvoin	14	14	32	8
Ei koskaan	2	4	7	2
Aikaa keskustella työstä kollegojen kanssa				
Useimmiten	45	50	60	38
Joskus	45	40	30	50
Harvoin	10	10	9	11
Ei koskaan	0.3	0.2	1	1
Saa työssä tukea lähiesimieheltä				
Useimmiten	45	32	35	35
Joskus	36	37	36	42
Harvoin	16	24	24	21
Ei koskaan	3	7	5	2
Tunnet riittämättömyyttä				
Useimmiten	21	38	36	37
Joskus	65	49	51	47
Harvoin	11	8	12	14
Ei koskaan	3	5	1	2

Taulukko 8. Kotihoidon työ Suomessa, asiakasmäärä työvuorossa: Kuinka montaa eri ihmistä tavallisesti autat työvuoron aikana? 2005 & 2015 (Keskiarvo)

	2005	2015
Arkipäivisin, päiväsaikaan	6.8	9.5
Arkipäivisin, ilta-aikaan	12.4	14.3
Lauantaisin tai sunnuntaisin	12.9	13.6
Öisin	15.7	26.9
Kotikäynnit päivän aikana		11.2
kotikäynnit enintään 15 min		5.6
kotikäynnit 45 min tai enemmän		2.9
päivän aikana kotikäyntien välisiin työmatkoihin käytetty aika		57.7

Taulukko 9. Kotihoidon työ Suomessa: Onko asiakasmääräsi sinusta sopiva? 2005 & 2015 (%)

	Ei, se on liian suuri		Kyllä, se on sopiva	
	2005	2015	2005	2015
Arkipäivisin, päiväsaikaan	25	40	75	60
Arkipäivisin, ilta-aikaan	57	69	43	31
Lauantaisin tai sunnuntaisin	64	71	36	29
Öisin	38	27	62	73

Taulukko 10. Kotihoidon työ Suomessa: Kuinka moni / monella niistä, joita tavallisesti autat, on mielestäsi... 2005 & 2015 (%)

	Useimmilla tai kaikilla		Joillakin		Ei kenelläkään	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015
tarvitsee apua siirtämisessä (tai on on dementia)	8	12	80	75	12	13
on mielenterveyden ongelmia	58	86	42	14	0	0
on päihteiden väärinkäyttöä	18	25	77	74	5	1
on virtsankarkailua	4	8	79	73	17	19
tarvitsee syöttämistä		85		14		1
on saattohoidossa		3		41		56
		1		36		63

Taulukko 11. Kotihoidon työ Pohjoismaissa: Kuinka montaa eri ihmistä tavallisesti autat työvuoron aikana ja kuinka monta kotikäyntiä teet? 2015 (Keskiarvo)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Arkipäivisin, päiväsaikaan	12	12	10	10
Arkipäivisin, ilta-aikaan	15	13	14	21
Lauantaisin tai sunnuntaisin	15	14	14	16
Öisin	17	22	27	19
Kotikäynnit päivän aikana yht.	14	16	12	15
Kotikäynnit enintään 15 min	7	9	6	9
Kotikäynnit 45 min tai enemmän	3	4	3	3
päivän aikana kotikäyntien välisiin työmatkoihin käytetty aika	46	69	55	53

Taulukko 12. Kotihoidon työolot Pohjoismaissa: Kun ajattelet työtäsi, oletko huolissasi... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
että työntekijöiden vähäisyys aiheuttaa riskejä asiakkaille?				
Kyllä, paljon	15	16	35	19
Kyllä, melko paljon	34	30	39	23
En, vähän	43	48	23	44
En ollenkaan	8	6	3	14
terveydestäsi ja turvallisuudestasi työsi johdosta?				
Kyllä, paljon	9	12	11	16

Kyllä, melko paljon	37	33	42	22
En, vähän	44	41	41	45
En ollenkaan	10	14	6	17
että asiakkaat ovat aggressiivisia tai väkivaltaisia?				
Kyllä, paljon	3	2	2	4
Kyllä, melko paljon	7	9	14	6
En, vähän	61	51	67	52
En ollenkaan	29	38	17	38
että palkkasi ei riitä kattamaan menojesi?				
Kyllä, paljon	17	24	31	10
Kyllä, melko paljon	24	24	28	17
En, vähän	43	32	31	35
En ollenkaan	16	20	10	38

Taulukko 13. Laitoshoidon työ Suomessa: Kuinka montaa eri ihmistä tavallisesti autat työvuoron aikana? 2005 & 2015 (Keskiarvo)

	2005	2015
Arkipäivisin, päiväsaikaan	15	12
Arkipäivisin, ilta-aikaan	18	13
Lauantaisin tai sunnuntaisin	17	13
Öisin	30	26

Taulukko 14. Laitoshoidon työ Suomessa: Onko asiakasmääräsi sinusta sopiva? 2005 & 2015 (%)

	Ei, se on liian suuri		Kyllä, se on sopiva	
	2005	2015	2005	2015
Arkipäivisin, päiväsaikaan	48	45	52	55
Arkipäivisin, ilta-aikaan	63	57	37	43
Lauantaisin tai sunnuntaisin	60	55	40	45
Öisin	62	53	38	47

Taulukko 15. Laitoshoidon työ Suomessa: Kuinka moni / monella niistä, joita tavallisesti autat, on mielestäsi... 2005 & 2015 (%)

	Useimmilla tai kaikilla		Joillakin		Ei kenelläkään	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015
tarvitsee apua siirtämisessä (tai on vuodepotilas)	72	74	24	25	4	1
on dementia	79	90	21	10	1	0
on mielenterveyden ongelmia	26	26	71	70	3	4
on päihteiden väärinkäyttöä	2	3	53	36	45	62
on virtsankarkailua		95		4		1
tarvitsee syöttämistä		46		50		4
on saattohoidossa		4		54		42

Taulukko 16. Kuinka montaa eri ihmistä tavallisesti autat työvuoron aikana? 2015 (Keskiarvo)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Arkipäivisin, päiväsaikaan	8.3	10.0	12.0	7.6
Arkipäivisin, ilta-aikaan	9.3	10.4	13.3	11.9
Lauantaisin tai sunnuntaisin	9.6	10.6	13.1	10.7
Öisin	19.2	21.8	25.7	29.3

Taulukko 17. Laitoshoidon työolot Pohjoismaissa: Kun ajattelet työtäsi, oletko huolissasi... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
että työntekijöiden vähäisyys aiheuttaa riskejä				
Kyllä, paljon	16	24	34	29
Kyllä, melko paljon	39	35	41	30
En, vähän	37	32	21	33
En ollenkaan	8	9	4	8
terveydestäsi ja turvallisuudestasi työsi johdosta?				
Kyllä, paljon	9	14	20	18
Kyllä, melko paljon	31	35	41	34
En, vähän	50	42	33	37
En ollenkaan	10	9	7	11
että asiakkaat ovat aggressiivisia tai väkivaltaisia?				
Kyllä, paljon	5	7	15	10
Kyllä, melko paljon	16	21	34	15
En, vähän	55	53	43	53
En ollenkaan	24	20	9	21
että palkkasi ei riitä kattamaan menojesi?				
Kyllä, paljon	13	26	31	9
Kyllä, melko paljon	25	34	33	18
En, vähän	45	27	27	36
En ollenkaan	18	14	10	37

Taulukko 18. Kotihoidon työntekijät Suomessa: Kuinka usein työssäsi... 2005 & 2015 (%)

	Lähes joka päivä		Joka viikko		Joka kuukausi		Harvemmin		Ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
teet palkallista ylityötä?	6	8	24	36	17	19	41	32	12	5
teet palkatonta ylityötä?	4	4	9	11	10	13	30	37	47	35
jätät lounaan väliin tai lyhennät taukoa kiireen vuoksi?	15	20	27	41	16	14	31	19	11	6
henkilökuntaa puuttuu sairauslomien vuoksi?	26	28	30	40	23	20	17	10	4	2
nostat, siirrä tai kannat jotain raskasta?	34	29	40	35	9	15	15	18	2	3
työskentelet hankalissa työasunnoissa?	52	65	26	23	9	5	12	7	1	0

Taulukko 19. Kotihoidon työolot: onko sinulla käytettävissäsi... 2005 & 2015 (%)

	Kyllä		Ei	
	2005	2015	2005	2015
Hyvin toimivat henkilöstötilat	58	53	42	47
Työaikaa liikuntaan ja terveyden edistämiseen	16	13	84	87
Riittävästi aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelyyn	52	19	48	81
Riittävät apuvälineet fyysisesti raskaisiin työtehtäviin	39	46	61	54

Taulukko 20. Kotihoidon työolot: onko sinulla työssäsi käytettävissäsi... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
...riittävästi aikaa vaikeiden tilanteiden				
kyllä	35	34	19	28
ei	65	66	81	73
...riittävät apuvälineet fyysisesti raskaisiin				
kyllä	62	68	46	89
ei	38	32	54	11

Taulukko 21. Laitoshoidon työolot Suomessa: Kuinka usein... 2005 & 2015 (%)

	Melkein joka päivä		Joka viikko		Joka kuukausi		Harvemmin		Ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
teet palkallista ylityötä?	1	1	9	11	12	17	59	58	19	13
teet palkatonta ylityötä?	1	3	8	13	7	12	34	38	50	34
jätät lounaan väliin tai lyhennät taukoa kiireen vuoksi?	19	19	25	30	13	14	33	30	10	7
henkilökuntaa puuttuu sairauslomien vuoksi?	12	14	27	34	31	29	27	21	3	2
nostat, siirät tai kannat jotain raskasta?	79	80	10	12	3	2	7	5	1	1
työskentelet hankalissa työasennoissa?	79	79	11	11	1	3	8	6	1	1

Taulukko 22. Laitoshoidon työolot Suomessa: onko sinulla käytettävissäsi... 2005 & 2015 (%)

	Kyllä		Ei	
	2005	2015	2005	2015
	%	%	%	%
...hyvin toimivat henkilöstötilat	62	58	38	42
...työaika liikuntaan ja terveyden edistämiseen	14	15	86	85
...riittävästi aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen	57	21	43	79
...riittävät apuvälineet fyysisesti raskaisiin työtehtäviin	61	70	39	30

Taulukko 23. Laitoshoidon työolot Pohjoismaissa: onko sinulla käytettävissäsi... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
...hyvin toimivat henkilöstötilat				
Kyllä	66	68	58	57
Ei	34	32	42	43
...työaika liikuntaan ja terveyden edistämiseen				
Kyllä	17	20	15	22
Ei	83	80	85	78
...riittävästi aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen				
Kyllä	38	32	21	30

Ei	62	69	79	70
...riittävästi aikaa vaikeiden tilanteiden käsittelemiseen				
Kyllä	72	83	70	94
Ei	28	17	30	6

Taulukko 24. Kotihoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään Pohjoismaissa 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Asiakkaita hoidetaan yksilöllisesti				
Täysin samaa mieltä	30	44	27	30
Osittain samaa mieltä	53	46	49	52
Osittain eri mieltä	16	9	20	15
Täysin eri mieltä	1	1	4	3
Kirjaamiseen kuluu liikaa aikaa				
Täysin samaa mieltä	16	14	30	20
Osittain samaa mieltä	38	35	42	37
Osittain eri mieltä	33	36	20	35
Täysin eri mieltä	13	15	8	8
Henkilökunnan esittämä kritiikki otetaan huomioon				
Täysin samaa mieltä	15	10	12	16
Osittain samaa mieltä	54	40	36	47
Osittain eri mieltä	21	35	36	27
Täysin eri mieltä	10	15	16	10
Työn kontrollointi tuntuu epäluottamukselta				
Täysin samaa mieltä	9	22	20	11
Osittain samaa mieltä	29	37	28	22
Osittain eri mieltä	30	21	26	42
Täysin eri mieltä	32	20	26	25
Olisin mielelläni vanhana itse hoidettavana työpaikallani				
Täysin samaa mieltä	26	30	21	21
Osittain samaa mieltä	42	38	43	46
Osittain eri mieltä	19	18	26	22
Täysin eri mieltä	13	14	10	11

Taulukko 25. Laitoshoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään 2005 & 2015 (%)

	Täysin samaa mieltä		Osittain samaa mieltä		Osittain eri mieltä		Täysin eri mieltä	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
	%	%	%	%	%	%	%	%
Asiakkaiden kohtaaminen on antoisaa	62	52	34	41	3	5	0.4	2
Työn kontrollointi tuntuu	6	14	23	27	32	34	39	25
Voin luottaa, että työtoverini ovat päteviä	46	37	41	48	11	13	2	2
Liikaa aikaa kuluu kirjaamiseen	8	31	26	38	35	21	31	10

Taulukko 26. Laitoshoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään 2005 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
	%	%	%	%
Asiakkaita hoidetaan yksilöllisesti				
Täysin samaa mieltä	38	52	25	34
Osittain samaa mieltä	53	41	48	53
Osittain eri mieltä	8	6	23	11
Täysin eri mieltä	1	1	4	2
Liikaa aikaa kuluu tehtävien kirjaamiseen				
Täysin samaa mieltä	14	22	31	32
Osittain samaa mieltä	44	47	38	43
Osittain eri mieltä	32	20	21	21
Täysin eri mieltä	11	11	10	4
Henkilökunnan esittämä kritiikki otetaan huomioon				
Täysin samaa mieltä	15	11	12	14
Osittain samaa mieltä	51	41	37	41
Osittain eri mieltä	26	32	36	36
Täysin eri mieltä	8	16	15	9
Työn kontrollointi tuntuu epäluottamukselta				
Täysin samaa mieltä	9	15	14	9
Osittain samaa mieltä	24	31	27	22
Osittain eri mieltä	37	29	33	41
Täysin eri mieltä	30	25	26	28
Olisin mielelläni vanhana itse hoidettavana työpaikallani				
Täysin samaa mieltä	29	25	19	19
Osittain samaa mieltä	43	39	42	36
Osittain eri mieltä	15	19	27	26
Täysin eri mieltä	13	17	12	19

Taulukko 27. Kotihoitajien terveys ja turvallisuus Suomessa: tapahtuuko että... 2005 & 2015 (%)

	Lähes aina / usein		Joskus		Harvoin		Ei koskaan	
	2005	2015	2005	2015	2005	2015	2005	2015
	tunnet itsesi päivän työn jälkeen fyysisesti väsyneeksi?	57	66	33	24	10	9	0
sinulla on työn jälkeen selkäkipua?	21	39	37	27	30	25	12	9
tunnet itsesi päivän työn jälkeen henkisesti uupuneeksi?	40	48	38	34	20	14	2	4
sinulla on vaikeuksia nukkua, koska työhön liittyvät ajatukset	23	24	33	30	34	32	10	14

Taulukko 28. Kotihoitajien terveys ja turvallisuus Pohjoismaissa: tapahtuuko että... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
	%	%	%	%
tunnet itsesi päivän työn jälkeen fyysisesti väsyneeksi?				
Lähes aina / usein	68	69	66	64
Joskus	25	22	24	27
Harvoin	6	8	9	7
Ei koskaan	0	1	1	2
sinulla on työn jälkeen selkäkipua?				
Lähes aina / usein	41	46	39	33
Joskus	32	27	27	32
Harvoin	24	20	25	26
Ei koskaan	3	7	9	9
tunnet itsesi päivän työn jälkeen henkisesti uupuneeksi?				
Lähes aina / usein	36	45	48	34
Joskus	40	33	34	38
Harvoin	13	16	14	22
Ei koskaan	11	6	4	6
sinulla on vaikeuksia nukkua, koska työhön liittyvät ajatukset valvottavat?				
Lähes aina / usein	19	24	24	22
Joskus	29	26	30	25
Harvoin	32	31	33	30
Ei koskaan	20	19	14	23

Taulukko 29. Laitoshoidossa työskentelevien terveys ja turvallisuus Pohjoismaissa: tapahtuuko että... 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
tunnet itsesi päivän työn jälkeen fyysisesti väsyneeksi?				
Lähes aina / usein	70	76	74	69
Joskus	26	18	21	26
Harvoin	3	5	4	4
Ei koskaan	1	1	1	1
sinulla on työn jälkeen selkäkipua?				
Lähes aina / usein	43	49	43	37
Joskus	36	31	30	33
Harvoin	17	13	19	23
Ei koskaan	4	7	8	7

tunnet itsesi päivän työn jälkeen henkisesti uupuneeksi?				
Lähes aina / usein	40	56	52	46
Joskus	37	30	33	34
Harvoin	17	8	13	16
Ei koskaan	6	4	2	4
sinulla on vaikeuksia nukkua, koska työhön liittyvät ajatukset valvottavat?				
Lähes aina / usein	21	25	29	26
Joskus	33	28	30	27
Harvoin	31	26	29	30
Ei koskaan	15	21	12	17

Taulukko 30. Kotihoidon työolot Suomessa: kun ajattelet työtäsi, oletko huolissasi... 2015 (%)

	Kyllä, paljon	Kyllä, melko paljon	En, vähän	En ollenkaan
Työntekijöiden vähäisyys aiheuttaa	35	39	23	3
Asiakkaat ovat aggressiivisia / väkivaltaisia	2	14	67	17
Esimiehet eivät anna riittävästi informaatiota	12	28	47	13
Palkka ei riitä kattamaan menoja	31	28	30	11

Taulukko 31. Kotihoidon työolot Suomessa: työntekijöiden mielipiteitä työstään 2015 (%)

	Täysin samaa mieltä	Osittain samaa mieltä	Osittain eri mieltä	Täysin eri mieltä
	%	%	%	%
Usein tuntuu, ettei minulla ole riittäviä tietoja ja taitoja	3	27	45	25
Asiakkaita hoidetaan yksilöllisesti	27	49	20	4
Monet työntekijät eivät osaa tarpeeksi suomea	2	7	18	73
Asiakkaiden toimintakykyä tuetaan ja kohennetaan	12	53	29	6
Olisin mielelläni vanhana itse hoidettavana työpaikallani	21	43	26	10

Taulukko 32. Laitoshoidon työntekijöiden mielipiteitä työstään Suomessa 2015 (%)

	Täysin samaa %	Osittain samaa %	Osittain eri %	Täysin eri mieltä %
Usein tuntuu, ettei minulla ole riittäviä tietoja ja taitoja	4	28	41	27
Asiakkaita hoidetaan yksilöllisesti	25	48	23	4
Monet työntekijät eivät osaa tarpeeksi suomea	5	15	15	65
Asiakkaiden toimintakykyä tuetaan ja kohennetaan	19	53	23	5
Olisin mielelläni vanhana itse hoidettavana työpaikallani	19	42	27	12

Taulukko 33. Laitoshoidon työolot Suomessa: kun ajattelet työtäsi, oletko huolissasi... 2015 (%)

	Kyllä, %	Kyllä, melko %	En, %	En %
Työntekijöiden vähäisyys aiheuttaa riskejä	34	41	21	4
Asiakkaat ovat aggressiivisia / väkivaltaisia	15	34	42	9
Esimiehet eivät anna riittävästi informaatiota	12	32	43	13
Palkka ei riitä kattamaan menoja	31	32	27	10

Taulukko 34. Laitoshoidon työntekijöiden työolot Pohjoismaissa: Ovatko työolosuhteesi mielestäsi parantuneet vai huonontuneet viime vuosien aikana? 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Yleisesti ottaen parantuneet	25	14	25	9
Ei muutosta	36	43	31	20
Yleisesti ottaen huonontuneet	39	43	44	71

Taulukko 35. Laitoshoidon työ Pohjoismaissa: Onko asiakasmääräsi sinusta sopiva? 2015 (%)

	Norja	Ruotsi	Suomi	Tanska
Arkipäivisin, päiväsaikaan				
Ei, se on liian suuri	47	44	40	27
Kyllä, se on sopiva	53	56	60	73
Arkipäivisin, ilta-aikaan				
Ei, se on liian suuri	70	52	69	50
Kyllä, se on sopiva	30	48	31	50
Lauantaisin ja Sunnuntaisin				
Ei, se on liian suuri	71	58	71	51
Kyllä, se on sopiva	29	42	29	49

Öisin				
Ei, se on liian suuri	30	39	27	24
Kyllä, se on sopiva	70	61	73	76